

Գլխավոր խմբագիր՝
ԳՈՂԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Խմբագրակազմ
Խմբագիր՝
ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
Լրագրող՝
ՌՈՒԶԱՆ ՍԱՀԱԿՅԱՆ
Լուսանկարիչ՝
ՈԱԶՄԻԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Լրատվական
գործունեություն
իրականացնող՝
«Հայաստանի պետական
տնտեսագիտական
համալսարան»
պետական ոչ առևտրային
կազմակերպություն:

Վկայական N 03Ա054452:
Տրված է՝ 06.06.2002թ.:

Խմբագրության հասցեն՝
375025, Երևան,
Նալբանդյան փողոց 128,
Կենտրոնական
մասնաշենք, 4-րդ հարկ:
Հեռախոս՝ 58 93 65, 2 60

Համակարգչային
ձևավորումը՝
ՆԱԻՐԱ ԽՉԵՅԱՆԻ
Շապիկի ձևավորումը՝
ԷԴՈՒԱՐԴ ՔԱՆՔԱՆՅԱՆԻ

Գրանցման վկայական՝ 269:
Պատվեր՝ 10:
Տպաքանակ՝ 700:
Ծավալը՝ 3 տպ. մամուլ:

Խմբագրությանը
տրամադրված հեղինակների
նյութերում տեղ
գտած փաստական
անճշտությունների
համար խմբագրությունը
պատասխանատվություն
չի կրում:
Ամսագրի նյութերն
օգտագործելիս հղումը
պարտադիր է:

Ստորագրված է
տպագրության՝
01. 02. 2012թ.:

Տպագրված է
«Ոսկան Երևանցի»
տպագրատանը:
Հասցեն՝ ք. Երևան, Նոր Նորքի
1-ին գ., Սաֆարյան 11/1-ա

Հրատարակիչ՝ ՀՊՏՀ:
Տարածվում է անվճար:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ԽՈՍՔԸ՝ ԳԼԽԱՎՈՐ ԽՄԲԱԳՐԻՆ.....	4
ՀԱՐՑԱԶՈՒԻՅՑ ՀՊՏՀ ՌԵԿՏՈՐ, ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԴՈԿՏՈՐ, ՊՐՈՖԵՍՈՐ ԿՈՐՅՈՒՆ ԱԹՈՅԱՆԻ ՀԵՏ.....	5
Մեր սիրելի մայրաքաղաքը՝ նոր կարգախոսում. «Ձգա՝ ջերմությունը...».....	8
ՀՊՏՀ-ն նոր կայք ունի.asue.am.....	10
ՀԱՐՑԱԶՈՒԻՅՑ «ԱՆՏԱՐԵՍ ՀՈԼԴԻՆԳԻ» ՏՆՕՐԵՆ ԱՐՄԵՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԻ ՀԵՏ.....	12
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԲՐԵՆԴ.....	14
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԱՅԻՆ ԼՐԱՇԱՐՔ.....	16
ՆՈՅՏԵՐԵՐԻ 17-Ը ՌԻՍԱՆՈՂՈՒԹՅԱՆ ՏՈՆՆ Է.....	21
<i>ՎԱԼԵՐԻ ՄԻՐԶՈՅԱՆ</i>	
ՀԱՅԵՐԵՆԸ՝ ՎՏԱՆԳՎԱԾ.....	24
<i>ԱԼԲԵՐՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ</i>	
ՌԻՍԱՆՈՂԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐ.....	26
<i>ՍՊԱՐՏԱԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ</i>	
Բիսմարկի «Գաղտնիքը».....	28
<i>ՍԱՍՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ</i>	
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՃԱՆԿԱՐ.....	30
ԳՈՐԾԱՐԱՐ ԽՐԱՏԱՆԻ.....	32
Միջանկյալ քննաշրջանը՝ լուսանկարներում.....	33
ՄԵՐ ՇՆՈՐՀԱԼԻՆԵՐԸ.....	34
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԼՐԱՀՈՍ.....	36
Մեծերը՝ փողի, հարստության և գործարարության մասին.....	37
ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ՓԱՍՏԵՐ.....	40
ԱՄԱՆՈՐ. ՄԻՐՎԱԾ ՈՒ ՍՊԱՍՎԱԾ ՏՈՆ.....	41
2012-Ը՝ ՄԵՎ ՎԻՇԱՊԻ ՏԱՐԻ.....	44

Սիրելի՛ ընթերցող,

Ձեզ ենք ներկայացնում «Տնտեսագետ» ամսագրի նոր համարը՝ նոր դիզայնով, հետաքրքրաշարժ նյութերով, ուշագրավ հարցազրույցներով, բազմազան հրապարակումներով, լուսանկարային շարքերով: Ամսագրի բովանդակային, ինչպես նաև ոճային փոփոխությունը պետք է դիտարկել համահամալսարանական վերափոխման համատեքստում:

Ցանկանում են տեղեկացնել, որ համալսարանում ստեղծվել է լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժին, որը զբաղվում է բուհի պաշտոնական կայքի, «Facebook» սոցիալական ցանցում մեր համալսարանի պաշտոնական էջի սպասարկմամբ, «Տնտեսագետ» ամսագրի լույսընծայմամբ, ինչպես նաև համակարգում է լրատվամիջոցների հետ աշխատանքն ու հանրային կապերը: Մեր բաժինը ստեղծվել է վերը թվարկված շատ կարևոր աշխատանքներն իրականացնելու համար՝ առանց որի անհնար է պատկերացնել ժամանակակից աշխարհը: Մեր գործում մենք ակնկալում ենք Ձեր աջակցությունն ու սրտացավ վերաբերմունքը, կոչ անում ակտիվ համագործակցության:

Ինչ վերաբերում է «Տնտեսագետ» ամսագրին, ապա այն շարունակելու է ծառայել որպես հայաբարբառ գրավոր խոսքի (գիտական ու հանրամատչելի) ամբիոն ու շտեմարան, լրատու, ուղեցույց, աջակից ու նաև ժամանցի ընկեր: Ամսագրի նյութերն իրենց բազմազանությամբ ու բովանդակային հարստությամբ թույլ չեն տա ձանձրանալ: Այդ նպատակին հասնելու համար գործի է դրվել խմբագրակազմի լրագրողական ներուժը, ինչպես միշտ մեր կողքին են մշտական թղթակիցները՝ դասախոսներ, ուսանողներ, աշխատակիցներ:

Բուհական պարբերականն ունի յուրօրինակ առաքելություն: Ուղղված լինելով երիտասարդ սերնդին (և ոչ միայն)՝ այն կոչված է ուսուցանել, դրվատել, խորհուրդ տալ: Թեմատիկ ընդգրկումը՝ տնտեսագիտական, հայագիտական ու պատմագիտական, գրական ու գեղարվեստական, շարունակաբար թարմացվելու է, լուսաբանվելու է ներբուհական կյանքը, արժանավոր դեմքերը դառնալու են հարցազրույցների հերոսներ, ամսագրի յուրաքանչյուր համարն ունենալու է գլխավոր հերոս և թեմա: Լրատվական շարքերը և խոսուն լուսանկարները մշտապես կտեղեկացնեն Ձեզ կարևոր իրադարձությունների մասին: Մեկ հանգամանք ևս՝ ամսագրում ներառվելու են ամսվա միայն ամենաառաջնային նորությունները, որոնք կարճ լուրերով ներկայացվելու են լուսանկարային շարքով, սակայն սա չի մշանակում, որ որևէ կարևոր անցուդարձ անարձագանք է մնալու. բուհական բոլոր իրադարձությունների լուսաբանումները ներկայացվելու են բուհի կայքում, ինչպես նաև «Facebook» սոցիալական ցանցի պաշտոնական էջում:

Ձեր ծմնալով հայիոյախառն հրապարակումներից, սկանդալային ակնարկներից՝ «Տնտեսագետը» փորձելու է լինել առողջ քննադատ, բուհական և ուսանողական խնդիրների թարգման՝ անմիջական ու անկեղծ:

Ուստի ակնկալում ենք հետադարձ անխզելի կապ, արձագանք ու առաջարկություններ:

**Գլխավոր խմբագիր՝
ԳՈՂՆՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ**

«ԱՊԱԳԱՅՈՒՄ ԿՈՒՆԵՆԱՆՔ ԱՅՆՊԻՍԻ ՀԱՍԱԼՍԱՐԱՆ, ԻՆՉՊԻՍԻՆ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ ԵՆՔ ԱՅՍՕՐ ՄԵՐ ՄՏՔԻ ՈՒ ՀՈԳՈՒ ՄԵՋ»

**Հարցազրույց ԳՊՏՀ ռեկտոր,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր ԿՈՐՅՈՒՆ ԱԹՈՅԱՆԻ հետ**

-Պարոն Աթոյան, բուհական համակարգի բարեփոխումները շարունակական են: Մեր համալսարանում բոլորս ականատեսն ենք փոփոխությունների, աշխատանքային նոր սկզբունքների և որակապես նոր գործելաոճի: Ի՞նչ հիմնական ուղղություններով են ընթանում համալսարանի բարեփոխումները, բուհի նոր կերպարի ձևավորումն ի՞նչ պահանջներ է առաջադրում:

-Իրո՞ք, բուհական համակարգի բարեփոխումը մշտական գործընթաց է և շարունակվում է Հայաստանի Հանրապետության անկախության վերականգնումից ի վեր: Իմ՝ ռեկտոր ընտրվելուց հետո համալսարանում որոշակի փոփոխություններ կատարվել են: Բարեփոխումներն ընթանում են բնականոն ձևով՝ ընդգրկելով կրթական գործընթացը, գիտահետազոտական, արտաքին կապերի ոլորտները, միաժամանակ՝ փորձում ենք ամրապնդել միջբուհական կապերը: Խնդիրը հրամայական է. խզված է կապը գործատուի և բուհի միջև: Այսօր փորձում ենք ուսանողներին հաղորդվող գիտելիքները, փորձառությունն ու հմտությունները համապատասխանեցնել գործատուի պահանջներին: Բացի դրանից, Բոլոնիայի գործընթացում մեր նպատակն է, որ տնտեսագիտականի կողմից տրվող ավարտական վկայականը ընդունելի լինի նաև եվրոպական կրթահամակարգին ինտեգրված երկրներում: Կրթական բարեփոխումները հաջողությամբ իրականացնելու համար քայլեր ենք ձեռնարկում վերանայելու ողջ կրթական գործընթացը: Դա կապված է լինելու և՛ մասնագիտացումների ու առարկայական ծրագրերի հստակեցման, և՛ քննությունների գործընթացի ու մագիստրոսական ատենախոսությունների պաշտպանության, և այլ հարցերի հետ: Սա ոչ միայն բուհի, այլ նաև ՀՀ Կառավարության քաղաքականությունն է: Այնպես որ, բարեփոխումները պետք է շարունակական բնույթ կրեն, քանի որ այսօր աշխարհում փոփոխությունները շատ արագ են տեղի ունենում, և մշտապես դրանց համընթաց քայլեր ձեռնարկելու

անհրաժեշտություն է առաջանում: Այս առումով պետք է հաշվի առնենք ՀՀ Նախագահի և ՀՀ Կառավարության առաջ քաշած այն առաջնահերթությունները, որոնք արտացոլված են նաև ՀՀ Կառավարության ծրագրում:

Ինչ վերաբերում է բուհի նոր կերպարի ձևավորման գործընթացին, ապա տնտեսագիտական համալսարանը հանրապետությունում եղել է ճանաչված և հեղինակավոր բուհերից մեկը, և մենք պարտավոր ենք պահպանել այդ բարձր վարկանիշը՝ ժամանակի ոգուն համահունչ քայլեր անելով նաև այդ ուղղությամբ: Բուհի նոր կերպարի ձևավորումը կապված է նաև արտաքին բաղադրիչների փոփոխության հետ, որոնց նույնպես փորձում ենք նոր շունչ հաղորդել: Արդեն ունենք ամբողջովին վերափոխված պաշտոնական կայքէջ, որը մեր ժամանակներում շատ անհրաժեշտ գործիք է: Ձգտում ենք ուժեղացնել նաև ուսանող-դասախոս կապը և գնում ենք դեպի ուսանողակենտրոն հարաբերություններ՝ աշխատելով պարբերական հանդիպումների և շփումների միջոցով առավել մոտ կանգնել ուսանողին, լսել նրան հուզող խնդիրները և գտնել համապատասխան լուծումներ:

-Համալսարանում եղան նաև կառուցվածքային փոփոխություններ, ի՞նչ նպատակ էին դրանք հետապնդում:

-Վերջերս բուհում կատարվեցին որոշակի կառուցվածքային փոփոխություններ, սակայն պետք չէ այդ հարցի վրա այդքան սևեռվել: Այդ փոփոխությունները պարտադրված էին ժամանակի և նոր պահանջների հրամայականով: Մեր խնդիրը բուհի կառուցվածքն արդիականացնելն է, ժամանակի պահանջներին և բուհի գործառնություններին համապատասխանեցնելը: Այդ նպատակով ուսումնասիրել ենք այլ երկրների, այդ թվում՝ ԱՊՀ որոշ բուհերի կառուցվածքը: Այստեղ որևէ արտառոց բան չկա, ընդամենը բուհի կառուցվածքը հարմարեցվել է իր գործառնություններին, իսկ կադրային փոփոխություններն էլ, ըստ էության, նոր շունչ

են հաղորդել բուհի գործունեությանը: Կադրային փոփոխությունները ևս անհրաժեշտություն են, որոնց բացակայությունն անխուսափելիորեն հանգեցնում է լճացման և ճահճացման:

-Կառուցվածքային փոփոխությունների արդյունքում բուհում ստեղծվեց նաև լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժինը, որը համակարգում է «Ֆեյսբուք» սոցիալական ցանցում բուհի պաշտոնական էջի, կայքի, «Տնտեսագետ» ամսագրի լույսընծայման աշխատանքները, ինչպես նաև զբաղվում է հասարակայնության և լրատվամիջոցների հետ աշխատանքով: Ի՞նչ սպասելիքներ ունեք բաժնի աշխատանքներից և ի՞նչ նորություններ են սպասվում թվարկված ուղղություններից:

-Ես մեծապես կարևորում եմ լրատվության և հասարակայնության հետ կապերը: Նախ՝ մենք պետք է շատ արագ զգանք բուհում կատարվող ցանկացած փոփոխության նկատմամբ եղած արձագանքը, ընդ որում՝ թե՛ ուսանողների, թե՛ պրոֆեսորադասախոսական կազմի, թե՛ հասարակության և թե՛ լրատվամիջոցների արձագանքը: Այդ իսկ պատճառով այս բաժնի ստեղծումը, որը նաև իր վրա է վերցրել «Տնտեսագետ» ամսագրի լույսընծայումը, կայքի սպասարկումը, իհարկե, շատ են կարևորում: Այսօր ուսանողության հետ, ուսանող-դասախոս, ռեկտորատ-ուսանող, հասարակություն-բուհ կապերն առանց ժամանակակից այս միջոցների ուղղակի հնարավոր չէ պատկերացնել, և մենք փորձում ենք, այն հարցադրումներին, խնդիրներին, որոնք բարձրացվում են, արագ արձագանքել: Ամսագրի առումով. այն, ինչ արվում էր, չենք զրոյացնում, բայց այստեղ նույնպես բովանդակային փոփոխությունների անհրաժեշտություն է զգացվում: Ամսական պարբերականությամբ լույս էինք ընծայում ամսագիր, որում ընդգրկված էին նորություններ, մինչդեռ այսօրվա նորությունն անգամ վաղը հիմ է համարվում: Այնպես որ, ամսագիրը պետք է բովանդակային առումով փոփոխվի: Առհասարակ, այս դաշտում մեծ փոփոխություն է կատարվել, և կարծում եմ՝ այն, ինչն արվում է, արդեն իսկ մեծ արձագանք է գտել, և այսօր միայն «Ֆեյսբուք» սոցիալական ցանցում ավելի քան 1000 օգտատեր հետևում է մեր էջի ամենօրյա հրապարակումներին:

-Քարեփոխումների շղթայից դուրս չի դիտարկվում նաև ուսումնական գործընթացը. ի՞նչ է արվել և ի՞նչ է նախատեսվում անել այդ ուղղությամբ:

-Ուսումնական գործընթացի արդյունավետ կազմակերպումը մեր բուհի հիմնական գործառույթն է: Այն, ինչ արվում է, այդ գործընթացի հետ պետք է կապել ու լրացնել: Բոլոր քայլերը միտված են ուսումնական գործընթացի կարգավորմանը և բարելավմանը, որովհետև ուսումնական գործընթացի արդյունքում է, որ մենք բարձրագույն կրթությամբ ուսանողներ ենք պատրաստում, հետևաբար առաջնահերթ ուշադրություն պետք է դարձնել ուսումնական գործընթացի բարեփոխումներին: Այս ուղղությամբ էլ որոշակի քայլեր արվել են,

բայց կարծում եմ, որ ուսումնական գործընթացի բարեփոխումները շարունակական բնույթ պետք է կրեն: Այստեղ կան ընդհանուր խնդիրներ՝ ողջ բուհական համակարգի նույնականացման առումով, որոնք նույնպես մեր ուշադրության կենտրոնում են:

-Ուսանող-դասախոս հարաբերությունը մշտաբարուն թեմա է ու կրթական համակարգում կարևոր հիմնախնդիր: Ըստ Ձեզ՝ ի՞նչ կարևոր հատկանիշներով պետք է օժտված լինի մեր օրերում լսարան մտնող գիտնական մանկավարժը, ի՞նչ պահանջներ պետք է առաջադրվի ուսումնառող երիտասարդին:

-Իրոք, ուսանող-դասախոս հարաբերությունը մշտական քննարկման թեմա է եղել թե՛ խորհրդային տարիներին, թե՛ մեր օրերում, և ես նույնպես դա համարում եմ կարևոր խնդիր: Այդ իսկ պատճառով մենք փորձում ենք նոր հարթության վրա դնել ուսանող-դասախոս հարաբերությունները, դասախոսության գործընթացը բովանդակային առումով փոփոխության ենթարկել, որ լսարանում դասախոսը ոչ միայն դասախոսություն կարդա, ուսանողը՝ գրի, այլ ինտերակտիվ, հետաքրքիր քննարկումներ լինեն, որոնցով, կարծում եմ, կփոխվի նաև որոշ ուսանողների անտարբեր մոտեցումը:

-Ձեր պաշտոնավարելուց ի վեր համալսարանում կադրային փոփոխություններ են կատարվել: Ի՞նչ սկզբունքներով եք առաջնորդվում կադրերի ընտրության, կադրային քաղաքականության հարցում:

-Իմ պաշտոնավարելու օրվանից տեղի են ունեցել և՛ պրոռեկտորների, և՛ դեկանների փոփոխություններ: Որոշակի փոփոխություններ են եղել նաև համալսարանի կառուցվածքային ստորաբաժանումներում: Այս առումով ցանկանում եմ նշել, որ թեև կադրերի ընտրության որոշումը ես ընդունում, այնուհանդերձ, մինչ այդ բավական քննարկումներ են լինում: Այսպես, ֆակուլտետի դեկան առաջադրելուց կամ ընտրություններից առաջ քննարկումներ են կատարում տվյալ ֆակուլտետի դասախոսների հետ, լսում ուսանողների և առհասարակ շատերի կարծիքները: Այսինքն՝ ոչ միայն իմ անձնական ցանկությամբ, այսպես ասած՝ ինձ հարմար մարդու եմ նշանակում, այլ ուղղակի փորձում եմ ընտրել այնպիսի կադրերի, որոնք ընդունելի կլինեն բոլոր առումներով՝ և՛ որպես գիտնական մանկավարժ, և՛ որպես վարչական աշխատող, և՛ որպես մարդ: Սկզբունքը սա է, և փորձում եմ, օրինակ, վարչական աշխատողների դեպքում ընտրել ժամանակակից գիտելիքներով, ստեղծագործական միտք ունեցող, խնդիրների ոչ ստանդարտ լուծումներ գտնելու ընդունակ և իրենց գործին արհեստավարժորեն տիրապետող կադրերի: Ասել, որ իմ կադրային քաղաքականությունը բոլորին պետք է բավարարի և ընդունելի լինի, դժվար է, և ընդհանրապես այդպես հնարավոր չէ: Ոչ միանշանակ ընկալվող ինչ-որ կադրային նշանակումներ կարող են լինել, բայց հիմնական սկզբունքը, եթե փորձեմ կարճ սահմանել՝ հնարավոր առավելագույն արդարության սկզբունքն է:

-Քազմիցս բարձրածայնվել է այն մասին, որ ՀՊՏՀ-ն ընթանում է գիտահետազոտական համալսարան դառնալու ծանապարհով: Արդյո՞ք բավարար եք համարում ամբիոններում կատարվող գիտական, հետազոտական աշխատանքները, և արդյո՞ք դրանք համահունչ են ժամանակակից տնտեսագիտության պահանջներին:

-Տնտեսագիտական համալսարանը գիտահետազոտական կենտրոն դարձնելու գաղափարը նոր չէ, և աշխարհի բոլոր առաջադեմ համալսարաններն ունեն գարգացած հետազոտական կենտրոններ: Ես կարծում եմ, որ առանց այդ ուղղությամբ քայլեր անելու հնարավոր չէ XXI դարում պատկերացնել որևիցե բուհի բնականոն գարգացումը: Խնդիրը մի քանի տեսանկյունից են դիտարկում, նախ՝ հետազոտական աշխատանքն ինքնին դասախոսին է անհրաժեշտ ինքնագարգացման համար: Հետազոտական աշխատանքները կարող են արտահայտվել տարբեր ձևերով՝ գիտական հոդվածներ գրելով, գիտաժողովների, սեմինարների մասնակցելով և այլն, ինչի արդյունքում մենք կկարողանանք ծանոթանալ տնտեսագիտության ոլորտում աշխարհում տեղի ունեցող փոփոխություններին, նորություններին, փոխանակել մեր փորձն ու գիտելիքները: Մենք, գիտակցելով խնդրի բարդությունն ու կարևորությունը, մեր առջև նպատակ ենք դրել, որ համալսարանը ընթանա նաև գիտահետազոտական համալսարան դառնալու ուղղությամբ: Այսօր համապետական նշանակության բազմաթիվ տնտեսական խնդիրներ են քննարկվում, ինչից մեր բուհը պետք է անմասն չմնա և ունենա բավարար գիտական ներուժ իր փորձագիտական կարծիքն արտահայտելու այդ հարցերի վերաբերյալ: Ներկայումս մենք դասախոսին վարձատրում ենք միայն կրթական, ուսումնական աշխատանքի համար, բայց եթե հնարավորություն ունենանք այդ ծանրաբեռնվածության մեջ մտցնել նաև գիտահետազոտական աշխատանքը, կարծում եմ՝ ևս մեկ արդյունավետ քայլ կլինի այդ նպատակին հասնելու համար:

-Հարգելի՛ ռեկտոր, «Տնտեսագետ» ամսագրի այս համարում ուսանողներից մի քանիսն անկեղծացել ու պատմել են իրենց երազանքների համալսարանի մասին: Արդյո՞ք կա Ձեր մտապատկերում կայացած բարձրագույն ուսումնական հաստատության տեսլականը: Եթե կարելի է, մի քանի խոսքով:

-Ես էլ անկեղծանամ ու ասեմ, թե ինչպիսին կցանկանայի տեսնել համալսարանը: Ինչպես ասում էր սպարապետ Գարեգին Նժդեհը, «Վաղը կուներենանք այնպիսի հայրենիք, ինչպիսին, որ այսօր կառուցում ենք մեր հոգու ու սրտի մեջ»: Երկրորդելով անզուգական մտածողի խոսքերը՝ ասեմ, որ ապագայում կունենանք այնպիսի համալսարան, ինչպիսին կառուցում ենք այսօր մեր մտքի ու հոգու մեջ: Այս համատեքստում նշեմ, որ կցանկանայի Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանը ապագայում տեսնել և՛ ձևով, և՛ բովանդակությամբ որպես XXI դարին համահունչ բարձրագույն ուսումնական հաստատություն, որը

կբավարարեր աշխարհի առաջադեմ երկրների բուհերին ներկայացվող պահանջները: Ցանկանում եմ, որ մեր կողմից տրված գիտելիքը՝ մրցունակ, իսկ դրա մասին փաստող վկայականը՝ ճանաչելի լինեն արտերկրում, որպեսզի մեր գործատուները առավել բավարարված լինեն մեր ուսանողների մասնագիտական պատրաստվածությամբ, գիտելիքներով և թիմային աշխատանք կատարելու ունակությամբ: Կցանկանայի նաև, որ ունենայինք արդիական շենքային պայմաններ, հարուստ նյութատեխնիկական բազա, ժամանակակից տնտեսագիտական գրականությամբ հագեցած գրադարան, որովհետև արագ փոփոխվող աշխարհում գիտելիքի դերն ու արժեքը էապես մեծացել են: Դա էլ երազանք է, որ լավ շենքային պայմաններ ունենանք՝ իր բոլոր ենթակառուցվածքներով, որտեղ ուսանողը, կարծում եմ, ավելի շատ տրամադրված կլինի բարձրորակ կրթություն ստանալ: Անկեղծանալն ու երազելը լավ է, բայց պետք է նաև փորձել զնալ այդ ուղղությամբ, քանի որ կրթական ոլորտում մրցակցությունն այնքան է մեծացել, որ ժամանակի պահանջներին համընթաց չբարեփոխվելու դեպքում մենք ուղղակի կարող ենք չդիմանալ: Այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտաբար պետք է վերափոխվենք, պետք է կարողանանք բոլոր ուղղություններով և՛ բարեփոխվել, և՛ համալսարանի գարգացմանը միտված արդյունավետ քայլեր կատարել:

-Պարոն Աթոյան, վերջում, քանի որ տոնական շրջանում ենք, կխնդրեի նաև պատմեիք, թե ինչպե՞ս եք սովորաբար դիմավորում Ամանորը:

-Ոչ միայն մեր, այլև, ընդհանրապես, հայկական ընտանիքներում ընդունված է Ամանորը ընտանիքի բոլոր անդամներով դիմավորելը: Յուրաքանչյուր հայ, կարծում եմ, դրանում տեսնում է մեծ խորհուրդ, որն արտացոլում է ընտանեկան ավանդույթների պահպանման, ապագային միասնորեն ու լավատեսությամբ նայելու, միմյանց աջակցելու ու սատարելու ձգտում: Ընտանիքս տարիների հետ մեծացել է. երկու որդիներիցս մեկն ամուսնացած է, և երկու թոռնիկ ունեմ: Նրանք նոր շունչ ու տրամադրություն են հաղորդել մեր կյանքին ընդհանրապես և Ամանորի տոնին՝ մասնավորապես:

Ապագային միտված լուսավոր ծրագրերով ու միասնական աշխատանքի բերկրանքը համատեղ վայելելու հաստատականությամբ կսկսենք նոր 2012 թվականը նաև մեր մեծ ընտանիքում: Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանում, որի ամեն անդամին՝ ուսանող, դասախոս, աշխատակից ու վարչական աշխատող, ցանկանում են առողջություն, յուրաքանչյուր մարդու թիկունքն ամուր պահող ընտանեկան բարօրություն, սեր ու համերաշխություն, անձնական հաջողություն և աշխատանքային առաջընթաց ու վերելքներ:

Հարցազրույցը վարեց ԳՈՂԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԸ

ՄԵՐ ՄԻՐԵԼԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ՝ ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԽՈՍՈՒՄ.

«Զգա՛ զերժություններ...»

Երկրների ճանաչելի ուրվագծերը և գույները, ինչպես, օրինակ, Էյֆելյան աշտարակը, անգույգ խալական կոշիկը կամ էլ Նյու Յորքի «Մեծ խնձորը» դարձել են յուրօրինակ ընկալման օբյեկտներ, որոնք բարձրացնում են տվյալ երկրի և քաղաքի բրենդի արժեքը:

Բացի թվարկածներից, կան նաև բուլորի կողմից ընդունված՝ պետությունների և քաղաքների խորհրդանշաններ, պատկերանշաններ (լոգոտիպեր), կարգախոսներ, որոնք ճանաչելի են շատերին: Օրինակ՝ «Ես սիրում եմ Նյու Յորքը» («I LOVE NY») կարգախոսը կարող էք հանդիպել անգամ գլխարկների, շապիկների և մեքենաների վրա: Դրանք գործնականում շրջանառում են զբոսաշրջային բիզնեսում, օգտագործվում են գովազդային պաստառներում և նպատակ ունեն տեղեկատվության միջոցով հավանական զբոսաշրջիկների ուշադրությունը հրավիրել տվյալ երկրի հնարավորությունների վրա:

Պետությունը գովազդելու համար ծախսվում են մեծ գումարներ, որոնք սովորաբար բաշխվում են գովազդային գործակալությունների, խորհրդատվական ընկերությունների և հասարակայնության հետ կապերի մասնագետների միջև: Օրինակ՝ Սինգապուրն այդ նպատակի համար տարեկան ծախսում է 60 մլն ԱՄՆ դոլար, Մալայզիան՝ 150 մլն, իսկ Լոնդոնը 2003-2004 թթ. ծախսել է 40 մլն ԱՄՆ դոլար:

Կիպրոսը, Թուրքիան, Բուլղարիան, Իսպանիան, Հունաստանը և մի շարք այլ երկրներ՝ որպես զբոսաշրջության կենտրոններ, գովազդի միջոցով ստեղծում են իրենց երկրի դրական կերպարը: Սակայն պետք է հիշել, որ այն ստեղծվում է բացառապես մարդկանց գիտակցության մեջ: Այսօր երկրների միջև արդեն ոչ թե մատուցած ծառայությունների բարձր որակի, այլ ընկալման մրցապայքար է, այսինքն՝ կարևոր է, թե տվյալ երկիրն ինչ զուգորդումներ է առաջացնում միջազգային սպառողների գիտակցության մեջ: Ահա այն հար-

ցադրումը, որի պատասխանը փորձում են տալ քաղաքակիրթ աշխարհի երկրները:

Խոշոր, տնտեսապես զարգացած երկրներն այս խնդրով զբաղվում էին վաղուց, իսկ մի շարք երկրներ դեռ նոր-նոր են փորձում ձևավորել իրենց կերպարը: Օրինակ՝ Մոլդովայի խորհրդանիշերն են արևն ու խաղողը, Չեխիայինը՝ ծաղրանկարային պղպջակները, Տալլինինը՝ հին քաղաքի ուրվագիծը՝ ձայնային ալիքի տեսքով: Իսկ Ռուսաստանի փորձը, ստեղծելու երկիրը բնութագրող խորհրդանիշ, տարիներ շարունակ այդպես էլ չի հաջողվում: Ռուսաստանը չի կողմնորոշվում, թեև ունի այս առումով երկիրը դիրքավորելու բազմաթիվ հնարավորություններ: Իսկ ի՞նչ ենք առաջինը մտաբերում Ռուսաստան ասելիս: Հետազոտությունների արդյունքներից պարզվում է, որ Ռուսաստանը մարդկանց մտապատկերում կարծրացած է որպես թթու վարունգ, օղի և ռազմական տեխնիկա:

Երկրի խորհրդանիշերը և տարբերանշանները ստեղծելիս մասնագետները մեծ ուշադրություն են դարձնում գույների վրա, քանի որ դրանք մարդու տրամադրությունը փոխելու և հստակ տեղեկատվություն հաղորդելու ունակությամբ են օժտված: Այս ամենը գիտակցելով՝ Բելառուսը՝ որպես իր ֆիրմային գույն, ընտրեց վառ կապույտը: Խնդիր էր դրված ստեղծելու գյուղատնտեսական, բարի, ծաղկող դաշտերով, փոքրիկ տնակներով երկրի կերպար՝ առանց արագընթաց մայրուղիների, ժամանակակից հյուրանոցների: Թե որքանով է հաջողվել դիրքավորել այս գաղափարը մարդկանց գիտակցության մեջ, ցույց կտա ժամանակը: Նման միջոցառումների արդյունքները սովորաբար երևում են տարիներ ու տասնամյակներ անց, երբ ձևավորվում են որոշակի կարծրատիպեր:

Հայաստանի պարագայում դեռևս բացակայում է այն ուղղվածությունը, որով պետք է դուրս գալ միջազգային ասպարեզ և ձևավորել պետության իմիջը:

Քաղաքը բազմաբնույթ է, բազմատարր, այն նման է կենդանի օրգանիզմի, որն ունի զարգացման դինամիկա, բնավորություն և տրամադրություն: Յուրաքանչյուր քաղաքի դեմքն իր բնակչությունն է, նրա պատմությունն ու ավանդույթները, հայտնի քաղաքացիները, ճարտարապետական դիմագիծը:

Յուրաքանչյուր քաղաք, առանց բացառության, եզակի է և անկրկնելի, ինչը մարքեթինգային տեսանկյունից շատ կարևոր է, քանի որ բրենդի գլխավոր հատկանիշը յուրահատկությունն է: Համայն աշխարհին քաղաքը ներկայացնելու և ուղղակի աշխարհագործեն այն նշանակետ դարձնելու համար անհրաժեշտ է ստեղծել հիշվող և նրա յուրահատկությունը արտացոլող բրենդ:

Այսպիսով, Երևանը, ունենալով դարավոր պատմություն, չուներ տեսողական զուգորդումներ առաջացնող իր պատկերը:

«ԲիԲի Մեդիա» ընկերությանը հանձնարարված էր Երևանի ֆիրմային զբոսաշրջային ոճի, տարբերանշանի և բրենդիդիմոնի մշակումը: Նախագծի յուրահատկությունը և դժվարությունը առաջադրանքի խորության և ընդգրկման մեջ էր, քանի որ տարբերանշանը և բրենդիդիմոնը պետք է արտացոլեին քաղաքի բնավորությունը քաղաքացիների և քաղաքի այցելուների աչքերով, դարավոր պատմությունը և ժամանակակից դեմքը:

Քաղաքի ընդհանուր նկարագիրը և միայն իրեն բնորոշ հատկանիշները բացահայտելու համար «ԲիԲի Մեդիա» ընկերությունը և «Բրենդ» կազմակերպությունը անցկացրեցին խոշոր մարքեթինգային հետազոտություն, որն ուղղված էր երկու խմբի՝ քաղաքացիներին և այցելուներին: Կազմված էին մի շարք հարցեր, որոնք պետք է օգնեին հարցվողներին ավելի մանրամասնորեն և պատկերավոր ներկայացնել քաղաքի բնութագիրը՝ դրանով իսկ սահմանելով աշխատանքային գործընթացի հիմնական ուղղությունները:

Նշված հատկանիշները հիմնականում կապված էին քաղաքի զգացական ընկալման հետ, և ամենահաճախ հանդիպողը ջերմությունն էր: Թե՛ քաղաքացիները, թե՛ այցելուները նշում էին քաղաքի ջերմ մթնոլորտը, բնակիչների ջերմ և հյուրասեր վերաբերմունքը: Հաշվի առնելով բոլոր առկա բնութագրերը, այդ թվում նաև նրանք, որոնք բացասական բնույթ էին կրում, սկսվեցին քաղաքի տարբերանշանի դիզայնի աշխատանքները:

«ԲիԲի Մեդիայի» թիմի աշխատանքի արդյունքում ստեղծվեց բրենդի քսան տարբերակ, որոնք ունեին տարաբնույթ գունային լուծումներ և հայեցակարգեր: Քննարկումներից հետո ընտրվեցին մի քանիսը, որոնց հայեցակարգային հիմքերը մեկ ուղղվածություն ունեին: Աշխատանքների կարևորագույն փուլերից մեկը համեմատականների անցկացումն էր այլ քաղաքների հաջողված բրենդերի հետ, ինչի շնորհիվ ընտրվեց բրենդը զգացական բնութագրի դաշտում ներկայացնելու տարբերակը: Մեր դեպքում այն չպետք է կապվեր «սեր» հասկացության հետ, քանի որ արդեն կային մի շարք այդպիսի բրենդեր (Թիֆլիսի, Նյու Յորքի):

Արդյունքում պարզ դարձավ, որ Երևանի գլխավոր բնութագիրը ջերմությունն է՝ «warmness»: Այդ բնութագիրը օգտագործվեց քաղաքի դիրքավորման և կարգախոսի մեջ՝ «Ձգա՝ ջերմությունը» («Feel the Warmness»), ինչպես նաև Երևան («Yerevan») բառի գրելաձևի մեջ, որտեղ անգլերեն «V» տառը ներկայացված է վեր բարձրացրած ողջունող ձեռքերով: Երևանի գովազդային արշավի ընթացքում նախատեսված է, որ «Yerevan» բառի մեջ, «V» տառը կլրացնեն երևանցիները, որոնք կլինեն տարբեր սոցիալական և տարիքային խմբերի ներկայացուցիչներ: Դրանով ավելի վառ կերպով կարտահայտվի քաղաքի հյուրընկալության ու ջերմության միտքը:

Որպես քաղաքի բրենդավորման բաղկացուցիչ՝ հիմք դրվեց «Yerevan City Tour» նախագծին, որի շրջանակներում կազմակերպվում են ավտոբուսով պտույտներ Երևանի տեսարժան վայրերով, ընդ որում՝ ավտոբուսների արտաքին ձևավորումն ամբողջությամբ մույն ոճի մեջ է՝ սկսած գունային լուծումներից մինչև ավտոբուսին փակցված կարգախոսը՝ «Ձգա՝ ջերմությունը»:

Այսպիսով, ստեղծվեց Երևանի բրենդը, որը դարձավ քաղաքի բնավորության գլխավոր հատկանիշի՝ ջերմության արտացոլումը, ինչի շնորհիվ այն, հավատացած ենք, կամրագրվի քաղաքացիների և այցելուների գիտակցության մեջ, կառաջացնի համապատասխան զգացողություններ:

ԿԱՐԵՆ ԲԱԲԱԶԱՆՅԱՆ
մարքեթինգի ամբիոնի դասախոս

ՀՊՏՀ-Ն ՆՈՐ ԿԱՅՔ ՈՒՆԻ. asue.am

Ամիսների հավաքական ջանադիր աշխատանքը տվեց սպասված արդյունքը: Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի հանդիսությունների սրահում դեկտեմբերի 27-ին տեղի ունեցավ համալսարանի պաշտոնական կայքի (asue.am) բացումը, որին ներկա էին ՀՊՏՀ խորհրդի նախագահ Յուրի Աբրահամյանը, ՀՊՏՀ ռեկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանը, պրոռեկտորները, համալսարանի պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմն ու ուսանողու-թյունը:

Բուհի նոր կայքը պատրաստել է «Բրեյնդ» ընկերությունը, որի տնօրեն, մարքեթինգի ամբիոնի դասախոս Կարեն Բաբաջանյանը հյուրերին ներկայացրեց կայքի բովանդակությունը՝ նշելով, որ այսուհետ այն իր այցելուին կներկայանա բոլորովին նոր դիզայնով, տեխնիկական և ծրագրային հետաքրքիր լուծումներով, նոր էջերով և ուշագրավ խորագրերով:

ՀՊՏՀ նոր կայքը հագեցած է համալսարանին վերաբերող բազմաթիվ տեղեկություններով, ներկայացնում է անցուղարձը, առօրյան ու իրադարձությունները: Կայքում ընդգրկված են հետևյալ խորագրերը՝ «ՀՊՏՀ-ի մասին», «Ընդունելություն», «Ֆակուլտետներ», «Մեդիա», «Կյանքը ՀՊՏՀ-ում», «Հետադարձ կապ»:

Ռեկտոր Կորյուն Աթոյանն իր խոսքում նշեց, որ համալսարանի այցեքարտը հանդիսացող ու կերպարը ձևավորող նորաստեղծ կայքը արտացոլելու է բուհի իրական դեմքը և օժանդակելու է ուսանողներին ուսումնական գործընթացում: Ռեկտորը շնորհավորեց համալսարանականներին՝ նշելով. «Եկե՛ք միասին արձանագրենք մեր համատեղ ձեռքբերումների փաստը և կանգ չառնենք ճանապարհի ամենաթեժ խաչմերուկում: Վստահեցնում եմ, որ «Մենք փոխվում ենք» կարգախոսին հավատարիմ՝ մեր նախաձեռնած փոփոխությունները շարունակական բնույթ են կրելու»:

«Ես գտնում եմ, որ կայքի ստեղծման գործում տիտանական աշխատանք է կատարվել, և ես համոզված եմ, որ այդ աշխատողները պրոֆեսիոնալ են եղել: Ես գոհ եմ և շնորհակալ եմ», - լրագրողների հետ ճեպագրույցում հայտարարեց համալսարանի խորհրդի նախագահ Յուրի Աբրահամյանը՝ ավելացնելով, որ այս արագ փոփոխվող աշխարհում կայքի բացումը շատ կարևոր քայլ է:

Ուսանողական խորհրդի նախագահ Սևակ Խաչատրյանը ներկայացրեց համալսարանի բարեփոխումների համատեքստում ուսանողական խորհրդի կատարած աշխատանքը, ձեռքբերումները:

ՀՊՏՀ խորհրդի նախագահն այս կարևոր իրադարձության առիթով համալսարանականներին շնորհավորեց ճեմասրահում բացված տոնական սեղանների շուրջ և Ամանորին ու Սուրբ Ծննդյան տոնին ընդառաջ՝ մաղթեց աշխատանքային ու անձնական նորանոր հաջողություններ:

«Համալսարանում սկիզբ առած բարեփոխումներն ընդգրկելու են բուհի զարգացման բոլոր ուղիները՝ ուսումնական գործընթաց, գիտահետազոտական աշխատանքներ, արտաքին կապեր, ուսանող-դասախոս հարաբերություններ, ուսանողների և աշխատակազմի հանգստի ու ժամանցի պայմանների ստեղծում և, ըստ էության, այդ գործընթացում չկա որևէ երկրորդական հիմնախնդիր»,- դեկտեմբերի 7-ին ուսանողության հետ առաջին մեծ հանդիպման ընթացքում հայտարարեց ռեկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանը: Սա ուսանողների հետ երկխոսելու մշակույթի ձևավորմանն ուղղված ռեկտորի առաջին քայլն էր, որի նպատակը ուսանողների խնդիրներին ծանոթանալն էր՝ այդպիսով կարևորելով նրանց կարծիքը:

ՌԵԿՏՈՐ- ՈՒՍԱՆՈՂ ԵՐԿԽՈՍՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԲԱՅԱՅԱՅՏՄԱՆ ՈՒ ԼՈՒԾՄԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀ

Նա ներկայացրեց մեկնարկած աշխատանքների ընթացքը, արդեն կատարվածը և հետագա գործունեության միտումները: «Այսօր պարտավոր ենք մեր բուհի կրթական մակարդակը հավասարեցնել գոնե Հայաստանի աշխատաշուկայի, գործատուի պահանջներին»,- ասաց Կորյուն Աթոյանը՝ հավելելով, որ պետք է դուրս մղել կարծրացած այն մտածողությունը, թե դասախոսն ուզում է լավ կրթություն տալ, սակայն ուսանողն ընդդիմանում է:

«Մենք հակառակորդներ չենք, մենք ընդհանուր գործ ենք անում և միակամ պետք է լինենք այս ճանապարհին, իսկ միակամության նախապայմանը փոխվստահությունն է, միմյանց հոգսերին տեղեկացված լինելը, միմյանց հավատալը»,- շարունակեց բուհի ղեկավարն ու հորդորեց ուսանողներին համարձակ ու անկաշկանդ շարադրել իրենց մտքերը: Ծավալվեց անմիջական ու բաց երկխոսություն, որը տրամադրեց ուսանողներին խոսելու իրենց հուզող խնդիրներից, տեղ-տեղ դժգոհելու, արտահայտվելու շատ ու շատ հարցերի շուրջ, որոնց մասին մինչ այդ լռել էին:

Համալսարանում ուսումնական գործընթացի կազմակերպումը այն հանգուցակետն էր, որի շուրջ ուսանողները համեմատաբար շատ մտահոգություններ ունեին. ժամանակատար ու անարդյունավետ անհատական աշխատանքներ, որոնք վերածվել են մեխանիկական copy-paste-ի, գրավոր, թեստային, համակարգչային քննություններ, օբյեկտիվ գնահատման խնդիր, թելադրության վերածված դասախոսություններ, բողոքարկման գործընթացի անկատարություն, փոխատեղման դժվարին մրցապայքար:

«Կարևորը, սիրելի՛ ուսանողներ, գիտելիք ձեռք բերելն է: Թե ինչ կերպ, ինչ եղանակով է ձևավորվում դրա գնահատականը, հավատացե՛ք, փոքր-ինչ երկրորդական է»,- ասաց ռեկտորը՝ այնուհետև նշելով, որ բարձրացված հարցերն արժանի են քննարկման ու վերանայման, արդյունավետ ուղիների որոնման:

Մագիստրոսական նոր կրթական ծրագրերի ներդրումը և դրանից ածանցվող հարցերը հուզում էին ներկաներից շատերին: Ռեկտորը հանգամանորեն պարզաբանեց՝ հատկանշելով. «Մագիստրոսական նոր կրթական ծրագրի համար ընդունելության նոր կարգ է գործելու. կազմակերպվելու են ընդունելության քննություններ մասնագիտական առարկայից, օտար լեզվից և ինֆորմատիկայից: Ուսումնառության երկու

տարվա արդյունքում բարձր առաջադիմությամբ ուսանողները մրցութային կարգով աշխատանքի կանցնեն համակարգում»: Նույն համատեքստում ռեկտորը խոսեց նաև բուհական ամբողջ համակարգում կրթական գործընթացների, տվյալ դեպքում՝ մագիստրոսական կրթական չափորոշիչների նույնականացման մասին՝ ընդգծելով, որ դա կարևոր նախապայման է, որը պետք է ապահովի ուսանողների շարժունակությունը:

Փորձառության կազմակերպումը համարելով ուսումնական գործընթացի կարևորագույն բաղկացուցիչներից մեկը և հուսադրելով երկխոսությանը ներկա ուսանողներին՝ Կորյուն Աթոյանն ընդգծեց, որ բովանդակային առումով այն ամբողջությամբ պետք է վերանայվի: Նա շեշտադրեց, որ ուսանողը փորձառության վայրում պետք է մասնագիտական փորձ և

ՌԵԿՏՈՐԻ ՀԱՎԱՍՏԻԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ՀՈՒՍԱԴՐԵՑԻՆ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻՆ

մտություններ ձեռք բերի:

«Լիահույս եմ, որ խնդրի կարգավորումն արդեն իսկ նախանշվում է համալսարանի և մի քանի պետական կառույցների փոխգործակցության ծրագրերի իրականացմամբ»,- ասաց ռեկտորը՝ հավելելով, որ համանման նոր ծրագրերով այս կնճռոտ հարցը դրական լուծման կմղվի: Նա ուսանողներին հայտնեց նաև, որ բուհի պաշտոնական կայքի աշխատանքն առաջիկայում հրատապ լրատվությամբ ու ծանուցումներով կապահովի տեղեկատվական հոսք ու կտա շատ հարցերի պատասխաններ, կգործի նաև էլեկտրոնային գրադարանը:

Երեք ժամ և ավելի տևած երկխոսությունը փարատեց ուսանողների շատ ու շատ մտահոգություններ: Կորյուն Աթոյանը սիրով ունկնդրեց անզամ անձնական բնույթի հարցադրումները, խորհուրդներ տվեց, հուսադրեց: Նա անդրադարձավ նաև ուսանողների բարձրացրած տնտեսական խնդիրներին՝ տեղեկացնելով, որ դրանց քաջատեղյակ է ու հանձնարարականներ է տվել համապատասխան ստորաբաժանումներին: Վերջում ռեկտորը հավաստիացրեց ներկաներին, որ բուհի ղեկավարությունը շարունակելու է խորհրդակցական կարգով, գործի ղեկով բարեփոխումների ողջ զինանոցը՝ բուհը դարձնել կրթական ծառայություններ մատուցող լիարժեք համակարգ և իր պատրաստակամությունը հայտնեց այդուհետ էլ ունկնդիր լինելու ուսանողների ձայնին, հանդիպելու ու զրուցելու նրանց հետ առաջարկված ցանկացած ձևաչափով:

ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

«ՇԱՏ ԽԵԼԱՅԻՆԵՐԸ ԳՆՈՒՄ ԵՆ ԴԵՊԻ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ...», ԻՍԿ ՈՎՔԵՐ ԵՆ ԶԲԱՂՎՈՒՄ ԳՈՐԾԱՐԱՐՈՒԹՅԱՄԲ...

Հարցազրույց «Անտարես Հոլդինգի» տնօրեն Արմեն Սարտիրոսյանի հետ

-Պարոն Սարտիրոսյան, խնդրում եմ, ներկայացրեք, թե ինչպե՞ս սկսեցիք Ձեր բիզնես գործունեությունը:

-Զորս ընկերով, 4-րդ կուրսում, մեր դասախոսների հանձնարարությունն էինք կատարում: Պետք է պատրաստեինք մաթեմատիկայի խնդիրների շտեմարանը բուհ ընդունվողների համար: Մինչ կկազմեինք շտեմարանը՝ պատվեր եկավ այն ժամանակ GMZ ընկերությունից և ֆիլմադարանից՝ հայերեն և ռուսերեն պատրաստելու «Ազնավուրը կինոյում» գիրքը, որը դարձավ մեր առաջին աշխատանքն այս ոլորտում: Մինչև այսօր, երևի, 2000 անուն գիրք ենք հրատարակել:

Հայաստանում, ցավոք, հնարավոր չէ հրատարակել միայն, օրինակ, բժշկագիտական կամ հաշվապահական ոլորտի գրքեր, քանի որ մեր շուկան փոքր է: Շուկայի փոքրությունը բերում է աքսուրդի, այսինքն՝ եթե ես բժշկագիտական գրականություն հրատարակեմ, դա կհետաքրքրի 14 հոգու: Ասենք՝ ուռուլոգիայի մասին գիրքը կհետաքրքրի 14-15 մարդու: Իսկ 15 օրինակից մեկ օրինակի համար ոչ ոք չի տա 500 դոլար: Հայաստանում չեն սիրում կարդալ, բայց չեն կարծում, թե սա միայն պետության, հանրության խնդիրն է: Սա նաև հրատարակչի խնդիրն է: Մենք պետք է կարողանանք գիրքը սարքել այնպես, որ քայլ ընդառաջ անենք ընթերցողին: Հարցնենք՝ ընթերցող, ի՞նչ ես ուզում: Օրինակ, մենք փորձում ենք երեխաներին բերել մեկ այլ դաշտ: Ցույց ենք տալիս, որ գիտե՞ս բալիկ, կա Բիլ Գեյթս անունով մի քեռի, որն իր ուղեղով, իր մտքի, տաղանդի շնորհիվ կարողացել է ամենամեծ հաջողությանը հասնել աշխարհում: Կա մեկ այլ քեռի, որի անունը Գարի Գասպարով է, որն իր ուղեղի շնորհիվ հասել է այսպիսի բարձունքների: Իսկ կար մեկն էլ, Տիգրան Պետրոսյան էր անունը, նա տե՛ս ինչ բարձունքների է հասել ժամանակին: Իսկ կար մեկ ուրիշը, որի անունը Առնո Բաբաջանյան էր. նրա անունով երգվում էր ողջ Խորհրդային Միությունը: Իսկ կար մի վեհ Արամ Խաչատրյան, որը սիմֆոնիայի աշխարհի վարպետներից մեկն էր: Ցավոք, այսօր դպրոցականը, ով գիրք է տանում դպրոց, ամաչելով է դա անում, մնացածը ծիծաղում են այդ դպրոցականի վրա: Կարծում եմ՝ մեր քայլերով կկտրենք այս միտումը:

-Իսկ ո՞րն է պատճառը, որ մենք լավ ընթերցողներ չենք:

- Հերոսի խնդիրն է, ժամանակակից հերոսի խնդիրը: Այսինքն, երբ մարդը տեսնում է, որ իրենից ցածր ունակություններով մեկն ավելի հաջողակ է, ավելի լավ է ապրում, նա սկսում է այլ կերպ մտածել, այլ կերպ վերաբերվել կրթությանը, ընթերցանությանը:

- Իսկ դժվա՞ր է մեզ մոտ գործարարությամբ զբաղվելը:

-Գիտե՞ք, ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտի հրավերով 2008-ին այնտեղ էի մեկ ամիս և ուսումնասիրում էի բիզնես-լրբբինգը: Շատ տարբեր կազմակերպությունների ղեկավարների հետ էինք հանդիպում: Միացյալ Նահանգներում, Եվրոպայում, Չինաստանում, Հնդկաստանում բիզնեսը միջակ կարողությունների տեր մարդկանց ոլորտ է: Գործարարությամբ զբաղվելու համար պետք չէ լինել շատ հմուտ, որովհետև շատ խելացիները գնում են դեպի գիտություն, այդ նույն բիզնեսմենների մոտ մեծ ընկերություններում մենեջերների դիրք են գրավում, դառնում ղեկավարներ: Բայց բիզնեսի ռիսկային մասը միջակ մարդկանց համար է, որոնք չեն գնահատում ռիսկը, մեկ էլ գնում, հաջողակ են դառնում: Խելքը պետք է տասն անգամ չափի, նոր քայլ անի:

-Ձեր կարծիքով՝ ի՞նչ հատկանիշներ պետք է ունենա գործարարը:

-Տգիտություն, համառություն, նաև վսեմ, խիզախ, հոգևոր հարուստ, կարդացած, գիտակ: Նաև այդպիսին պետք է լինի: Հիմա ես ճանաչում եմ և՛ այսպիսիներին, և՛ այնպիսիներին:

- Որպես «Քոփոկ» գովազդային փառատոնի հիմնադիր՝ ի՞նչ կարծիք ունեք Հայաստանում արտադրվող գովազդի մասին:

-Այս փառատոնի հիմնադիրը ես եմ ու իմ գործընկերները: Նախ, մինչ այդ փառատոնը կազմակերպելը, մենք ձևավորեցինք Հայաստանի գովազդային խորհուրդը: Այդ կառույցը ստեղծվել է, որ քայլ առ քայլ առաջ մղի այն նշաձողը, որով կարելի է չափել հայաստանյան գովազդի որակը: Առաջին քայլը, որ արեցինք, Սլավոնական համալսարանում Նինա Իլյինիչնա Գևորգովայի և Արմեն Դարբինյանի ջանքերով ստեղծեցինք տուրիզմի և գովազդի ֆակուլտետ, որտեղ առանձին կա գովազդ մասնագիտություն: Եվ այսօր ունենք 5-րդ կուրսեցիներ, հաջորդ տարի կունենանք առաջին մասնագետները: Նրանք արդեն աշխատում են գովազդային ընկերություններում: Այսինքն՝ նախ փորձեցինք լուծել կրթության խնդիրը: Հաջորդ քայլը կրթության բնագավառում պետք է լինի երկրորդ բարձրագույն մագիստրոսական կրթություն մատուցելը: Պետք էր ստեղծել նաև մրցույթ, մի իրավիճակ, որտեղ հայաստանյան գովազդ պատրաստողը կարողանար մրցել արտասահմանցի գովազդ պատրաստողի հետ: Նման մրցույթները կոչվում են «փառատոններ»: Փառատոնին աշխարհի տարբեր ծայրերից ուղարկվում են գործեր, և դրանք մրցում են Հայաստանի գործերի հետ: Փառատոնի շրջանակներում մի քայլ էլ կատա-

րեցինք՝ վարպետության դասերը: Աշխարհի գովազդի լավագույն մասնագետները գալիս էին Հայաստան, վարում իրենց վարպետության դասերը: Սա շատ ուսանելի և շատ կարևոր գործ է. ովքեր եղել են վարպետության դասերին, նրանք ինձ հետ համամիտ են: Հաջորդ կարևոր կետն այն է, որ կա գովազդ պատրաստողների տոն, և այդ օրը, զոհե, գովազդ պատրաստողներն իրենց լավ են զգում: Խորհրդի առջև մի կարևոր խնդիր էլ կար. օրենսդրական դաշտի բարելավումն էր և ամենակարևորը, ես կարծում եմ, բարոյական նշանող սահմանելը: Եվ մենք ընդունեցինք պատվի կողքես գովազդային դաշտում, որը սահմանում է թե ինչն է կարելի և ինչը չի կարելի անել: Նրանք, ովքեր կստորագրեն այդ պատվի կողքեսը, նշանակում է անցել են այդ գործելաոճին: Կան շատ խնդիրներ, որոնց լուծվելուց հետո կլինի որակական աճ:

Ինչո՞ւ է հայկական գովազդում երկու, երեք ծայր: Որովհետև հայկական գովազդի գինը թույլ չի տալիս դիմել քանկ դերասանների. էժանությունը բերում է որակի անկման: Ինչո՞ւ լավագույն նկարիչներին ու դիզայներներին չի վստահվում այդ գովազդը կամ ինչո՞ւ գովազդից առաջ չի կատարվում մարքեթինգային հետազոտություն: Ինչո՞ւ են ռեժիսորն ու օպերատորը նույն մարդը: Հայաստանում չկա սոցիալական գովազդ և պետք չէ շփոթել պետական օրգանների գովազդը սոցիալական գովազդի հետ: Սոցիալական գովազդի պատվիրատուն, որպես կանոն, պետք է լինի պետությունը: Եվ սոցիալական գովազդը, համոզված եմ, պետք է լինի վճարովի, որպեսզի չտուժի, որպեսզի լինի: Հայկական գովազդի՝ դեպի վատ որակական տարբերության պատճառներն օբյեկտիվ են: Բայց մյուս կողմից՝ ես տեսնում եմ աճը դեպի լավը:

-Կարո՞ղ եք հայաստանյան գովազդներից մատնանշել մի քանի հաջողվածները:

-Հայաստանյա՞ն գովազդներից: Եկեք բրենդերից ասեմ՝ «Ամառե»-ն և իր գովազդային հոլովակները ինձ շատ են դուր գալիս: Վիճելի հարց է «Մարիանայի» «Բիֆիդոյի» գովազդը, որում երեք աղջիկները քայլում են: Շատերը վիճում են այս գովազդի շուրջ, բայց ես կարծում եմ՝ վաճառող գովազդն է շատ կարևոր: Դու կարող ես գեղարվեստական ֆիլմ նկարել, բայց դա գովազդ չէ: Գովազդը պիտի վաճառի, գովազդը պիտի կանոններին, իր սահմանմանը համապատասխանի, լինի միջնորդավորված:

-Ինչպիսի՞ն կլինի հայաստանյան գովազդի ապագան տարիներ անց:

-Ե՛վ գրահրատարակչության, և՛ գովազդի ապագան կախված է նրանից, թե մենք ինչպես կհաղթահարենք մեր դժվարությունները:

-Մի քանի անձնական բնույթի հարց.

ի՞նչ ոճի երաժշտություն եք նախընտրում:

-Նախընտրում եմ դասական, մաժորային:

-Ինչո՞ւ ընտրեցիք BMW մակնիշի ավտոմեքենա:

-Զգիտեմ, հանկարծ ստացվեց: Համենայն դեպս, 1996, թե 1998 թվականին պետք զնեի մեքենա, ընկերներիցս մեկն էր ընտրում, նա խորհուրդ տվեց: Գնեցի, հետո սիրահարվեցի: Կարծում եմ, որ «Աուդի», «Մերսեդեսը» շատ լավ մեքենաներ են, բայց... մեկ-երկու տարի է լավ թվում, հետո ուզում ես թողնել բոլոր մեքենաները, բոլոր ինքնաթիռները և զնալ լեռներ, լճերի ափին նստել, չգիտեմ: Ասեմ, որ կոմֆորտի սիրա-

հար չեմ: Էրզոնոմիկան հարգում եմ, սիրում եմ, բայց լրացուցիչ կոմֆորտը ինձ համար չէ: Դա մի մարդու համար է, ով բանուզործ չունի: Եթե մարդն ունի մտածմունք, խնդիրներ ունի լուծելու, նրա առջև մարտահրավերներ կան, դրանով է զբաղված, մոռանում է փափուկ նստարանները կամ չգիտեմ ինչը:

Երբ ինձ հարցնում են, թե ինչու եմ այս ճանապարհն ընտրել, ես ասում եմ՝ որովհետև իմ նպատակները և այս ճանապարհի բերած հաջողությունները համընկնում են: Ես ուզում եմ՝ Հայաստանը լինի հզոր, լուրջ կրթություն ունեցող, լուրջ քաղաքացիներ ունեցող, իրենց իրավունքներն իմացող քաղաքացիների, բանիմաց մարդկանց պետություն: Այդ ժամանակ հրատարակչությունը կծաղկի, գրքերը կզնվեն, և մենք շատ լուրջ հաջողություններ կունենանք:

-Ո՞րն է գործարարության մեջ Ձեր հաջողության գաղտնիքը:

-Բայց ո՞վ ասաց, որ ես հաջողակ եմ (ծիծաղում է -հեղ.):

Այսօր մի լավ բան կա. եթե մարդը խելացի է և իր գործի վարպետ, զոհե մեր ընկերությունում գործ կճարի: Ունենք շատ բացեր՝ չունենք գլխավոր տնօրեն, մարքեթոլոգներ: Ունենք մոտ 200 թարգմանչի կարիք Հայաստանում, մինչդեռ ունենք 60 թարգմանիչ՝ բոլոր լեզուները իրար հետ: Խնդրեմ, ովքեր լեզու են ուսումնասիրում, թող նաև ձեռք բերեն թարգմանչական հմտություններ, որովհետև լեզու ուսումնասիրել, դեռ չի նշանակում լինել թարգմանիչ: Գործը կա, արարե՛ք: Մշակույթի նախարարն ասել է՝ ցանկացած գործ թարգմանեք հայերեն կամ հայերենից օտար լեզվի, ինքը կաջակցի:

-Ի՞նչ հատկանիշներով եք ընտրում աշխատակիցներին:

- Ես պատասխանատվություն եմ կրում այդ ոլորտի համար: Դժվար եմ ճանաչում մարդուն և իմ աշխատակիցներին ասում եմ՝ այդ սխալը մի արեք, սկզբում կասկածեք մարդուն, դա Ադամ Սմիթի, թե Դավիդ Ռիկարդոյի միտքն է՝ սկզբում կասկածեք, հետո կհայտնաբերեք նրա մեջ մարդուն՝ ուրախացեք: Իսկ հակառակ դեպքում՝ սիրահարվում ես մարդուն և հայտնաբերում, որ նա սրիկա է ու սկսում ես հիասթափվել: Ընդամենը մոտեցման խնդիր է: Ես հատկություն ունեմ սիրահարվելու. տեսնում եմ, առաջին հայացքից սիրահարվում, հետո հիասթափվում: Աշխատակիցների ընտրությունն անցնում է մի քանի փուլով. տարբեր տնօրեններ են անցկացնում հարցազրույցները, հետո՝ ես: Ըստ իս՝ ամենակարևոր հատկանիշներից մեկը ազնվությունն է ու պրոֆեսիոնալիզմը: Կարծում եմ՝ ազնվությունը կազմում է պրոֆեսիոնալիզմի մաս: Ես սիրում եմ կրկնել այս միտքը՝ աշխարհի ամենահզոր պետությունների ղեկավարները, ամենահզոր կորպորացիաների ղեկավարները ամենաշատը զնահատում են ճշմարտությունը, պատիվը, պատվախնդրությունը, գիտելիքը: Եվ ամենադեֆիցիտ ապրանքն այսօր աշխարհում ճիշտ խոսքն է: Այդ դեֆիցիտը ամենազնահատելին է: Ծիշտ՝ չի նշանակում միայն ազնիվ: Օրինակ՝ դիլետանտը չի կարող ճիշտ խոսք ասել ֆիզիկայի բնագավառում: Պրոֆեսիոնալիզմ, պրոֆեսիոնալիզմ, մեր բնագավառի համար՝ գաղափարներ, գաղափարներ:

Հարցազրույցը վարեց ԳՈՂԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԸ

Սիրելի՛ ընթերցող, այսուհետ «Տնտեսագետի» պարբերաշարերին կավելանա ևս մեկը՝ «Համաշխարհային բրենդ» խորագիրը: Հուսով ենք՝ ինչպես ստորև ներկայացվողը, այնպես էլ հետագա նյութերը ձեզ համար կլինեն ոչ միայն ճանաչողական, այլև կխթանեն ձեր միտքը, գործնականությունը, կոզևորեն ու... Գուցե, հեռու չէ այն օրը, երբ ձեր շարքերում նույնպես բացառիկ տաղանդով ու աշխատասիրությամբ կկայանան համաշխարհային հռչակ վայելող բրենդի հայ ներկայացուցիչները և կյանքի կկոչեն «հայկական տնտեսական հրաշքը»:

ԲՐԻՆՁ ԵՓԵԼՈՒ ՍԱՐՔԵՐ ԱՐՏԱԴՐՈՂԻՑ

ՄԻՆՉԵՎ ԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԱՅՍՏԱՆԻ SONY

SONY®

Ճապոնական գերիսկա «Matsushita»-ն 70-ականներին լիցենզավորեց տեսաձայնագրման «VHS» ստանդարտը: Միևնույն ժամանակ «Sony»-ն մշակել էր անհամեմատ ավելի բարձր որակով «Betamax» ստանդարտը, սակայն չկարողացավ լիցենզավորել այն: Այժմ «VHS»-ը համարվում է համաշխարհային ստանդարտ, իսկ «Betamax»-ն անցավ պատմության գիրկը: Թերևս, սա «Sony» ընկերության միակ բացթողումն էր իր՝ համաշխարհային բիզնեսի համար շրջադարձային պատմության մեջ:

Հետպատերազմյան ճապոնիա. երկիրն ամբողջովին ավերակների մեջ էր: Մարդիկ, վերադառնալով ռազմաճակատից, փորձում էին վերականգնել իրենց բնականոն կյանքը և մի կերպ ապրուստի միջոց հայթայթել՝ զբաղվելով ճապոնական ավանդական արհեստներով, որոնք ժառանգվում էին սերնդից սերունդ: Ճապոնիայի ռազմածովային ուժերի սպա Ակիոն նրանցից մեկն էր: Լինելով, ինչպես ինքն էր ասում, «ճապոնիայում սակե պատրաստող լավագույն և հնագույն ընտանիքներից մեկի տասնհինգերորդ սերնդի առաջին և միակ ժառանգը», նա մտածում էր, թե կարող է շարունակել ընտանեկան բիզնեսը: Սակայն ավանդական խմիչքի սիրահարները մեծ կորուստ ունեցան, քանի որ մասնագիտությամբ ֆիզիկոս Ակիոն այլ կոչում ուներ. նա պետք է հիմնադրեր աշխարհի տեխնիկայի ամենահզոր կայսրություններից մեկը: Մինչ ամենահզոր կայսրություններից մեկը դառնալը՝ «Sony»-ն կիսաքանդ մի տարածքում Ակիո Մորիտայի և նրա ընկերոջ՝ Մասարու Իբուկայի կողմից հիմնված «Tokio Tsushin Kogyo KK» անունով կազմակերպությունն էր, որը զբաղվում էր ռադիոընդունիչների մասնիկներ և բրինձ եփելու սարքեր արտադրելով, որոնք, ինչպես և ճապոնական արտադրության մնացած ապրանքները, որակական բարձր հատկանիշներով չէին փայլում: Ավելին, «Made in Japan» արտահայտությունը զուգորդվում էր ցածրորակ և էժան ապրանքների հետ: Մորիտան և Իբուկան որոշեցին կտրել այդ կարծրատիպը: Այս դժվարագույն խնդիրը լուծելու համար անհրաժեշտ էր համար առաջինը դառնալ նախ սեփական երկրում, այնուհետև նաև ամբողջ աշխարհում:

Այսպես սկսվեց «Tokio Tsushin Kogyo»-ի հաղթարշավը, որը 1958 թվականին վերանվանվեց «Sony» (sonus լատ.-ձայն): Ընկերությունը 1949 թվականից պարբերաբար հանդես է գալիս նորամուծություններով: Առաջին մագնիսային երիզով աուդիո ձայնագրիչները, առաջին մագնիսոֆոնները՝ ձայնագրելու հնարավորությամբ, առաջին գրպանային ռադիոընդունիչները, տրանզիստորներով աշխատող առաջին հեռուստացույցները կրում էին հենց «Sony» անվանումը:

Եվ ընկերությունը մտավ միջազգային շուկա՝ զարկ տալով ճապոնիայի արդյունաբերական վերածնունդին:

«Մենք ապրում ենք ազատ երկրում, - ասում էր Մորիտան, - և կարող ենք նշանակալի գործեր անել: Մենք ապացուցեցինք դա՝ փոխելով «Made in Japan» արտահայտության վատ համբավը: Այսուհետ այն համարվում է հուսալիության երաշխիք»:

Թերևս, վստահորեն կարելի է արձանագրել, որ «Sony» ընկերության հաջողության գրավականը գրագետ կառավարման մեջ էր, որը արտահայտվում էր երկու պարզ, բայց միևնույն ժամանակ հանճարեղ սկզբունքի մեջ՝ մեծագույն հարգանք յուրաքանչյուր աշխատողի հանդեպ և յուրաքանչյուրի լավագույն հատկանիշների բացահայտում: Նկարագրելով այն, ինչն ինքն անվանում էր «առաջատարի ոգի»՝ Մորիտան, փաստորեն, ձևակերպում էր իր ֆիրմայի համաշխարհային հաղթարշավի փիլիսոփայությունը:

««Sony»-ն առաջատար է և երբեք չի ձգտել հետևել մյուսներին: «Sony»-ն ցանկանում է իր զարգացումը ծառայեցնել ամբողջ աշխարհին: Այն մշտապես կլի-

նի նորը և միայն նորը փնտրողը...»:

«Sony»-ի կողքին կային շատ ֆիրմաներ, որոնք ընդամենը ոգեշնչված հետևորդներ էին, մինչդեռ «Sony»-ն թելադրում էր կատաղի արագություն՝ թողարկելով նորանոր արտադրանքներ, մեկը մյուսի հետևից նորամուծություններ նետելով շուկա: Այսպես, «Sony»-ն աշխարհին տվեց առաջին տեսախցիկը, առաջին տնային տեսամագնիստֆոնը և դիսկետը: Սակայն նրա ամենամեծ հաջողությունը Մորիտայի փայլուն մտքի թռիչքի արգասիքն է՝ «Walkman»-ը: Այս հռչակավոր արտադրանքի ստեղծման պատմությունն ընկերության լեգենդներից մեկն է: Մորիտան պարզապես նկատել էր, որ երիտասարդները սիրում են ամենուրեք երաժշտություն լսել: Մնացածն արդեն շատ պարզ էր. Մորիտան որոշեց արտադրել առաջին փլեյերը, թեև ընկերությունում ոչ ոք չէր հավատում դրա հաջողությանը: Առաջին փլեյերն, այդուամենայնիվ, արտադրվեց և անվանվեց «Walkman»:

Բրիտանական հասարակությունը գնահատել է Ակիո Մորիտայի ավանդն անգլերենի զարգացման մեջ (խոսքը sony և walkman բառերի մասին է): Այնուամենայնիվ, Մորիտան չի հորինել walkman բառը: Բանն այն է, որ փլեյերն արտադրելուց հետո, երբ արդեն պետք էր գովազդային գործակալություններին հայտնել դրա անվանումը, Մորիտան գրասենյակում չէր: Նրա ենթականերից մեկը, որն անգլերեն, ամենայն հավանականությամբ, լավ չգիտեր, առաջարկեց walkman բառը, որն անգլերենից բառացի թարգմանությամբ նշանակում է «քայլել-մարդ»: Մորիտան, վերադառնալով, հրահանգեց փոխել անվանումը, սակայն ուշ էր. գովազդն արդեն հեռարձակվում էր բոլոր հեռուստաալիքներով: Սակայն ամերիկյան հասարակությունն այս տարօրինակ բառն այնպես սիրեց և ընդունեց, որ երբ «Sony»-ն թողարկեց փլեյերներ նոր, շատ ավելի գրագետ անվանումով՝ «Roundabout», ամերիկացի և անգլիացի գնորդները չէին ցանկանում դրանք գնել և պահանջում էին «Walkman»:

«Ես չեմ հավատում, որ մարքեթինգային նույնիսկ լավագույն հետազոտությունը կարող էր ցույց տալ, որ այն կունենար այդպիսի հսկայական հաջողություն», - հետագայում խոստովանեց Մորիտան և այդ պահին էլ հայտնեց մի արտասովոր միտք, որը հզորագույն արտադրողների համար դարձավ թևավոր խոսք և աստվածաշնչյան ճշմարտություն. «Մարդիկ չգիտեն ինչն է հնարավոր, ինչը՝ ոչ. դա գիտենք մենք»:

Ճապոնիայում Մորիտան համարվում էր դարերով ձևավորված ավանդույթների խախտող: Բայց, այդուամենայնիվ, Մորիտան համարվում էր հենց արևելյան գործարար մարդու վառ օրինակ: «Sony»-ն ղեկավարելու տարիների ընթացքում Մորիտան մշակել էր հաջողության յուրահատուկ փիլիսոփայություն, որն իր արտահայտությունն է գտել նրա բազմաթիվ ասփոններում:

«Շուկայում մասնաբաժինը շատ ավելի կարևոր է, քան շահույթը»:

«Եթե Դուք ապրում եք՝ համոզված լինելով, որ Ձեր ընտրած ուղիները միշտ լավագույնն են, իմացած եղեք, որ բոլոր նոր մտահղացումները կշրջանցեն Ձեզ»:

«Մեքենաների հետ աշխատելով՝ Դուք կարող եք լինել ամբողջովին ռացիոնալ: Բայց եթե աշխատում եք մարդկանց հետ, տրամաբանությունը երբեմն պետք է իր տեղը զիջի ինտուիցիային»:

«Երբեք մի՛ խոչընդոտեք մյուսների գործունեությանը. յուրաքանչյուր աշխատանք ունի արժանապատվության ի՛ր բաժինը»:

Որոշ մարդկանց մասին ընդունված է ասել, որ նրանց մահով ավարտվում է մի ամբողջ դարաշրջան: Ակիո Մորիտան, անկասկած, արժանի է այսպիսի գնահատականի: 1993 թվականին ծանր հիվանդությունից հետո նա թողեց աշխարհի ամենահայտնի ընկերություններից մեկի գործերի կառավարումը, և 1994 թվականից «Sony Corp.»-ը գործում է ինքնուրույն: Ակիո Մորիտան «Sony»-ն բրինձ եփելու սարքեր արտադրողից դարձրեց աշխարհի ամենահայտնի կազմակերպություններից մեկը և միայն նոր սերնդի ինժեներներից է կախված, թե թողարկված հերթական նորույթը կարժանանա բրինձ եփող սարքի՞, թե՞ «Walkman»-ի ճակատագրին:

ԱՍՏԴԻԿ ԱՐԲԱՅԱՅԱՆ

SONY

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԱՅԻՆ ԼՐԱՇԱՐՔ

Նոյեմբերի 25-ին բուհի կենտրոնական մասնաշենքի դիմաճակատին՝ նոր ցուցանակների կողքին, փողփողաց ՀՊՏՀ նոր դրոշը: «Փոփոխությունները շարունակվում են, և դրոշի տեղադրումը հերթական քայլերից մեկն է: Այն կծանավորի բուհի նոր կերպարը և իմիջաստեղծ տեղեկատվություն կհաղորդի»,- մեզ հետ զրույցում ասաց դրոշների հեղինակ, «Բրեյնդ» ընկերության գործադիր տնօրեն, մարքեթինգի ամբիոնի դասախոս Կարեն Բաբաջանյանը:

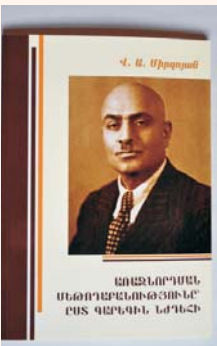
Նոյեմբերի 29-ին մեծ հանդիսասարահում տեղի ունեցավ տնտեսագիտության դոկտոր, ՀՀ գիտության և տեխնիկայի վաստակավոր գործիչ, բիզնեսի կազմակերպման ամբիոնի պրոֆեսոր, նախկին ռեկտոր Լևոն Վարդանյանի ծննդյան 85-ամյա հոբելյանին նվիրված մեծարման հանդիսավոր արարողությունը:

Նոյեմբերի 3-ին կայացավ Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի խորհրդի նիստը, որին մասնակցում էին ՀՊՏՀ խորհրդի նախագահ Հովիկ Աբրահամյանը, ՀՀ կրթության և գիտության նախարար Արմեն Աշոտյանը, ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը, խորհրդի այլ անդամներ:

Օրակարգում ընդգրկված էր երկու հարց՝ ՀՊՏՀ 2011 թվականի բյուջեում և ՀՊՏՀ կազմակերպական կառուցվածքում փոփոխություններ կատարելու մասին: Քվեարկությունից հետո երկու հարցերն էլ ընդունվեցին միաձայն:

Նոյեմբերի 21-ին մեկնարկեցին ՀՊՏՀ ուսանողական խորհրդի «էկոնոմ plus» ամսագրի 10-րդ տարեդարձին նվիրված հոբելյանական միջոցառումները: Կենտրոնական մուտքում հավաքվածները հնչեցրին շնորհավորանքի ու գնահատանքի խոսքեր, ապա բացվեց ամսագրի՝ տարբեր տարիների շապիկների ցուցահանդեսը: Հոբելյանական տորթը կտրեցին ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանն ու ուսանողական խորհրդի նախագահ Սևակ Խաչատրյանը:

Լույս է տեսել կառավարման ամբիոնի դոցենտ Վալերի Միրզոյանի «Առաջնորդման մեթոդաբանությունը՝ ըստ Գարեգին Նժդեհի» վերտառությամբ գիրքը, որտեղ հեղինակը հակիրճ շարադրում և մեկնաբանում է հայ երևելի քաղաքական, ռազմական, պետական գործիչ, ազգայնականության կարկառուն տեսաբանի հայեցակարգը առաջնորդման էության, առաջնորդի բնութագրերի, իրավունքների և պարտականությունների, առաջնորդման մեթոդների մասին: Գիրքը նվիրվում է Գարեգին Նժդեհի ծննդյան 125-ամյակին:

Նոյեմբերի 25-ին մեծ հանդիսասարահում հյուրընկալվեց Արցախյան ազատամարտի հերոս, առաջին աստիճանի ՀՀ մարտական խաչ շքանշանի ասպետ, գեներալ մայոր Արկադի Տեր-Թադևոսյանը: Նա պատմեց իր անցած մարտական ուղու մասին և պատասխանեց ուսանողներին հուզող հարցերին:

Լույս է ընծայվել գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր Գագիկ Վարդանյանի «Գինը մարքեթինգային համալիրում» ուսումնական ձեռնարկը: Այն առաջին հրատարակված գիրքն է, որի տիտղոսաթերթին պատկերված է համալսարանի նոր պատկերանշանը (լոգո):

Գրքում ներկայացված են զնի դերն ու նշանակությունը մարքեթինգային համալիրի

շրջանակներում, գնագոյացման որոշումների վրա ազդող գործոնները, գնագոյացման մեթոդներն ու ռազմավարությունները:

Նոյեմբերի 29-ին կառավարման ֆակուլտետում սկսվեց հեռակա ուսուցման կառավարում մասնագիտության վեց մասնագիտացումներով (գործարար կառավարում, պետական և մունիցիպալ կառավարում, սոցիալական մենեջմենթ, նախագծերի կառավարում, բանկային մենեջմենթ, ֆինանսական մենեջմենթ) մագիստրանտների ատենախոսությունների հրապարակային պաշտպանությունը: Դեկտեմբերի 20-21-ին մագիստրանտները հանձնեցին պետական քննություններ:

«Անցումային տնտեսություններում մրցակցային քաղաքականության մշակումը» թեմայով դասախոսությամբ նոյեմբերի 4-ին համալսարանում հանդես եկավ Ջորջ Վաշինգտոն համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի պրոֆեսոր Վիլյամ Կովաչիչը: Հանդիպման սկզբում ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը ներկայացրեց Վիլյամ Կովաչիչի անցած ճանապարհն ու գործունեությունը:

Հայաստանի տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի նախագահ Արտակ Շաբոյանն իր խոսքում նշեց, որ Կովաչիչի հետ իրենց համագործակցությունը սկսվել է անցած տարվանից, երբ պրոֆեսորը եկել է Հայաստան և ուսումնասիրություններ կատարել մրցակցային միջավայրի գնահատման ուղղությամբ, ինչի արդյունքում կազմվել է Հայաստանի մրցակցային իրավիճակի մասին ՄԱԿ-ի զեկույցը:

Պրոֆեսոր Վիլյամ Կովաչիչը դասախոսության ընթացքում անդրադարձավ մրցակցության պաշտպանության հարցին, շեշտադրեց դրա կարևորությունը, ինչպես նաև դիտարկեց այս ուղղությամբ Հայաստանում կատարվող քայլերը՝ նշելով, որ մեր երկիրն իր համակարգով ճիշտ ուղու վրա է: Պրոֆեսորը Հայաստանի մրցակցային համակարգի մասին խոսելիս նշեց, որ մեր երկրում առկա է համակարգն ավելի արդյունավետ դարձնելու և բարեփոխվելու կամք:

Հանդիպման ավարտին ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը համալսարանի անունից հուշանվեր հանձնեց պրոֆեսոր Կովաչիչին:

Գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը նոյեմբերի 3-ին հանդիպեց ամբիոնների վարիչների հետ: Վերջիններս հանդես եկան 2011 թ. ընթացքում կատարված գիտահետազոտական աշխատանքների մասին հաղորդումներով: Պրոռեկտորը հորդորեց մասնակիցներին ձեռնարկել անհրաժեշտ միջոցառումներ գիտահետազոտական աշխատանքներում դասախոսների ներգրավվածության աստիճանը բարձրացնելու, գիտնականների մասնակցությունը միջազգային գիտաժողովներին ապահովելու ուղղությամբ:

Նոյեմբերի 29-ին ՀՊՏՀ-ում մեկնարկեց Հայաստանի ազգային ուսանողական ասոցիացիայի, ՀՊՏՀ-ի և ԵՊՀ-ի ուսանողական խորհուրդների կազմակերպած հնգօրյա զագաթնաժողովը (YES)՝ նվիրված Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամից հետո գործարարության ոլորտի էթիկական խնդիրներին: «Էթիկան և բիզնեսը 21-րդ դարում» խորագրով զագաթնաժողովին մասնակցեցին աշխարհի 15 երկրներից եկած ուսանողներ:

Նոյեմբերի 30-ին վարչապետ Տիգրան Սարգսյանը կառավարությունում ընդունեց ՀՊՏՀ-ում մեկնարկած «Էթիկան և բիզնեսը 21-րդ դարում» (Համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամի ազդեցությունը և հետևանքները) խորագիրը կրող YES (Երիտասարդ տնտեսագետ ուսանողների) միջազգային հնգօրյա զագաթնաժողովի մասնակիցներին: Միջոցառմանը մասնակցեցին ՀՀ ԿԳ նախարար Արմեն Աշոտյանը, ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Կարեն Ավագյանը, ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը, ԵՊՀ ռեկտոր Արամ Սիմոնյանը, Հայաստանի ուսանողական ազգային ասոցիացիայի նախագահ Արմեն Ալեքսանյանը:

ՀՊՏՀ ուսանողական խորհրդի ուսումնագիտական հանձնաժողովը «Բաց դասի» շրջանակներում նոյեմբերի 15-ին հյուրընկալել էր «Լույս» հիմնադրամի կրթական ծրագրերի գործադիր տնօրեն Ժաքլին Կարասալանյանին, հասարակայնության հետ կապերի պատասխանատու Անահիտ Եվոյանին և տեղեկատվական համակարգերի կառավարման ղեկավար Հարություն Աբրահամյանին: «Մեր նպատակը աշխարհի տարբեր ծագերում ապրող 18-40 տարեկան հայերին աշխարհի լավագույն ուսումնական կենտրոններում սովորելու հնարավորություն տալն է», - հանդիպմանը հայտարարեց Ժաքլին Կարասալանյանը:

Նոյեմբերի 24-27-ը ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը ՀՀ կրթության և գիտության նախարար Արմեն Աշոտյանի զխսավորած պատվիրակության կազմում պաշտոնական այցի շրջանակներում գտնվում էր Լիբանանում:

Հայաստանյան պատվիրակությունը պաշտոնական հանդիպում է ունեցել Լիբանանի հանրակրթության և բարձրագույն կրթության նախարար Հասսան Տիապի հետ: Քննարկվել են երկու երկրների կրթական համակարգերի զարգացման, մշակված կրթական նոր ծրագրերի և երկկողմ համագործակցության հեռանկարներին վերաբերող հարցեր: Ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը հանդիպել է երեք համալսարանների ղեկավարների հետ:

ՀՊՏՀ տնտեսական աշխարհագրության ամբիոնի վարիչ, աշխարհագրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Սերգեյ Մելքունյանի 80-ամյա հոբելյանի առթիվ, ռեկտորատի նախաձեռնությամբ, մեծ հանդիսասարահուն նոյեմբերի 10-ին կազմակերպվել էր մեծարժան ցերեկույթ, որի ժամանակ հնչեցին բազմաթիվ գնահատանքի խոսքեր, շնորհավորանքներ ու բարեմաղթանքներ:

Ամվանի գիտնական, հասարակական ակտիվ գործիչ, վաստակաշատ դասախոս, բարի խորհրդատու, հրաշալի մարդ, ծնող ու պապիկ. այսպես բնութագրեց իր ավագ գործընկերոջը ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը և բուհի կոլեկտիվի անունից Սերգեյ Մելքունյանին հուշանվեր հանձնեց:

ՀՀ-ում ԼՂՀ մշտական ներկայացուցիչ Կառլեն Ավետիսյանը հրապարակեց ԼՂՀ նախագահի հրամանագիրը, որով Սերգեյ Մելքունյանն արժանացավ պետական պարգևի՝ «Երախտագիտություն» մեդալի:

Գիտության և մանկավարժության երախտավորին ու մշակին հոբելյանի առթիվ շնորհավորական ուղերձ էր հղել ԼՂՀ ԱԺ նախագահ Աշոտ Դուլյանը: Ընթերցվեցին նաև ՀԱՕԿ նախագահ, «Բարգավաճ Հայաստան» կուսակցության նախագահ Գագիկ Ծառուկյանի, Արցախի համալսարանի ռեկտոր Ստեփան Դադայանի, ճարտար գյուղի համայնքապետերի՝ բարեմաղթանքներով լի ուղերձներն ու հեռագրերը, հանձնվեցին հուշանվերներ:

Նոյեմբերի 21-ին միստերի սրահում տեղի ունեցավ միկրոէկոնոմիկայի և ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնի լույս ընծայած «Միկրոէկոնոմիկա» ուսումնական ձեռնարկի շնորհանդեսը, որին մասնակցում էին ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը, պրոռեկտորներ Գագիկ Վարդանյանը, Պարույր Քալանթարյանը, ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Արծվիկ Մինասյանը, Վահե Հակոբյանը, Արա Նռանյանը, Վահե Էմֆիաջյանը, ինչպես նաև ամբիոնի վարիչներ, պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչներ, մագիստրանտներ, ուսանողներ:

Հեղինակային խմբի ղեկավար, միկրոէկոնոմիկայի և ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Միքայել Մելքունյանը նշեց, որ ձեռնարկն արժարժուն է ձեռնարկությունների կառավարման, ձեռնարկատիրության կազմակերպման, շուկայական առաջարկի և պահանջարկի գնահատման և շուկայական մոդելների վերլուծության խնդիրները:

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Արմեն ճուղուրյանի խմբագրությամբ լույս է տեսել «Հաշվապահի գրադարան» խորագրով մատենաշարը: Շնորհանդեսը տեղի ունեցավ նոյեմբերի 26-ին «Էդիթ Պրինտ» հրատարակչության գրախանութում, որտեղ նախաձեռնող խմբին իրենց երախտագիտության խոսքն ուղղեցին ՀՊՏՀ կառավարչական հաշվառման և աուդիտի ամբիոնի վարիչ, դոցենտ Լիանա Գրիգորյանը, ֆինանսական հաշվառման ամբիոնի դոցենտ Արմեն Հակոբյանը, ՀՀ մշակույթի փոխնախարար Արթուր Պողոսյանը:

Ղեկտեմբերի 5-ին աշխատանքներն սկսեց ուսանողական գիտական ընկերության (ՈՒԳԸ) 33-րդ նստաշրջանի եզրափակիչ փուլը: Արդյունքների ամփոփումից հետո մրցանակային տեղերը բաշխվեցին հետևյալ կերպ՝ բակալավրիատում առաջինից երրորդ տեղերը զբաղեցրեցին Հասմիկ Սալնազարյանը, Մարիա Ավանեսովան, Սաթենիկ Կարապետյանը, իսկ մագիստրատուրայում առաջին մրցանակին արժանացավ Աստղիկ Ավետիսյանը, երկրորդին՝ Գայանե Մեսրոպյանը, երրորդին՝ Էդուարդ Հակոբյանը:

Մարքեթինգի ամբիոնի դասախոս Կարեն Բաբաջանյանը մարքեթինգ մասնագիտության 2-րդ կուրսում նոյեմբերի 25-ին անցկացրեց գործնական գիտելիքների հաղորդման դաս, որի ընթացքում Էդուարդ Քանթանյանը ներկայացրեց Երևանի՝ որպես զբոսաշրջության կենտրոնի բրենդի ստեղծման պատմությունը:

2011 թվականի նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին ՀՊՏՀ-ի և հեռակետային ավագ դպրոցների միջև կնքված համագործակցության պայմանագրերի շրջանակներում ռեկտորի հանձնարարականով ֆակուլտետների ղեկանները կազմակերպեցին այցելություններ դպրոցներ, անցկացրեցին հանդիպումներ ու զրույցներ բարձր դասարանցիների հետ՝ «Իմ ապագա մասնագիտությունը» խորագրով:

Դեկտեմբերի 13-ին համալսարանում դասախոսությամբ հանդես եկավ հայկական դրամի գրանշանի հեղինակ Կարեն Կոմենդարյանը՝ լուսաբանելով դրամի, դոլարի, եվրոյի խորհրդապատկերների պատմությունը, բացահայտելով այս և այլ օտար արժույթների ընդհանրությունները, ներկայացնելով հետաքրքրական դրամագիտական փաստեր:

Դեկտեմբերի 12-ին կառավարման ֆակուլտետի աշխատանքի տնտեսագիտություն մասնագիտության 4-րդ կուրսի ուսանողուհի, «Հայաստանը ես եմ» խորագրով շարադրությունների մրցույթի հաղթող Ռոզա Աբրահամյանը ՀՀ նախագահի պաշտոնական պատվիրակության կազմում մեկնեց Իտալիա և Վենետիկ:

Տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր Սիրիդատ Հարությունյանը դեկտեմբերի 1-ից նշանակվել է բուհի ուսումնական կերպական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր:

Նորանշանակ պրոռեկտորի գործունեության առաջնային խնդիրներն ու ծրագրային անելիքները կներկայացնենք առաջիկայում:

Դեկտեմբերի 15-ին ՀՀՊՏՀ մեծ հանդիսարահում տեղի ունեցավ «Պարույր Հայկազն» երիտասարդ ճարտասանների մրցույթը, որին մասնակցում էին կառավարման ֆակուլտետի ինն ուսանողներ: Ամփոփելով արդյունքները՝ մրցատյանը մրցանակային տեղերը բաշխեց այսպես. 1-ին մրցանակ՝ Արմեն Արզումանյան՝ կառավարում մասնագիտության 3-րդ կուրս, 2-րդ մրցանակ՝ Արկադի Սահակյան՝ պետական և մունիցիպալ կառավարում մասնագիտացման 4-րդ կուրս, 3-րդ մրցանակ՝ Լուիզա Աբրահամյան՝ հակաճգնաժամային կառավարում մասնագիտացման 3-րդ կուրս:

Դեկտեմբերի 15-ին, ՀՀՊՏՀ N 315 լսարանում թևածում էր ամանորյա տոնական տրամադրություն: Արձագանքելով կառավարման ֆակուլտետի դեկան էդգար Ղազարյանի կոչին և ձեռք բերելով Ձմեռ պապիկի գլխարկներ՝ ուսանողությունը հավաքվել էր լուսանկարվելու: Նրանց խանդավառությանը միացան ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը, կառավարման ամբիոնի դոցենտ Վալերի Սիրոյանը, կառավարման ֆակուլտետի փոխդեկան Մերի Բաղայանը: Լուսանկարները կդառնան Ամանորի յուրօրինակ բացիկներ, որոնցով ուսանողները կշնորհավորեն ու կբարենաղթեն մեկմեկու:

Դեկտեմբերի 19-ին ընթերցողներն ստացան ՀՀՊՏՀ ուսանողական խորհրդի «Էկոնոմ պլուս» ամսագրի նույնբերյան տոնական թողարկումը՝ նվիրված ամսագրի 10-ամյակին:

Այն ամբողջովին զուգավոր է, ակնհաճո և բազմաբովանդակ:

ՀՀ պետականուսուցիչի կոմիտեի հովանավորությամբ համալսարանի ֆինանսական ֆակուլտետում կստեղծվեն երեք նոր ինտերակտիվ լսարաններ: Սկսված շինվերանորոգման աշխատանքներն ընդգրկել են N 210, 211, 212 լսարանները, որոնցից երկուսը հագեցած են լինելու նորագույն տեխնիկական միջոցներով՝ էլեկտրոնային գրատախտակ, պրոյեկտոր, համակարգիչներ և նախատեսվելու են 30 ուսանողի համար: Իսկ 210 լսարանը, որպես նիստերի սրահ, կլինի կենտրոնական մասնաշենքի կլոր սրահի մասնակը:

Դեկտեմբերի 20-ին նիստերի սրահում մակրոտնտեսական կարգավորում և կանխատեսում մասնագիտության 1-ին կուրսի մագիստրանտները դոցենտ Օմվինար Կարապետյանի ղեկավարությամբ ներկայացրեցին «Ստեղծարար (կրեատիվ) միջավայրի ձևավորման մեխանիզմները ՀՊՏՀ-ում» թեմայով գիտահետազոտական խմբային աշխատանք: Ուշագրավ այս միջոցառմանը մասնակցում էին ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը, պրոռեկտոր Պարույր Քալանթարյանը, մակրոէկոնոմիկայի ամբիոնի վարիչ Իշխան Տիգրանյանը, տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի դեկան Ատոմ Մարգարյանը: Անդրադառնալով ՀՊՏՀ-ում նորամուծական կրթության անհրաժեշտությանը՝ ուսանողները նշեցին՝ դրա համար պետք է ստեղծվի համապատասխան միջավայր և ներկայացրեցին առաջարկությունների մի ամբողջ փաթեթ:

Ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը գիտահետազոտական խմբային աշխատանքի մասնակիցներին արդյունավետ աշխատանքի համար խրախուսեց դրամական պարգևով:

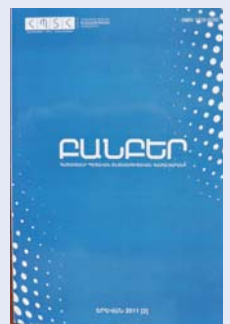

Համալսարանում արդիականացվում է համակարգչային թեստային քննությունների համակարգը՝ համաձայն միջազգային նորմերի:
Կիրառվող նորամուծություններն ուսանողներին կօգնեն նախ՝ ճիշտ կողմնորոշվել, ապա խուսափել հնարավոր թյուրիմացություններից:

Դեկտեմբերի 23-ին համալսարանի նիստերի սրահում մակրոէկոնոմիկայի ամբիոնի նախաձեռնությամբ տեղի ունեցավ «Մակրոտնտեսական վերլուծություն և կանխատեսում» (Մակրոտնտեսագիտություն, 3-րդ մակարդակ) նոր ուսումնական ձեռնարկի շնորհանդեսը: Ձեռնարկը լույս է ընծայվել վերոնշյալ ամբիոնի պրոֆեսորադասախոսական կազմի ուժերով՝ ամբիոնի վարիչ, տնտեսագիտության թեկնածու, պրոֆեսոր Իշխան Տիգրանյանի ընդհանուր խմբագրությամբ:

Լույս է տեսել «Բանբեր Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի» գիտական հանդեսի 2011 թվականի 2-րդ համարը: Այն ունի նոր շապիկ՝ յուրատիպ ձևավորմամբ: Նորացված է նաև հանդեսի խմբագրական խորհուրդը: Հանդեսի գլխավոր խմբագիրն է ՀՊՏՀ ռեկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանը:

Համալսարանի գրադարանը համալրվել է 73 անուն, 94 կտոր մասնագիտական արդիական գրականությամբ: Ռուսալեզու ուսումնական ձեռնարկներն ու դասագրքերը 2011 թվականի հրատարակություններ են, արտերկրի և ռուս գիտնականների ուսումնասիրություններ: Դրանք ընդգրկում են մակրոտնտեսագիտության, միկրոտնտեսագիտության, վիճակագրության, գործարարության, ֆինանսների, կոմերցիայի, ապահովագրության, կառավարման, ձեռնարկատիրության, աշխատանքի տնտեսագիտության, շինարարության տնտեսագիտության և այլ բնագավառներ:

ՊԱՏԳԱՄՈՒՄ ՈՒ ՎԵՐՅԻՇՈՒՄ ԵՆ ԴԱՍԱԽՈՄՆԵՐԸ

Նոյեմբերի 17-ը ուսանողության միջազգային օրն է, այն երիտասարդի տոնը, ով մուտք է գործել բարձրագույն ուսումնական հաստատություն, սովորում է, մասնագիտանում, մտքով ու հոգով հզորանում:

Չմոռանանք նաև, որ ուսանող լինել մշակակում է ապրել խենթ ու խելառ օրեր, սովորել հարաբերություններ կառուցել ընկերների ու դասախոսների հետ ու անխուսափելիորեն ապրել զավեշտալի, անհավանական, զարմանահրաշ պահեր:

Յուրաքանչյուրիս կյանքում ուսանողական տարիները չխամրող հուշ են, որի ամենավառ դրվագները մտաբերում ենք ամենայն մանրամասնությամբ, վերապրում, հուզվում, երիտասարդանում:

Բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի դոցենտ Գարեգին Մխիթարյանը, միկրոէկոնոմիկայի և ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնի դոցենտ Աշոտ Եղիազարյանը «Տնտեսագետի» խնդրանքով ուսանողությանն են հղում իրենց սրտի խոսքն ու խոհը և վերհուշի անմոռաց պատառիկներ:

ԴԱՐՁԵ՛Ք ԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐՈՂԸ ԳԱՐԵԳԻՆ ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ

Ուսանողական տարիների արժևորումը, որպես կանոն, վրա է հասնում ավելի ուշ, երբ արդեն ուսանող չենք լինում: Ուստի անհոգ օրերի վայելքն ըմբռնանող ուսանողին ավելորդ չէ հիշեցնել. ժամանակն անվերադարձ հունով առաջ է ընթանում, շահում է նա, ով հասցնում է սովորել, զարգանալ:

Լայնախոհ, ուսումնատենչ. այսպիսին ենք ուզում տեսնել մեր ուսանողներին: Որպեսզի նրանք զինված լինեն ոչ միայն մասնագիտական գիտելիքներով, այլև հարուստ լինեն մշակութապես: Շատ են մշակութապես զարգանալու ճանապարհները, անգամ ժամանցն ու վայելքները կարելի է, ցանկության դեպքում, ծառայեցնել այդ նպատակին՝ կինո ու թատրոն, ցուցասրահներ ու թանգարաններ, համերգներ, արշավներ, ընթերցանություն, ժամանակակից տեխնոլոգիաներ: Ուսանողության քանի՞ տոկոսն է այսօր օգտվում այս հնարավորությունից: Մտահոգ եմ՝ շատ քչերը:

Սիրելի՛ ուսանողներ, ձեր հայացքը պետք է ուղղված լինի դեպի գիտություն, ազգային մշակույթ: Իսկ հայ մշակույթն ու գիտությունը պարարտ հող են:

Ուսանողության միջազգային տոնի լիիրավ մասնակիցը լինելու համար դուք պետք է քաջածանոթ լինեք մեր ազգային հարստությանը ու դառնաք դրա կրողը:

Մարդու կյանքում շատ կարևոր է ուսանողական տարիներին հաստատած, այնուհետև ամրապնդած ընկերությունը: Ձե՛ռք բերեք շատ ընկերներ, փոխհարստացրե՛ք ձեր հոգիները միմյանցով ու համարե՛ք դա թանկ ու նվիրական:

1959 թվականն էր: Երևանի պետական համալսարանի մեխմաթ ֆակուլտետի երրորդ կուրսի ուսանող էի: Գիտեի՞նք, որ աշխարհահռչակ մաթեմատիկոս Սերգեյ Սերգեյանը մեզ պետք է դասավանդեր «Կոմպլեքս փոփոխականի ֆունկցիաների տեսություն» առարկան: Անհամբերությամբ սպասում էինք: Սերգեյանը մտավ լսարան և ողջունելով՝ ասաց.

-Ուզում եք, որ կարդամ վատ հայերենո՞վ, թե՞ լավ ռուսերենով:

Բոլորս միաբերան պատասխանեցինք.

-Վատ հայերենով:

Ընկեր Սերգեյանը վերցրեց կավիճը ու... սկսեց ռուսերենով:

Բողոքի և ըմբոստության ձայն բարձրացավ լսարանում: Սերգեյանն առանց հապաղելու՝ ընդհատված միտքը շարունակեց հայերենով: Նրա հայերենը հարուստ և սահուն էր, միայն ուներ ռուսերենի շեշտված առոգանություն: Լսարանը կլանված ունկնդրում էր:

Գուցե, կարիք չկա մեկնաբանելու: Այնուհանդերձ, ի՞նչն էր հետաքրքրականը. ուսանողները չընկրկեցին անվանի գիտնականի մեծության առջև, իսկ նա չչարաշահեց իր մեծությունն ու ընդառաջեց մեզ:

ԱՌԱՋՆՈՐԴԿԵԼ ԿԱՌՈՒՑՈՂԱԿԱՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅԱՄԲ ԱՇՈՏ ԵՐԻԱՋԱՐՅԱՆ

Երբեք չի կարելի ասել, որ տվյալ ժամանակաշրջանում երիտասարդությունն ավելի վատն է, քան նախկինում, կամ էլ՝ հակառակը: Միշտ էլ կա շերտավորում: Կան և՛ լավերը, և՛ վատերը: Երիտասարդությունը, ինչպես ողջ հասարակությունը, ապրում է սոցիալական, տնտեսական, քաղաքական, հասարակական կյանքով, և նրա վարքագիծն ուղղորդվում է այն ազդակներով, որոնք կան տվյալ հասարակարգում:

Այսօր էլ կա ուսանող երիտասարդության առաջավոր զանգված՝ խելացի, պատրաստված, և կարելի է եզրակացնել, որ կա այն ներուժը, որը կարող է նպաստել և՛ գիտության զարգացմանը, և՛ հասարակության առաջընթացին: Սակայն գոյություն ունի մի հիմնախնդիր. ամեն մի հասարակության առաջընթացի ամենակարևոր, էական գործոնն այն է, թե ինչպես են հասարակության տարբեր շերտերը, այդ թվում՝ ուսանող երիտասարդությունը, պատկերացնում իրենց ապագան: Քննադատական մոտեցումը էական է. այն թույլ է տալիս նոր հարթություններ, նոր ծալքեր բացահայտել, այսինքն՝ մտահորիզոն, աշխարհայացք, որոշակի նպատակներ ձևավորել: Ուսանողությունը պետք է քննադատական մոտեցում ունենա և՛ ուսումնառության, տվյալ դեպքում՝ տնտեսագիտության ուսումնասիրության, և՛ առհասարակ կյանքի բոլոր շերտերի նկատմամբ:

1987 թվականի հոկտեմբերի 17-ին Բաղրամյան մետրոյի կայարանին հարակից հրապարակում, կապված Չարդախլուի դեպքերի հետ (հայ-ադրբեջանական վատթարացող հարաբերությունների պատճառով այնտեղ լարված մթնոլորտ էր), կազմակերպվել էր ցույց: Ուսանողներով որոշեցինք մասնակցել, մեր ձայնն էլ լսելի դարձնել: Դասախոսներից տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Նորայր Մանասերյանը, ում հետ հաճախակի էինք զրուցում օրախնդիր հարցերի շուրջ, մեզ մենակ չթողեց, կանգնեց մեր կողքին: Ցույցը ցրեցին, սակայն մեծ էր բոլորիս ոգևորությունը. «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանն այդ մասին հաղորդել էր ի լուր աշխարհի ...

ԻՆՉՊԻՍԻՆ ԿՈՒՋԵՒ ՏԵՍՆԵԼ ԻՄ ՅԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ

Մինչև տնտեսագիտական մայր համալսարան ոտք դնելը՝ յուրաքանչյուր ուսանող այն յուրովի է պատկերացրել: Այնուհետև իրականի ու երևակայականի սահմանագծում սկիզբ է առել ուսանողական կյանքը: Սակայն մտապատկերում միշտ ապրում է ցանկալին, երազայինը:

Այսօր մեր ուսանողները «Տնտեսագետին» են վստահում իրենց մտքերն ու երազանքները սիրելի բուհի ապագայի վերաբերյալ:

... ՈՐ ԿՈՐՑՐԱԾ ԴԱՍԱԺԱՍԸ ՄԵԾ ԿՈՐՈՒՍՏ ԼԻՆԵՐ

Երբեմն թվում է՝ հենց իմ երազանքների բուհում են սովորում, երբեմն էլ՝ հիասթափության պահեր են ապրում: Համալսարանն ինձ շատ բան է տալիս, սակայն իմ երազանքների բուհը մի փոքր այլ է...

Կուզենայի, որ վերանային թելադրության վերածված դասախոսությունները, լսարաններում չասվեին այնպիսի բաներ, որոնք ինքներս էլ կարող ենք կարդալ տարբեր դասագրքերում: Լիներ այնպես, որ բացակայելու ցանկությունն անհետ կորչեր, քանի որ ամեն կորցրած դասաժամ կլիներ նոր ու արժեքավոր գիտելիքի կորուստ:

Մեր բուհն ապագայում տեսնում են որպես գիտահետազոտական խոշոր կենտրոն, որտեղ ոչ միայն մասնագետներ են պատրաստում, այլև կատարվում են հետազոտություններ, հայտնագործություններ:

ՎԱՐԴԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

պետական և մունիցիպալ կառավարում, 4-րդ կուրս

ՔԱՂՑՐ ԵՐԱՋԻ ՊԵՍ

Տանն են, վայելում են արձակուրդս: Թերթ, հեռուստացույց, համացանց... Չանձրացել ու հոգնել են մի բազմոցից մյուսը տեղափոխվելուց: Ե՞րբ է այս մի քանի օրն էլ անցնելու... Ընկղմվում են անուրջների ցանկալի աշխարհը...

Ահա կրկին համալսարանում են... Իմ համալսարանում: Հեռու քաղաքային աղմուկից, թոհուբոհից: Գեղեցիկ ու գողտրիկ վայրում տեղավորված հարմարավետ ուսումնակրթական ու գիտական մի համալիր՝ իր հանրակացարաններով, հարուստ գրադարանով, կինո- և համերգային դահլիճներով, մարզասրահներով, լողավազանով: Այստեղ ենք անցկաց-

նուն օրվա մեծ մասը:

Առավոտ վաղ շտապում եմ դասի: Պիտի հանդիպեմ «Միկրոէկոնոմիկայի» դասախոսին: Զննարկելու ենք Ազգային ժողովի ընդունած նոր օրինագիծը, և պարզելու ենք՝ կօգնի՞ այն արդյոք օտարերկրյա ներդրողներին: Հաջորդ դասը գործնական պարապմունք է. լսելու ենք ընկերներից մեկի պատրաստած զեկուցումը՝ նվիրված աշխարհը պարուրած ճգնաժամին: Տեսնես նոր բան կասի՞: Շուտով երկար դասամիջոցն է. 30րոպե ժամանակ ունենք և այցելում ենք մեզ համար շատ սիրելի ու հաճելի մի վայր՝ բուֆետ, սնվում ենք, մի փոքր հանգստանում և շտապում ժամանակակից տեխնոլոգիաներով հարուստ մեր լսարանը՝ գործարար խաղերի միջոցով մեր տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառելու: Հետո

էլ մասնակցելու եմ բուհի ղեկավարման խորհրդի նիստին. այնքա՜ն հարցեր կան քննարկելու:

Շուտով դասերը կավարտվեն, և խմբով կգնանք մարզադահլիճ, որտեղ բասկետբոլի մեր հավաքականը փորձելու է նվաճել միջբուհական խաղերի չեմպիոնի կոչումը:

Որքա՜ն արագ է անցնում ժամանակը, իսկ անելիքներ դեռ շատ կան: Կփորձեմ դրանք ավարտել տանը՝ համացանցի միջոցով:

-Վե՛ր կաց, դասից ուշացա՛ր,- ձայն է տալիս մայրիկս: Արթնանում եմ: Տրամադրությունս բարձր է: Երագս այնքան լավն էր, այնքան իրական:

ԱՆԻ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

գրոսաշրջության կառավարում, հեռակա ուսուցման 3-րդ կուրս

ՈՉ ՄԻՎՅՆ ԲՈՒՅԸ ՓՈԽՎԵՐ, ԱՅԼԵՎ ՈՒՍԱՆՈՂԸ

Այսօր մեր համալսարանը փորձում է փոխել ավանդական, հին մոտեցումները, քայլել ժամանակին համընթաց:

Ուզում ենք, որ մեր բուհը ոչ միայն հիմնարար գիտելիքներ տա, այլև որպես գիտական մտքի կենտրոն՝ համագործակցության պայմանագրեր կնքի աշխարհի ճանաչված բուհերի հետ: Իսկ մինչ այդ կարելի է արդյունավետորեն աշխատել հանրապետության առաջատար կազմակերպությունների հետ, որպեսզի բուհն ավարտենք ոչ միայն տեսական, այլև փորձնական գիտելիքներով: Կարծում ենք՝ պետք է թողարկվեն մասնագետներ, որոնք պատրաստ են աշխատանքի շուկայում իրենց տեղն ունենալ: Դրա համար մեծ ուշադրություն պետք է դարձվի ոչ միայն փորձառության ճիշտ կազմակերպմանը, այլև օտար լեզուների, համակարգչային գիտելիքների ուսուցմանը: Դասաժամը՝ 80 րոպեն, պետք է անցնի

ակնթարթի պես՝ հագեցած քննարկումներով, հարցադրումներով, բանավեճերով:

Շատ կուզենայինք, որ ոչ միայն բուհը փոխվեր, այլև ուսանողի մտածելակերպը: «Մեծ երազանքը» ընդամենը դիպլոմ ձեռք բերելը չլիներ: Իհարկե, ապագայի բուհի համար պակաս կարևոր չեն նաև սպասարկման ծառայությունները՝ բուֆետը, գրադարանը: Օրինակ, որքան լավ կլիներ, եթե արդյունավետորեն գործեր էլեկտրոնային գրադարանը, և կարողանայինք արագորեն ձեռք բերել անհրաժեշտ գրականություն:

Կարծում ենք՝ մոտ ապագայում մեր ցանկությունները կիրականանան և կունենանք ծաղկազարդ բակով, կանաչապատ, հյուրընկալ գիտակրթական մի օջախ:

ՆՈՆԱ ԵՂՅԱՆ

ՍԱԹԵՆԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

հաշվապահական հաշվառում և աուդիտ, 4-րդ կուրս

ՄԵՆՔ ԻՐԱԿԱՆՈՒՄ ՓՈԽՎՈՒՄ ԵՆՔ

Իմ համալսարանը լավագույնն է բոլոր բուհերի մեջ: Սիրեցի իմ ֆակուլտետը, մասնաշենքը, լսարանը և նույնիսկ այն նստարանը, որտեղ նստել եմ չորս տարիների ընթացքում: Սիրում եմ իմ դասախոսներին. նրանցից շատերն օրինակ են ինձ համար և մեծ ներդրում ունեն իմ կայացման գործում: Անընդհատ հիշում եմ նրանց խորհուրդը. «Եթե ձեր նախընտրած գործը կատարեք սիրով ու նվիրվածությամբ, պարտքի զգացումով, կլինեք գոհ ու երջանիկ: Լա՛վ սովորեք, գիտելիքներ ձեռք բերեք և դարձե՛ք 21-րդ դարին արժանի մարդիկ»:

21-րդ դարի իմ համալսարանը կատարյալ չէ, բայց ձգտում է կատարելության («Մենք փոխվում ենք»): Վստահ եմ, որ այն ապագայում չի զիջելու աշխարհի լավագույն բուհերին:

Ապագայում իմ համալսարանը ցանկանում եմ տեսնել ամբողջովին վերանորոգված, հագեցած նորագույն տեխնոլոգիաներով, համալրված բարձր որակավորում ունեցող առաջատար մասնագետներով: Լավ կլիներ, որ ուսանողների

ուժերով դասախոսների գնահատման վարկանիշային ցուցակներ ստեղծվեին և ուսանողը կարողանար ընտրել լավագույն դասախոսին: Շատ լինեին այնպիսի տարածքները, որտեղ ուսանողը ազատ պահերին ինքնուրույն աշխատել կարողանար, շփվեր ընկերների հետ, կազմակերպեր քննարկումներ: Կցանկանայի, որ ուսումնառության ողջ գործընթացը համապատասխաներ բուհի «Մասնագիտացում, փորձ, հնարավորություն» կարգախոսին, ունենայինք սեփական համազգեստը (արդեն ունենք լոգոն):

Մի խենթ ցանկություն էլ ունեմ՝ թո՛ղ որ մեր ֆակուլտետի ղեկանը միշտ լինի Էդգար Ղազարյանը, որովհետև նրա նման, գործին նվիրված մարդիկ պետք են բոլոր ժամանակներում:

Ապագայի իմ բուհը տեսնում եմ որպես աշխարհի տնտեսագիտական միտքն առաջ մղող կենտրոն:

ԱՇԽԵՆ ԿԵՍՈՅԱՆ

հակաճգնաժամային կառավարում, 4-րդ կուրս

ՀԱՅԵՐԵՆԸ՝ ՎՏԱՆԳՎԱԾ

Հարգելի ընթերցողներ, այս խորագիրը ձեզ ծանոթ է 2003 թվականի հոկտեմբերյան համարից. արդեն 57-րդ անգամ միևնույն հեղինակը՝ փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, կառավարման ամբիոնի դոցենտ **Վալերի Միրզոյանը** մեր էջերում քննարկում է հայերենի անաղարտության հարցերը՝ հորդորելով համատեղ ջանքերով ազատվել առավել տարածված լեզվասխալներից:

Հոդվածաշարը, հատկապես առումին բառագործածությանը վերաբերող «Մենք գիտենք, որ Դուք գիտեք, բայց...» բառարան-հիշեցումը, ընթերցողների շատ մեծ շրջանակ ունի: Մեր այս հրապարակումների շնորհիվ, դրանց ամփոփմամբ լույս տեսավ Վ. Միրզոյանի «Հայերենը՝ անաղարտ» գրքույկը՝ որպես ուսանողության համար հույժ պիտանի մի ձեռնարկ: Հեղինակը նախանձելի հետևողականությամբ մեզ համոզում է, որ, իրոք, «Հայերենը վտանգված է»: Վտանգված է հենց մեր՝ լեզվակիրներին անհոգության պատճառով, նաև՝ օտարալեզու մշակութային ներխուժման հետևանքով: Այսօրվա պաշտոնական խոսքը, եթերի լեզուն, դասագրքերի մեծ մասը, հրապարակային գրությունները, գովազդը իսկական սպառնալիք են դարձել հայեցի լեզվամտածողության համար: Եվ ուրեմն՝ հոդվածաշարը շարունակելի է, բայց...

Բայց լեզուն ոչ մեկիս մենաշնորհը չէ, ոչ էլ լեզվահսկողությունն է միայն մեկի կամ մի քանիսի պարտականությունը (Վ. Միրզոյանի դեպքում՝ նաև ճակատագիրը): Առաջին իսկ հոդվածից մենք բոլորին ենք հրավիրել այս խորագրի ներքո հանդես գալու, արտահայտվելու, մտահոգությունները շարադրելու, խորհուրդներ տալու, առաջարկություններ անելու... Հրավիրել և նորովի հրավիրում ենք ոչ թե ի պաշտոնե կամ սոսկ մասնագիտության պարտադրանքով: Բնավ, սա մասնագիտական նկրտումների և ինքնահաստատման ասպարեզ չէ, այստեղ հարկավոր է թե՛ մասնագիտական հմտություն և թե՛ հոգևոր խռովք: Հրավիրում ենք հանդես գալու բոլոր նրանց, ովքեր մտահոգ են հայոց ոսկեդեմիկի վտանգված վիճակով, ովքեր շահագրգիռ են նպատակասլաց ու ազգաշահ պետական լեզվաքաղաքականությամբ, ովքեր ուզում են լսել առինքնող հայերեն, ովքեր իրենց պատասխանատու են զգում պետական լեզվի ներկայի ու ապագայի համար:

ԱՅՍՔԱՆ ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ «ԱԺԻՈՏԱԺԻ» ԸՄԻՐՋ

«Երբ **ածիոտաժի** մեջ են լինում ընդդիմադիր ուժերը կամ անգամ իշխանության հարակից քաղաքական թևերը, ապա այդ ամենը հասկանալի է՝ նրանք ունեն իշխանության այս կամ այն սցենարին միշտ պատրաստ լինելու և համարժեք պատասխան կամ հակադարձում ունենալու խնդիր: Բայց երբ **ածիոտաժի** մեջ է լինում իշխանությունը կամ հիմնական իշխանությունն ինքնին, այդտեղ արդեն հարց է առաջանում՝ ինչի՞ն է փորձում պատրաստ լինել իշխանությունը: Իսկ իշխանությունը Հայաստանում ներկայումս ակնհայտ **ածիոտաժի** մեջ է» («Ժամանակ», 19 հոկտեմբերի 2011 թ., էջ 3, «խմբագրի սյունակ»-ից):

Այսպես անհարկի կրկնվող բառը ներառված է եղ. Աղայանի «Արդի հայերենի բացատրական բառարանում», նշանակում է՝ 1) «բորսայական արժեթղթերի սպեկուլյացիա կապիտալիստական երկրներում», 2) «զանազան սպեկուլյացիաների հետ կապված հուզում»: Բառարանը լույս է տեսել 1976 թ., անցել է 35 տարի, ամենակարևորը՝ հասարակարգ է փոխվել: Փոխվել է լեզվամտածողությունը. այսօրվա սերնդին շատ դժվար է բացատրել հենց «սպեկուլյացիա» բառի իմաստը: Մի խոսքով, ժամանակն առաջ է գնացել ... Ի դեպ, մի քանի տարի ավելի ուշ՝ 1984-ին լույս տեսած «Հայ-ռուսերեն բառարանում» հայերեն բառացանկում «ածիոտաժն» արդեն չկա:

«**Իրարանցում**», «**եռուզեռ**», նաև (ոճի հարց է) «**խլրոոց**» բառերն արդյոք չէ՞ն կարող փոխարինել այս եկվորին: Ըստ իս «ածիոտաժը», ինչպես և օտարամուտ շատ այլ բառեր, որքան էլ ախորժելի լինեն ոմանց քիմքին՝ ժամանակն է, որ վերջնականապես հրաժեշտ տան հայոց բառապաշարին: Մի վտանգ են, ավա՜ղ, տեսնում. ֆրանսերենից (agiotage) ռուսերենի (ажитоаж) միջոցով հայոց լեզու թափանցած այս բառին, կարծեք, հաղթական, շննդալից կերպով փոխարինում է անգլերենից ներխուժած դրայվը (drive)՝ «մղում», «շարժում», «եռանդ» իմաստով: Զգուշանանք այս «տրոյական ձիերից»:

ՀԱՇՎԱՐԿ ԹԵ՛ՆԿԻՏՈՒՄ

«Այսպիսով, հարևան երկրների հետ առկա խնդիրների «գրոյական» մակարդակի իջեցնելու Անկարայի դիրքորոշումը կանգնել է **սպառման** շենին: Դրան զուգընթաց չիք են դարձել Մերձավոր և Միջին Արևելքում առանցքային դեր խաղալու Թուրքիայի **հաշվարկները**, որովհետև արաբական երկրներում ծայր առած համաժողովրդական խռովությունների ընթացքում, բացի Սիրիայից, Թուրքիան անհարկի միջամտություններով հարաբերությունները սրել է նաև Եգիպտոսի և Լիբիայի

հետ» («Ազգ», 25 հունիսի 2011 թ., էջ 5):

«Դիրքորոշման սպառվել» բառակապակցությունը ոճականորեն և տրամաբանորեն անհաջող է. դիրքորոշումը կարող է փոխվել, բայց սպառվում է պաշարը, ժամանակը, համբերությունը և այլն:

Ավելի խոցելի է «հաշվարկների ի չիք դառնալու» ձևակերպումը: Սա ռուսաբանության հետևանք է: Երբ ռուսերեն ասվում է «рассчитывать на что-то», դա ոչ մի կապ չունի հաշվարկների հետ. ընդամենը նպատակադրման մասին է վկայում: Այնպես որ՝ ի չիք են դառնում, ձախողվում են նպատակները, հույսերը:

Ի դեպ, թուրքիան բնավ էլ չի հրաժարվել իր մեծապետական նպատակադրումներից, ավելի հաջող եթե բնորոշենք՝ **նկրտումներից** (ապացույց՝ Էրդողանի շքեղ ընդունելությունը Եգիպտոս կատարած վերջին այցելության ժամանակ):

Հտկումը՝ վերնագրում

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՄ ՀԱՄԱՐ ՄԵԿ

«Համար առաջին օրինակը հեղինակը նվիրել է հանրապետության նախագահին»

(«Հ2» հ/ը, 18 նոյեմբերի 2011 թ., «Լրաբերի» հաղորդավարի խոսքից):

ԾԱՌՈՍ ՉԵՂԱՎ, ԱՎԱՂ, ԾՆԿԻ ԵԿԱՎ

«...Ծառս եղավ ծանրության տակ»

(«Հ1» հ/ը, 13 նոյեմբերի 2011 թ., ծանրամարտի աշխարհի՝ հայերիս համար անփառունակ, առաջնության հեռուստամեկնաբանի խոսքից):

ԿԱՐԴԱՑԻՆՔ ԽՈՒՃԱՊԱՀԱՐ ԵՂԱՆՔ

«Մարդիկ պանիկայի մեջ են»

(«Հրապարակ», 30 սեպտեմբերի 2011 թ., էջ 6, հոդվածի վերնագիր):

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՋՈՂ ԵՆ ԱՆՑԵԼ

«Խուսափելով ինքնագոլությունը զբաղվելուց, նշեն, որ երկուսիս դասախոսություններն էլ ստացվեցին»

(«Ազգ», 2 ապրիլի 2011 թ., էջ 2):

ԱՌՏՆԻՆ ՀԱՅԵՐԵՆԸ - 27

Մենք գիտենք, որ Դուք գիտեք, բայց...

Ադեկվատ – համարժեք
 ակտուալություն – հրատապություն
 բրիֆինգ – ճեպագրույց
 էպիտետ – մակդիր
 թեզ – դրույթ, խնդրակ
 ժյուրի – մրցատյան
 իլյուզիա – պատրանք
 իմիտացիա – նմանակում
 ինտերնետ – համացանց
 լիխարադկա – տեղի
 [ծրայր] – [ծրար]
 կաբինետ – աշխատասենյակ
 կոմենտարիա – մեկնաբանություն
 կոնկրետ – որոշակի
 մոնիտորինգ – մշտադիտարկում

նոնսենս – անմտություն
 շանս – հնարավորություն
 պաձերժկա – սատարում, աջակցություն
 պոտենցիալ – ներուժ
 պրիբոր – սարք
 պրովոկացիա – սադրանք
 ռուբին – սուտակ
 սվերլո – գայլիկոն
 ստատուս – կարգավիճակ
 տուժված – տուժած
 տուրնիկետ – դառնակ
 փուլգա – վրձին
 [քըթնել] – [զըտնել]
 օպորտունիստ – պատեհապաշտ
 ֆիսկալ – գանձարանային

«Ռուսանողի գիտական քայլեր» խորագիրն ամբիոն է տրամադրում բոլոր այն ուսանողներին, ովքեր կատարում են գիտահետազոտական աշխատանքներ, հանդես են գալիս տնտեսագիտության հիմնախնդիրների լուսաբանմամբ, ինքնուրույն վերլուծությամբ և ուշագրավ դիտարկումներով: Այս անգամ սույն խորագրի ներքո տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի տնտեսագիտության տեսություն մասնագիտության 4-րդ կուրսի ուսանող Ալբերտ Չայրապետյանը քննարկում է ԵՄ - ՀՀ հարաբերությունների հեռանկարները:

ԵՎՐԱՄԻՈՒԹՅՈՒՆ-ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ներկան և զարգացման հեռանկարները

ԽՍՀՄ փլուզումից հետո, օգտվելով Ռուսաստանի քաղաքական ու տնտեսական ժամանակավոր դժվարություններից, Արևմուտքն անմիջապես փորձեց ներթափանցել Անդրկովկասյան հանրապետություններ, որոնք դրսևորեցին պատրաստակամություն եվրոպական և գլոբալ համակարգերին ինտեգրվելու առումով: Եվրոպական ինտեգրման գործընթացներում ներգրավվումը, ինչպես նաև տարածաշրջանային համագործակցությունը ՀՀ արտաքին քաղաքականության հիմքում են՝ որպես հեռանկարային նպատակ:

Եվրոպական միությունը տնտեսական և քաղաքական միավորում է, որն իր գործունեությունն իրականացնում է անդամ երկրների հիմնադրած կառույցների միջոցով: Այն ընդգրկում է 27 երկիր, ընդհանուր առմամբ, շուրջ 500 մլն բնակչությամբ: Վարչական կենտրոնը Բրյուսելն է:

ԵՄ-ՀՀ համագործակցությունն սկսվել է 1991 թվականին, ԽՍՀՄ փլուզումից հետո՝ TACIS (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States) ծրագրի շրջանակներում: TACIS-ը Արևելյան Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի երկրներին օժանդակող հիմնական գործիքն է՝ միտված շուկայական տնտեսություն կառուցելուն, ժողովրդավարության ամրապնդմանը, օրենքի գերակայության ապահովմանը և կառավարման կարողությունները զարգացնելուն:

Անցումային շրջանում ՀՀ ժողովրդավարության և շուկայական տնտեսության զարգացման գործընթացներում արձանագրված հաջողությունները կարևոր նշանակություն ունեն ԵՄ-ի համար: Վերջինս շահագրգռված է կայուն հարևաններ ունենալու, նրանց հետ փոխշահավետ քաղաքական և տնտեսական հարաբերություններ հաստատելու, առաջընթացին աջակցելու գործում: Հայաստանում իրագործվող տարբեր ծրագրերի միջոցով ԵՄ-ն ապացուցեց, որ, իրավամբ, մեր հանրապետության գործընկերն է և ջանում է օգնել նրա անցմանը դեպի շուկայական տնտեսություն ու կայուն ժողովրդավարություն: Իր հերթին, ՀՀ կառավարությունը համակարգում է նշված համագոր-

ծակցությունը՝ ջանալով լուծել մի շարք կարևոր խնդիրներ (հնարավորինս նվազեցնել կաշառակերությունը, աղքատությունը և սոցիալական անհավասարությունը, խթանել տնտեսական աճը՝ միջազգային առևտրի միջոցով):

ԵՄ-ն միակ բազմակողմանի դոնորն է Հայաստանում. նրա օգնությունը դրսևորվում է մի շարք ծրագրերով (TACIS, Պարենային ապահովում, Բացառիկ ֆինանսական աջակցություն, Մարդասիրական օգնություն և ժողովրդավարություն, Մարդու իրավունքների եվրոպական նախաձեռնություն և այլն): Այդուհանդերձ, ՀՀ-ԵՄ հարաբերությունների անկյունաքարը Գործընկերության և համագործակցության համաձայնագիրն է, որով ամրագրվում են ժողովրդավարության սկզբունքները, մարդու իրավունքների և օրենքի գերակայության հարգումը, ինչպես նաև շուկայական տնտեսության ամրապնդումը: Ներկայում ՀՀ-ԵՄ համագործակցությունն իրականացվում է չորս հիմնական ոլորտներում, որոնք ընդգրկում են ժողովրդավարությունն ու արդյունավետ կառավարումը, տնտեսությունը, մարդասիրական ոլորտը, մարդկային շփումները: Հայաստանն արդյունավետ կերպով ընդգրկված է նշված մակարդակների աշխատանքներում, ինչը ոչ միայն մեր, այլև եվրոպական գործընկերների գնահատականն է: «Արևելյան ներդրումներ» ծրագիրը մեծ կարևորություն ունի ՀՀ տնտեսական բարեփոխումների ճանապարհին և հետագա առավել սերտ փոխգործակցության հնարավորություններ է բացում: ԵՄ-ն Հայաստանի հետ Ասոցացման համաձայնագրի շուրջ բանակցություններ է սկսել, որոնք բավական լավ են ընթանում և նախանշում են առավել սերտ քաղաքական և տնտեսական համագործակցություն: Հայկական կողմը կարևորում է ԵՄ-ի հետ վիզային ռեժիմի դյուրացման ուղղությամբ արդյունավետ քայլեր ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը, ինչը տնտեսական և քաղաքական համագործակցության բարձր արդյունավետության երաշխիքը կդառնա:

Նախապատրաստական աշխատանքներ են կատարվում ազատ առևտրի գոտու ստեղծման ուղղությամբ: Մեր հանրապետության համար այն կարևոր նշանակություն ունի ոչ միայն ազգային տնտեսության զարգացման ու ընդլայնման, այլ նաև համընդհանուր առաջընթացի ու համաշխարհային շուկային ինտեգրվելու առումներով: Թվարկենք այն խնդիրները, որոնք ծառայած են մեր երկրի առջև և որոնք հնարավոր է լուծել ազատ առևտրի գոտի ստեղծելու դեպքում:

Տնտեսական ոլորտում կարծանագրվի ազգային և օտարերկրյա կապիտալի ներգրավում, պատրաստի արտադրանքի արտահանման ծավալների մեծացում, տարածաշրջանային զարգացման խնդիրների լուծման ուղղությամբ բանաձևերի մշակում և կիրառում:

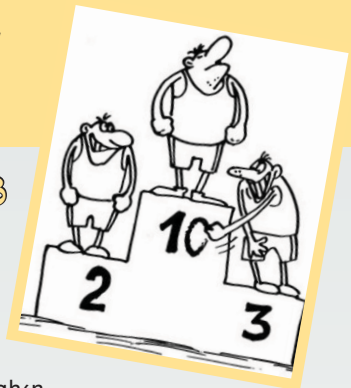
Սոցիալական ոլորտում տեղի կունենա բնակչության զբաղվածության մեծացում, նոր աշ-

խատատեղերի ստեղծում, գործազրկության կրճատում, բարձրորակ մասնագիտացված աշխատուժի ձևավորում՝ համաշխարհային փորձի ուսումնասիրության և ուսուցման միջոցով:

Գիտատեխնիկական ոլորտում կնկատվեն նորաստեղծական և ներդրման գործընթացների աշխուժացում, օտարերկրյա գիտաշխատողների ներգրավում, արտադրական հզորությունների օգտագործման արդյունավետության բարձրացում: Եվրամիություն-Հայաստանի Հանրապետություն հարաբերություններում առկա է առավել խոր գործակցային կապեր հաստատելու երկկողմ պատրաստականություն: Անշուշտ, այստեղ չեն շրջանցվում մեր երկրի առաջընթացին նպաստող բարեփոխումների իրականացումը, ինչպես նաև Հարավային Կովկասում կայունության և վստահության մթնոլորտի ձևավորումը:

ԿԱՏԱԿԱՏԵՐԻ ԱՆԿՅՈՒՆ

«Կատակասերի անկյունը» ընթերցողին է ներկայացնում իրական ծիծաղաշարժ դրվագներ, որոնք այս անգամ գրի առել և «Տնտեսագետին» է ներկայացրել ֆիզդաստիարակության ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Լևոն Սամվելյանը:

ԽՆԴՈՒԿՆԵՐ ԼԵՎՈՆ ՍԱՄՎԵԼՅԱՆԻ ՆՈՅԱՏԵՑՈՒՑ

Երկու ուսանող ֆիզկուլտուրայի դասին վիճում են, թե ում գլուխն է ավելի մեծ: Միջամտում է դասախոսը.

-Մի՛ վիճաբանեք, ավելի լավ է մոտեցե՛ք կշեռքին:

Տղաները, լուրջ դեմք ընդունելով, պառկում են հատակին և գլուխները դնում կշեռքին:

Մրցամարտի նախորդ օրը, երեկոյան, ստուգելով ըմբիշների քաշը, մարզիչը վստահ էր, որ բոլորն էլ առավոտյան հանդես կգան իրենց քաշային կարգերում: Բարի գիշեր ու բարի երազներ մաղթելով մարզիկներին՝ նա գնում է քնելու:

Առավոտյան ստուգումների ժամանակ հայտնաբերվում է, որ մեկի քաշն ավելացել է 2 կիլոգրամով:

-Ինչպե՞ս պատահեց,- խուճապահար ու բարկացած բղավում է մարզիչը:

-Երազում գարեջուր եմ խմել,- դեմքի անմեղ արտահայտությամբ պատասխանում է մարզիկը:

Դասալսման ժամանակ ֆիզդաստիարակության դասախոս X. X.-ը, փորձելով բանիմաց ու գիտակ մասնագետ երևալ, բարդ հրահանգներ է տալիս.

-Աջ դա՛րձ, ետ դա՛րձ, մեկ քայլ հե՛տ, երկու քայլ առա՛ջ, աջ ուսն առա՛ջ, ձեռքերը գոտկատեղին, մա՛րշ, և ... Հասկացա՛ք, ուրեմն, բոլորս միասին...

Չէր հասցրել հրահանգել, երբ ուսանողներից մեկը տեղից սրամտեց.

-Օո՛, ըսի՞ք ֆիզկուլտուրնիկ չէ, ֆոկուսնիկ է...

«Քաղաքատնտեսություն» առարկայի դասաժամին, փողի թեման բացատրելիս, դասախոսը հռետորական հարց է ուղղում լսարանին.

-Ի՞նչ է փողը:

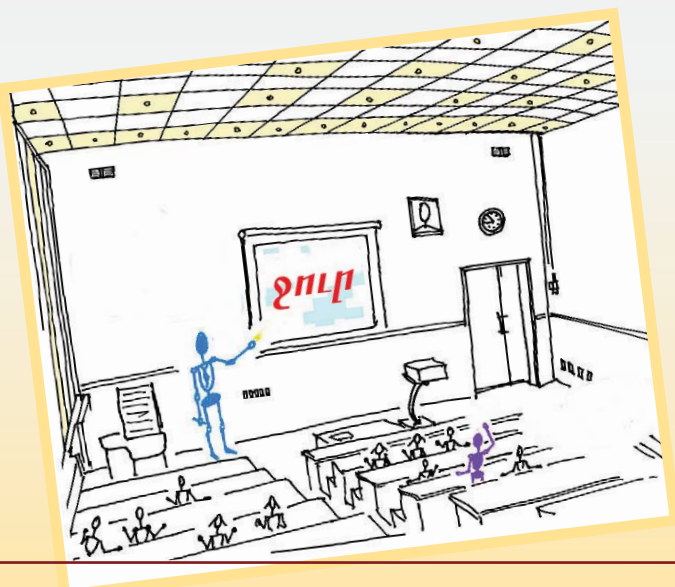
-Չեռքի կեղտ,- հետևում է ուսանողի անմիջական պատասխանը:

Առաջին կուրսում քիմիայի գործնական պարապմունքի ժամանակ դասախոսն ուսանողին հարցնում է.

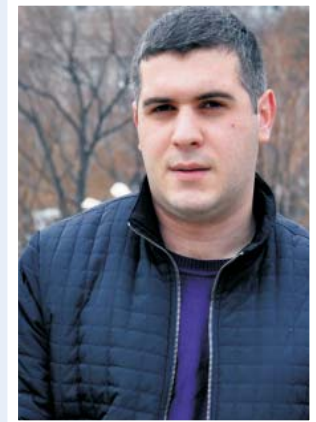
-Կարո՞ղ ես գրել ջրի ֆորմուլը:

-Իհարկե,- ինքնավստահ պատասխանում է ուսանողը:

Քիչ անց գրատախտակին գրվում է՝ ջ ու ը:

Թերթելով պատմության էջերը, ուսումնասիրելով գերտերությունների վերելքներն ու անկումները, հետևելով, թե ինչպես են տիրակալները հաջորդել մեկը մյուսին՝ փորձում են հասկանալ, թե ո՞րն է տրամաբանությունը, ի՞նչն օգնեց Ալեքսանդր Մակեդոնացուն իր հաղթարշավում, ինչի՞ շնորհիվ Նապոլեոն Բոնապարտը դարձավ Ֆրանսիայի կայսր, ի՞նչը տապալեց նրա կայսրությունը, և, վերջապես, ինչպե՞ս Օտտո ֆոն Բիսմարկը պրուսական պառլամենտի պատգամավորից դարձավ «պողպատյա կանցլեր» ... Ո՞րն էր նրա գաղտնիքը... Այս հարցերի պատասխանը փորձեցինք տալ՝ ժանոթանալով Բիսմարկի կերպարին ու ռազմավարությանը՝ ըստ Ռոբերտ Գրինի, Վիքիպեդիա ազատ հանրագիտարանի նյութերի, ինչպես նաև ուսումնասիրելով իշխանավորի մասին Մաքիավելիի դատողությունները: Սույն հոդվածը նաև փորձ է բացահայտելու անվանի քաղաքական գործչի վերընթաց հաջողությունների գաղտնիքը, արժանին մատուցելու նրա հեռատեսությանն ու վճռականությանը:

ԲԻՍՄԱՐԿԻ «ԳԱՂՏՆԻՔԸ»

Իմաստուն իշխանը ցանկացած հանգամանքում հոգ կտանի այն մասին, թե ինչպես իր հպատակներին կախվածության մեջ պահի իշխանությունից և հենց իրենից: Այդ դեպքում միայն նրանց կարելի է վստահել:

Նիկոլո Մաքիավելի

1847 թվականին 32-ամյա Օտտո ֆոն Բիսմարկը, դառնալով պրուսական պառլամենտի պատգամավոր, այնտեղ չուներ ո՛չ ընկերներ, ո՛չ դաշնակիցներ: Նա կարող էր միանալ լիբերալներին կամ պահպանողականներին կամ էլ, որպես հովանավոր, ընտրել կոնկրետ նախարարի: Բիսմարկը, սակայն, քաջ գիտակցում էր, որ միանալով ուժեղին, պետք է պատրաստ լինի հաշտվել այն մտքի հետ, որ ուժեղն իր կարիքը չի զգա այնչափ, որ հաշվի նստի իր կարծիքի հետ: Այդ ժամանակ պրուսական իշխանության անենաթույլ օղակը Պրուսիայի թագավոր Ֆրիդրիխ Վիլհելմ Զորրորդն էր, որն աչքի չէր ընկնում վճռականությամբ ու կամքի ուժով և շրջապատված էր թշնամիների բանակով: Եվ, Բիսմարկը, վերլուծելով այդ ամենը, գտավ հարցի իդեալական լուծումը. նա պառլամենտում ունեցած իր ելույթներով սկսեց աջակցել թագավորի ընդունած որոշումներին՝ անկախ նրանից՝ համաձայն էր, թե՛ ոչ: Բիսմարկը դեմ էր դուրս գալիս թագավորի բոլոր հակառակորդներին՝ ներկայանալով որպես թագավորի աջակից: Վերջապես, 1851 թվականին սկսեց ճաշակել իր ռազմավարության «պտուղները»։ Օտտո ֆոն Բիսմարկը թագավորի հրամանով, որպես Պրուսիայի դեսպան, ներկայացավ Ֆրանկֆուրտում մեկնարկող Գերմանական միության ժողովում: Այդ օրվանից սկսած՝ գրեթե չէր հեռանում թագավորի կողքից՝ օգնելով և ժամանակ առ ժամանակ մղելով նրան վճռականության: Նա խորհուրդ էր տալիս ուժեղացնել բանակը, ճնշել լիբերալներին և պահպանողականներին, պարզապես իշխել և կառավարել արժանապատվությամբ: Բիսմարկի հաջողությունը պայմանավորված էր նրանով, որ ի տարբերություն թագավորի՝ նա ուներ վճռականություն և կամքի ուժ: Միավորվելով՝ նրանք դարձան անսասան: Իշխա-

նության բանալին ուրիշներին սեփական կամքը թելադրելու կարողության մեջ է: Եթե տիրակալին հաջողվում է հասնել դրան առանց ուժի կիրառման, ապա նշանակում է նրա իշխանությունը հասել է անհաղթահարելի բարձունքի:

1861 թվականին Ֆրիդրիխ Վիլհելմ Զորրորդի մահից հետո գահ բարձրացավ նրա եղբայր Վիլհելմ Առաջինը, որը Բիսմարկի վարած քաղաքականությունը չէր համարում իրատեսական և մտադրությունը չունեի պահել նրան իր կողքին: Բիսմարկն իր հուշագրություններում Վիլհելմին բնութագրել է որպես բարեհամբույր, առողջ մտքով, իսկական պրուսական սպայի հատկանիշներով օժտված մարդու, սակայն նաև հնաոճ և կանանց ազդեցությանը ենթարկվող: Որոշ ժամանակ անց Վիլհելմը հայտնվեց նույն իրավիճակում, որում մի ժամանակ գտնվում էր նրա եղբայրը: Թագավորի իշխանությունն օրեցօր թուլանում էր: Դրանից փորձեցին օգտվել լիբերալներն ու պահպանողականները: Փոխհարաբերությունները սրվեցին այն աստիճան, որ Վիլհելմը պատրաստ էր նույնիսկ հրաժարվել գահից: Միակ մարդը, ով կանգնեց Վիլհելմի կողքին և դրդելով նրան կտրուկ որոշումների՝ պահպանեց նրան իր գահին, Բիսմարկն էր: Վիլհելմը կարևորեց Բիսմարկին իր ընկերների շարքում տեսնելու անհրաժեշտությունը և որոշ ժամանակ անց նշանակեց վարչապետ: Համաձայն պրուսական սահմանադրության՝ երկրի վարչապետը ենթարկվում էր միայն թագավորին և ոչ թե պառլամենտին: Վիլհելմը վարչապետի պաշտոնը համարում էր վասալական և կարծում էր, որ վարչապետի որոշումները պետք է ընդունվեն համաձայն թագավորի կամքի: Սակայն իրականում երկրի ներքին և արտաքին քաղաքականությունը

ղեկավարում էր հենց Բիսմարկը: Եթե նույնիսկ Վիլհելմը փորձում էր որոշումներ ընդունել Բիսմարկի կամքին հակառակ, վերջինս ուղղակի սպառնում էր հրաժարականով և նույն պահին հասնում իր ուզածին: Չնայած Բիսմարկի և Վիլհելմի միջև եղած տարածայնություններին՝ նրանք քաղաքական դաշինքի շնորհիվ Պրուսիան խոցելի թագավորությունից վերածվեց հզոր ներուժ ունեցող տերության: Բիսմարկի ռազմավարության շնորհիվ բարձրացավ պրուսական բանակի մարտական ոգին, Պրուսիան վերադարձրեց կորցրած հողերը և գրավեց նոր տարածքներ:

Բիսմարկն ուներ նվիրական երազանք. միավորելով գերմանական տերությունները՝ ստեղծել կայսրություն, որտեղ որոշիչ դեր կխաղար Պրուսիան: Նրա երազանքն իրականացավ հյուսիսգերմանական դաշինքի զորքերի՝ Նապոլեոն Երրորդի բանակի հանդեպ տարած ջախջախիչ հաղթանակի արդյունքում: 1871 թվականին, Վերսալում Վիլհելմ Առաջինը և Բիսմարկը հայտարարեցին գերմանական կայսրության ստեղծման մասին: Վիլհելմ Առաջինն արժանացավ «Գերմանական կայսր» տիտղոսին, իսկ Բիսմարկը նշանակվեց գերմանական կայսրության կանցլեր: Կայսրության ստեղծումից անմիջապես հետո դաշնակիցները Բիսմարկին հորդորում էին պատերազմել հարևան տերությունների դեմ, գրավել նոր տարածքներ: Սակայն Բիսմարկի, որպես կառավարչի և քաղաքական գործչի լավագույն հատկանիշներից մեկը վերջնական նպատակի գիտակցումն էր, որն էր՝ ստեղծել գերմանական կայսրություն՝ Պրուսիայի գերիշխանությամբ: Շատերը համարում էին, որ «պողպատյա կանցլերը» տարիների ընթացքում կորցնում է վաղեմի վճռականությունը, սակայն Բիսմարկը հասել էր իր նպատակին և այդ պահին ավելի մտահոգված էր ստեղծածը պահպանելով:

Չենց այս հատկանիշի բացակայությունն է կործանել տիրակալներից շատերին, որոնք պարզապես չունենալով վերջնական նպատակ, ձգտելով գրավել նորանոր հողեր՝ կործանել են դժվարությամբ ձեռք բերածը: Տեղին է ևս մեկ անգամ հիշատակել Մաքիավելիի հետևյալ միտքը. «Եթե գրավածդ երկիրը տարբերվում է քո ժառանգած երկրից լեզվով, ավանդույթներով ու կարգով, ապա գրավել այդ երկիրն ավելի հեշտ է, քան իշխանության պահպանումն այդ երկրում...»:

ՍՊԱՐՏԱԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ապահովագրական գործ մասնագիտության հեռակա ուսուցման 1-ին կուրսի մագիստրանտ

11.11.11.

ԻՆՉ Է ԽՈՐՀՐԴԱՆՇՈՒՄ 11-ԵՐԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒՄԸ

11.11.11-ը այն տարեթիվն է, երբ առաջին անգամ այս հարյուրամյակում երեք 11 թվանշանները մեկ շարք են կազմում: Շատերի կարծիքով՝ այս համակցությունը լավ բանի մասին չի խոսում: Օրինակ՝ միջնադարյան թվագետները (այն մարդիկ, ովքեր ուսումնասիրում են թվերի առեղծվածային նշանակությունը) բոլոր թվերին դրական և բացասական կողմեր էին վերագրում, բացառությամբ՝ 11-ի: Իսկ XVI դարի գիտնական Պետրուս Բունգուսը կարծում էր, որ 11-ը ոչ մի առնչություն չունի Աստծու և առեղծվածային իրադարձությունների հետ, որ աստվածային թվանշաններ 10-ի և 12-ի միջև խճճված 11-ը չարիք է, մեղսագործության խորհրդանիշ: Այս առիթով նույնիսկ սարսափ ֆիլմ է նկարահանվել՝ «11.11.11», որը ցույց է տալիս մարդկային վախերը՝ կապված 11 թվանշանի հետ:

Իրականում պետք չէ վախենալ ոչ թվանշանից, ոչ էլ, տարի, ամիս, օր մշտն այս վեցանիշ շարքից ինչ-որ բան ակնկալել: Պրոֆեսոր Ալան Լենգին, ով ուսումնասիրում է աստվածաշնչյան թվագիտությունը, թվերի նշանակության որոնումները բնական մարդկային միտումներ է համարում: Արտասովոր ոչինչ չկա 11:11 ժամի և 11.11.11 ամսաթվի մեջ, սակայն մարդը չի կարողանում անտարբեր մնալ կրկնվող թվերի հերթագայության նկատմամբ և փնտրում է իմաստային ինչ-որ կապեր, փորձում գտնել օրինաչափություններ այնտեղ, որտեղ դրանք չկան:

Նույն կարծիքն են հայտնում նաև հոգեբանները՝ մշտն, որ 11-երի շղթան գերբնական նախագուշացման նշան չէ, այլ պատահական ու անիմաստ թվերի հարաբերում:

Պետք է հաշվի առնել, որ մամոօրինակ միստիկ թվերի հարաբերում էլի է եղել, սակայն երկիր մոլորակի բնակիչների կյանքում դրանք չեն, որ փոփոխություն ու բեկում են մտցրել:

Որոշ ժամանակակից թվագետներ հաշվարկել էին, որ այդ օրը շատ բարենպաստ կլինի ամուսնությունների գրանցման համար: Եվ դա, իրոք, այդպես է: Երևանում ամուսնության գրանցման համար այդ օրը 59 զույգ էր դիմել, իսկ Սյունիքի մարզկենտրոն Կապանում սպասվում էր ավելի քան 30 հարսանիք: Որոշ զույգեր էլ դիմել էին գրանցվելու, սակայն տեղ չէր եղել: Մարդկության սնահավատ մասն այդ օրվան սպասում էր ոչ միայն ամուսնության, այլև խաղատներ այցելելու և խաղադրույք կատարելու նպատակով: Ասում են՝ 11-ը խաղամուկների, հատկապես Բլեքքեքի և Քենոյի երկրպագուների սիրած թիվն է: Իսկ ժամանցի սիրահարների համար այդ օրն աննախադեպ հնարավորություն էր ստեղծված օգտվելու հյուրանոցների և սպասարկման ոլորտի այլ ծառայությունների զեղչերից:

Ամեն դեպքում գեղեցիկին ու բարուն հավատալն ավելի հաճելի ու ճիշտ է, պետք է լցվել հավատով, լավատեսությամբ և իրականացնել բարի նպատակները:

Եվ վերջում՝ մեկ հետաքրքրական փաստ. եթե ցանկացած ոք իր ծննդյան տարեթվի վերջին երկու թվերին գումարի իր տարիքը, որը լրանում է այս տարի, ապա գումարը կստացվի 111: Օրինակ՝ եթե դուք ծնվել եք 1985 թվականին և այս տարի լրացել է կամ կլրանա ձեր 26 ամյակը, ապա 85+26=111-ի:

Նկարում՝ Շանհայում ստեղծել են աշխարհի ամենամեծ եռաչափ նկարը՝ ասֆալտի վրա: 1111 քմ (50X 22.22) տարածքով 3D նկարում պատկերված է ծաղրածուի կերպարանքով հսկայական ռոբոտ: Ռեկորդների գրքում այն գրանցվել է որպես ամենամեծ 3D նկար:

Պատրաստեց ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԸ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՃԱՆԿԱՐ

*«Տնտեսական խճանկարը»
«Տնտեսագետի» համեմատաբար
նոր խորագրերից է, սակայն
շատ արագ դարձել է սիրված ու
սպասված: Մշտական հեղինակի՝
տնտեսագիտության տեսության
ամբիոնի դոցենտ, կառավարման
ֆակուլտետի փոխդեկան
Սամվել Գրիգորյանի ջանքերով
այն ընթերցողի ուշադրության
կիզակետում է պահում աշխարհի,
Հայաստանի տնտեսական կյանքի
ու տնտեսագիտության կարևոր
փաստերը, անցուդարձերը,
վիճակագրական տվյալներն ու
դրանց վերլուծությունը:*

ՈՐՈՂՔ ԵՆ ԱՊՅ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԻՆՏԵԳՐՄԱՆ ՓՈՒԼԵՐԸ

Տնտեսական ինտեգրումն իր բնույթով բարդ սոցիալ-տնտեսական գործընթաց է, որն առնչվում է ինտեգրվող երկրների ոչ միայն տնտեսական, այլև ազգային, սոցիալ-տնտեսական անվտանգությանը, անկախությանն ու ինքնավարությանը:

Եվրամիության փորձը ցույց է տալիս, որ երկրների տնտեսական ինտեգրումը երկարատև գործընթաց է և կարող է տեղի ունենալ որոշակի փուլերով:

Այս իմաստով հետաքրքիր է իմանալ, թե ինչ փուլեր են նախատեսվում ԱՊՀ անդամ երկրների տնտեսական ինտեգրման համար և որքանով է այն ձեռնուռ մեր երկրին: Նախատեսվում է ԱՊՀ երկրների տնտեսական ինտեգրումն իրականացնել հետևյալ վեց փուլով:

Առաջին փուլը կամ մակարդակը արտոնյալ առևտրի ռեժիմի սահմանումն է:

Երկրորդ փուլն ազատ առևտրի երկկողմանի համաձայնագրերի հաստատումն է ԱՊՀ երկրների միջև: Ներկայումս Համագործակցության 11 երկրներից 8-ը վավերացրել է ազատ առևտրի գոտու ստեղծման մասին համաձայնագիրը:

Երրորդ փուլը Մաքսային միության ստեղծումն է, որին անդամակցող երկրների համար նախատեսվում է ազատ առևտրի ռեժիմ, իսկ երրորդ երկրների համար ենթադրում է միասնական մաքսային քաղաքականության իրականացում: Ներկայումս Մաքսային միության ստեղծումը նախաձեռնել են Ռուսաստանը, Ղազախստանը, Բելառուսը, անդամակցելու ցանկություն է հայտնել Ղրղզստանը: Վերջերս այդ միությանը մասնակցելու հա-

մաձայնություն է տվել նաև ՀՀ նախագահը՝ ՌԴ պետական այցի շրջանակներում:

Չորրորդ փուլն ընդհանուր շուկայի ստեղծումն է, երբ մաքսային միությանը զուգընթաց՝ անդամակից երկրներին թույլատրվում է ոչ միայն ապրանքների ու ծառայությունների, այլև կապիտալի և աշխատուժի ազատ տեղաշարժ:

Հինգերորդ փուլը միասնական արժույթի կիրառում է ենթադրում՝ միասնական դրամավարկային և արտաքին առևտրային քաղաքականությամբ:

Վեցերորդ փուլն ամբողջական տնտեսական ինտեգրումն է, երբ անդամ երկրներում միասնական ձևով են իրականացվում բոլոր երեք մակրոտնտեսական քաղաքականությունները՝ արտաքին առևտրային, դրամավարկային և հարկաբյուջետային:

Հարկ ենք համարում նշել, որ Մաքսային միության ձևավորումը առնվազն ենթադրում է անդամ երկրների ընդհանուր սահմանների առկայություն, որն առայժմ Հայաստանի ազգային տնտեսական շահերից չի բխում՝ մեզ հայտնի տնտեսական ու սահմանային շրջափակման պատճառով: Ըստ այդմ՝ Հայաստանը ՌԴ Կալինինգրադի մարզի նման կարելի է դիտարկել որպես հատուկ գոտի, որտեղ կգործեն հատուկ պայմաններ: Դրանք Մաքսային միության անդամներին հնարավորություն կտան Մերձավոր Արևելքի երկրների հետ արտաքին առևտրային հարաբերությունների ժամանակ Հայաստանի տարածքն օգտագործել որպես հարթակ:

ԱՐԱԳ ԶԱՐԳԱՑՈՂ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄԸ

Ernst & Young առևտրական կազմակերպության և Oxford Economics-ի համատեղ վերլուծությունների հիման վրա կանխատեսվում է, որ սպասվելիք ռեցեսիայի դեպքում արագ զարգացող շուկաների դերն էլ ավելի կկարևորվի: Մինչև 2020 թ. այս երկրներին (25 երկիր) բաժին կընկնի համաշխարհային ՉՆԱ-ի 50%-ը, համաշխարհային սպառողական ծախսերի 38%-ը և հիմնական միջոցներում կատարված կապիտալ ներդրումների 55%-ը: Այս վերլուծության մեջ բացի BRICS երկրներից (Բրազիլիա, Ռուսաստան, Հնդկաստան, Չինաստան, Հարավաֆրիկյան Հանրապետություն, որոնց ընդհանուր ՉՆԱ-ն շուրջ 10 տրլն դոլար է), ներառված են նաև Արևելյան Եվրոպայի, Լատինական Ամերիկայի, Աֆրիկայի, Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան

տարածաշրջանի և Մերձավոր Արևելքի երկրներ:

Սակայն, չնայած այդ երկրների տնտեսական արագ աճին (տարեկան 5,8%), այնուհանդերձ, դեռ երկար ժամանակ կշարունակեն մնալ աղքատ երկրներ: Օրինակ՝ Չինաստանում բնակչության մեկ շնչին ընկնող ՉՆԱ-ն (ըստ գնողունակության պարիտետի) կազմում է ԱՄՆ-ի նույն ցուցանիշի ընդամենը 16%-ը, Հնդկաստանինը՝ 7%-ը:

Ըստ գնահատումների՝ վերջին տարիներին ամենաարագ զարգացող տնտեսությունը շարունակում է մնալ Կատարը, որի ՉՆԱ-ն տարեկան աճում է 13%-ով: Այստեղ մեկ շնչին ընկնող ուղղակի ներդրումները կազմում են 1600 դոլար: Արագ զարգացող երկրներում հիմնական ներուժը մարդկային ռեսուրսն է: Այստեղ է բնակվում 4,2 մլրդ մարդ:

ԻՆՉՊԵՄ Ե ԲԱՇԽՎԱԾ ԶԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Համաշխարհային տնտեսության տնտեսագետ վերլուծաբանների հաշվարկներով 2011 թ. աշխարհի ընդհանուր գլոբալ հարստությունը կազմել է 231 տրլն դոլար, և ըստ կանխատեսումների՝ 2016 թ. կհասնի 345 տրլն դոլարի: Այս աճի մեջ ծանրակշիռ դեր կունենան Չինաստանը, Ճապոնիան, Հնդկաստանը, Բրազիլիան, Ռուսաստանը և այլն: Ներկայում աշխարհում շուրջ 29, 7 մլն մարդ տիրապետում է 1 մլն դոլարը գերազանցող ունեցվածքի:

Ըստ կանխատեսումների՝ 2016 թ. համաշխարհային հարստության մեջ առաջատարի դերը կշարունակի ԱՄՆ-ը՝ 81 տրլն դոլար ընդհանուր ունեցվածքով: Չինաստանը կունենա մակրոտնտեսական 39, Ճապոնիան՝ 31, Բրազիլիան՝ 9,2, Հնդկաստանը՝ 8,9 տրլն դոլար:

Այսօր աշխարհի ամենահարուստ երկրներն են Շվեյցարիան, Ավստրալիան և Նորվեգիան՝ մեկ շնչին բաժին ընկնող ազգային հարստության ծավալով:

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՍՈՒՊԵՐԿՈՐՊՈՐԱՑԻԱՆԵՐԻ «ՍԱՐԴՈՍՏԱՅՆՈՒՄ»

Շվեյցարիայի գիտնականները աշխարհի 37 մլն ընկերություններից առանձնացնելով ավելի քան 43 հազար վերազգային կորպորացիաներ և բացահայտելով դրանց ընդհանուր ակտիվները՝ կառուցել են տնտեսական ազդեցության մոդել, որի շնորհիվ գնահատել են դրանց դերը համաշխարհային տնտեսության մեջ:

Վերլուծության արդյունքներով առանձնացվել են 1318 ընկերություններ, որոնցից յուրաքանչյուրը

վերահսկողություն է իրականացնում շուրջ 20 այլ ընկերությունների նկատմամբ: Նրանց գնահատումներով՝ գերհզոր կորպորացիաների այս «սարդոստայնում» կենտրոնացված է համաշխարհային եկամտի 60%-ը: Ավելի խորամուխ լինելով՝ հետազոտողները եզրակացրել են, որ վերահսկողության թելերը գտնվում են 147 սուպերկորպորացիաների ձեռքում, որոնց ազդեցության ոլորտում է գլոբալ կորպորատիվ հարստության շուրջ 40%-ը:

ԻՆՉ Ե ԵՎՐԱՍԻՈՒԹՅԱՆ «ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ»

Վերջերս Եվրասիայի պետությունների դեկլարանտների զագաթնաժողովում պայմանավորվածություն ձեռք բերվեց ԵՄ տնտեսական կառավարության ստեղծման շուրջ: ԵՄ միասնական տնտեսական կառավարություն ստեղծելու գաղափարը դեռևս 2008 թ. առաջարկել է Ֆրանսիայի նախագահ Նիկոլա Սարկոզին: ԵՄ տնտեսական կառավարությունը նոր ինստիտուցիոնալ կառույց է եվրոգոտում, որի յուրահատկությունն այն է, որ

«կառավարության» դերը կկարատեն եվրոգոտու կանոնավոր զագաթնաժողովները:

ԵՄ տնտեսական միասնական կառավարության ստեղծման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է նրանով, որ եվրոգոտու ֆինանսական նախարարների խումբը՝ եվրախումբը, բավականաչափ լիազորություններ չունեն եվրոգոտու երկրների առջև ծառայած ֆինանսական խնդիրները լուծելու համար:

Գրող, հրապարակախոս Խաչատուր Դադայանն իր «Ալեքսանդր Մանթաշյանց, հուշագրություններ, հրապարակումներ, փաստաթղթեր» վերտառությամբ ընդգրկում աշխատությունում բացահայտել է հայկական կապիտալիզմի հիմնադիրներից ու կապիտալի կերտողներից մեկի՝ հայոց բազմադարյա առևտրատնտեսական պատմության դասական, ազգային բարերար Ալեքսանդր Մանթաշյանցի լուսավոր կերպարը: Մանթաշյանցն իր ապրած կյանքով է կերտել ազգային կապիտալիստի բարոյականության վարքականոնը, որը կատարյալ դաս է ներկայի և ապագայի հայ դրամատերերի ու առևտրականների համար: Ընթերցելով գրքից դուրս բերված այս հատվածները՝ դուք դրանում կհամոզվեք:

ԱԼ. ՄԱՆԹԱՇՅԱՆՑԻ ԱՐԺԵՅԱՄԱԿԱՐԳԸ՝ ԸՍՏ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԴԱԴԱՅԱՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ

Մանթաշյանցը չէր սիրում, որ իր բարեգործությունները հրապարակ հանվեն...

Երբ նա որևէ տեղում, հատկապես՝ հեռավոր վայրերում ուզում էր բիզնես սկսել ու մասնաճյուղ բացել, ամենից առաջ աշխատում էր, ինչպես ինքն էր ասում, «մարդ գտնել», այսինքն՝ այնպիսի մեկին, որը լիներ the right man in the right place (ճիշտ մարդը՝ ճիշտ տեղում):

Նա եկեղեցասեր էր, և եթե անհետաձգելի գործ չէր ունենում, ամեն կիրակի գնում էր պատարագի:

Մանթաշյանցը հայ թատրոնի ջերմ սիրահարն ու հովանավորն էր: Թիֆլիսում նա մշտական օթյակ ուներ, հաճախ գալիս էր ներկայացումների և մշտապես այս կամ այն կերպ օգնում դերասաններին:

Ալ. Մանթաշյանցի ազգօգուտ մեծագույն բարեգործություններից մեկը տասնյակ տարիներ չքավոր ուսանողներին օժանդակելն էր: «Ուսանողը մեր ազգի ապագան է»,- ասում էր նա և այդ սկզբունքով անհողորդ առաջնորդվում ամբողջ 50 տարի, այսինքն՝ իր առևտրային գործունեության ողջ ընթացքում: Նա կարիքավոր հայ պատանիներին լիառատորեն օգնել ու հնարավորություն է տվել մտնելու բարձրագույն դպրոց, համալսարան կամ որևէ մասնագիտական ուսումնարան, որպեսզի թե՛ իրենց ապագան ապահովեն և թե՛ օգտակար լինեն ազգին:

Սայաթ-Նովան՝ այդ մեծ ժողովրդական երգիչը նրա ամենասիրած հեղինակն էր: Մանթաշյանցն ազատ ժամանակ, իր առանձնասենյակում մենակ նստած կամ բարձին թիկնած, կլանված Սայաթ-Նովա էր կարդում: Նրա հայերեն ու վրացերեն տաղերից շատերն անգիր գիտեր և հարմար առիթի դեպքում արտասանում էր:

Նրա բարեսիրտությունը հայտնի էր իր բոլոր ծանոթներին, որոնք դիմում էին այս ու այն անհատին կամ հաստատությանը օգնելու, և նա գրեթե միշտ կատարում էր նրանց խնդրանքը՝ ավելի կամ նվազ չափով. շատ էր տալիս այն անհատին կամ հիմնարկին, որին ինքն էր ճանաչում:

Նա համեստ մարդ էր և շատ համեստ էր ապրում: Ոսկեղեն կամ ակնեղեն չէր սիրում ու չէր գործածում, ոչ մատանի, ոչ փողկապի վրա և առհասարակ որևէ զարդ չէր կրում: Միակ զարդը, որ սիրում էր կրել, թարմ ծաղիկն էր: Երբեք չուզեց սեփական կառք ունենալ՝ կամ ոտքով էր շրջում, կամ տրամվայ նստում: Հազվադեպ էր կառք վարձում:

Շատ շփվող մարդ էր ու մենությունից խիստ նեղվում էր: Զվարթ բնավորություն ուներ և ի բնե լավատես էր, ինչպես բոլոր սանգվիհիկները: Նա զվարճասեր էր, ընկերասեր և, ինչպես թիֆլիսցիք էին ասում, սիրում էր «քեփ անել»: Բախտը գրեթե միշտ ժպտացել էր նրան՝ ինչպես աշխատանքում, այնպես էլ ընտանեկան կյանքում:

Թիֆլիսում գտնվող անշարժ գույքը, որ գնահատված էր 3 միլիոն ռուբլի, որդիներն իրավունք չունեին ոչ վաճառելու, ոչ գրավ դնելու: Դա անփոփոխ կերպով պետք է անցներ թոռներին, բայց այն թոռներին, որոնք կծնվեին որդիների հայ-լուսավորչական կանանցից: Այս կերպ Մանթաշյանցն անուղղակիորեն պարտավորեցնում էր զավակներին, որ ամուսնանային հայ-լուսավորչական աղջիկների հետ:

Մանթաշյանցը կյանքի երկու նպատակ ուներ, որոնց իրագործման համար աշխատում էր բովանդակ եռթյամբ: Այդ նպատակներն էին, նրա սեփական ու շատ բնորոշ խոսքով՝ «փուղ աշխատելը» և «ազգօգուտ լինելը»: Այս երկու նպատակներն այնպես էին կապակցված, որ ներազդում էին մեկմեկու վրա. որքան նա ազգօգուտ էր և որքան առատաձեռն էր ազգի բազմադիմի կարիքներին օգնության հասնում, այնքան նրա գործերը հաջող էին ընթանում:

Պատրաստեց ՍԱԹԵՆԻԿ ԱԼԱՎԵՐԴՅԱՆԸ

ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ՔՆՆԱՇՐՋԱՆԸ՝ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒՄ

Հոկտեմբերի 31-ից մինչև նոյեմբերի 16-ն անցկացվեցին միջ-անկյալ քննություններ, որոնց ընթացքում ուսանողները հնարավորություն ունեցան ստուգելու գիտելիքները, ինքնահաստատվելու և իրենց ամուր զգալու:

Ուսանողների մեծ մասը քննություններին պատրաստվել էր լրջորեն և պատասխանատվության զգացումով: Այնուամենայնիվ, եղան նաև այնպիսիք, ովքեր ներկայացել էին մի կերպ «բավարար» կորզելու մտայնությամբ: Կարծում ենք՝ այս վերաբերմունքը պետք է վերանայվի և ամրապնդվի այն գիտակցությունը, որ գիտելիքի մեծ պաշարով է միայն հնարավոր արժանի տեղ գտնել աշխատանքի շուկայում:

«Տնտեսագետը» շրջայց կատարեց քննասենյակներում և ամրագրեց առավել հիշարժան պահերը:

Մարքեթինգ մասնագիտության երկրորդ կուրսի քննությունը «Տնտեսագիտության տեսություն» առարկայից է (դասախոս, դոցենտ Ռուզաննա Արմենակյան): «Քննության այս եղանակը գիտելիքների գնահատման լավագույն ձևը չէ, այն մի տեսակ խաղի է նման, որտեղ իր դերն ունի նաև պատահականության գործոնը», -ասաց ուսանող Աննա Մնացականյանը՝ գերադասելով գրավոր եղանակով կազմակերպվող քննությունը, որի ընթացքում հնարավորություն է ընձեռվում ոչ միայն գիտելիքները շարադրելու, այլև ինքնուրույն դիտարկումներ կատարելու հարցադրման շուրջ:

«Տնտեսության պետական կարգավորում» դասընթացից (դասախոս, պրոֆեսոր Իշխան Տիգրանյան) քննություն էր հանձնում մակրոտնտեսական քաղաքականություն և կանխատեսում մասնագիտության 4-րդ կուրսը: Գերազանցիկ ուսանող Հարություն Արզումանյանի ուսանողական տարիների քննական փորձը թույլ է տալիս հետևություններ անել՝ հօգուտ գրավոր եղանակով կազմակերպվող քննությունների:

N 5 մասնաշենքի համակարգչային սրահը հյուրընկալել էր «գեյթուոնաբնակ» ուսանողներին: Մաթեմատիկական մեթոդները և մոդելները տնտեսագիտության մեջ մասնագիտության 2-րդ կուրսեցիները եկել էին համակարգչային թեստային քննություն հանձնելու «Տնտեսագիտության տեսություն» առարկայից (դասախոս, դոցենտ Նելլի Սարգսյան) այն հաստատ համոզմամբ, որ հաջողությամբ կհաղթահարեն փորձությունը:

«Տ ինանսական պլանավորում» առարկայի դասախոս, դոցենտ Աշոտ Մաթևոսյանի հավաստմամբ՝ հաշվապահական հաշվառում մասնագիտության 4-րդ կուրսեցիները մասնագիտական գիտելիքների մեծ պաշար ունեն: Քննությունը հնարավորություն կընձեռի ուսանողներին հասկանալու՝ ինչն են ավելի լավ յուրացրել, ինչը՝ ոչ և կապահովի ամփոփիչ քննաշրջանին բարձր պատրաստվածություն:

Պետական և մունիցիպալ կառավարում մասնագիտացման 4-րդ կուրսեցիները ստուգում են իրենց գիտելիքները «Պետական կառավարման տեսություն և պատմություն» առարկայից: Դասախոս, դոցենտ Վալերի Միրզոյանը հույս հայտնեց, որ ուսանողները քննությանը եկել են պատրաստված, և պատասխանները կգոհացնեն:

Տ ինանսներ մասնագիտության 3-րդ կուրսեցիները կարծում են, որ «Բյուջետային համակարգ» դասընթացը (դասախոս, պրոֆեսոր Յուրի Ալավերդյան) անչափ կարևոր է մասնագիտական գիտելիքներ ձեռք բերելու գործում: Շատերի կարծիքով՝ լավ մարսված նյութը գրավոր եղանակով ի ցույց դնելը ավելի ճիշտ է:

Հավելենք, որ առաջին կիսամյակի միջանկյալ քննություններին հարգելի պատճառով չներկայացած ուսանողների համար լրացուցիչ քննություններն անցկացվեցին դեկտեմբերի 5-8-ը:

Հոկտեմբերի 17-26-ը Հայաստանի շախմատի կենտրոնական տան կիսաեզրափակչում դասական շախմատի 9 խաղափուլերում տանելով 6 հաղթանակ, 2 ոչ-ոքի, կրելով մեկ պարտություն և արդյունքում վաստակելով 7 միավոր՝ ՀՊՏՀ ֆինանսական ֆակուլտետի ֆինանսներ և վարկ մասնագիտության 4-րդ կուրսի ուսանող Հովհաննես Արզումանյանը գրավեց 2-րդ պատվավոր հորիզոնականը և ընդգրկվեց այն տասը շախմատիստների ցանկում, ովքեր դեկտեմբերի 12-21-ը կմրցեն եզրափակչում: Սա նրա վերջին հաջողությունն է: Ովքեր Հովհաննեսին չեն ծանաչում, հայտնենք, որ նա 2010-2011 թվականներին նվաճել է բազմաթիվ տիտղոսներ. երկու անգամ դարձել է «Բազե» համահայկական ուսանողական խաղերի հաղթող, Հայաստանի թիմային առաջնության 2-րդ, Անկախության 20-ամյակին նվիրված թիմային առաջնության 3-րդ մրցանակակիր: 2011 թվականին դարձել է Հայաստանի ուսանողական խաղերի հաղթող՝ 7 խաղում տանելով նույնքան հաղթանակ: Հովհաննեսի հաջողությունները շարունակում են ոգևորել մեզ և համակել նոր հաղթանակների սպասումով: Ներկայացնենք տնտեսագետ շախմատիստի հետ մեր հարցազրույցը:

ՇԱԽՄԱՏԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԿԱ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՈՎԿԱՆԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ.

ՀՊՏՀ-ական տնտեսագետ շախմատիստը հաջողություններ է արձանագրում

-Հովհաննես, այսօր շախմատի մեր հավաքականները աննախադեպ հաղթանակներ են արձանագրում, մանկապատանեկան շախմատը վերելք է ապրում, այս տարվանից էլ դպրոցական ժրագրերում է ընդգրկվել: Ինչպե՞ս սկիզբ առավ թո շախմատային կենսագրությունը, արդյո՞ք այն տարիներին այսքան մեծ էր հետաքրքրությունը:

- Դեպի շախմատային կյանք ինձ ուղղորդել է հայրս: Նա ինձ միշտ ասում էր, որ շախմատը մարզում է միտքը, ընդարձակում մարդու մտահորիզոնը, սովորեցնում պայքարի ոգի և հեռատեսություն: Վեց տարեկան էի, երբ սկսեց զբաղվել ինձ հետ, յոթում արդեն հաճախում էի Հենրիկ Գասպարյանի անվան շախմատի մասնագիտացված մարզադպրոց, մարզիչս Հայաստանի կրկնակի չեմպիոն Ալբերտ Հարությունովն էր: Հետո անցա նաև Ռոման Հակոբովի և Վրեժ Օրդյանի մարզչական դպրոցները: Թեև շախմատը ծնողներիս ընտրությունն էր, սակայն մեծ էր նաև իմ ձգտումը:

Տարիներ առաջ, գուցե, շախմատն այսքան տարածում չուներ, բայց մարզադպրոցներում սաների պակաս էլ չկար: Այսօր, իհարկե, մեծ թափ է ստացել, հեռանկարը խոստումնալից է. կա պետական հովանավորություն և կան շատ տաղանդավոր երեխաներ:

-Այլ հետաքրքրություններ ունե՞իր:

- Բացի շախմատից զբաղվում էի ըմբշամարտով, ֆուտբոլով, մարտեր առանց կանոնների մարզաձևով, դպրոցում էլ գերազանցությամբ էի սովորում: Ծնողներս, առհասարակ, շատ հետևողական են եղել իմ ու քրոջս ուսման, առաջադիմության հարցերում: Հայրս մասնագիտությամբ ինժեներ է, մայրս՝ մաթեմատիկոս, քույրս՝ մեր ամբիոնի ասպիրանտ:

-Սկսնակ շախմատիստի հաջողություններն ու առաջընթացը կարգային ամեն մրցաշարով մի նոր քայլ են գրանցում: Քո վերելքն ինչպե՞ս էր ընթանում:

- Ութ տարեկան հասակում արդեն լրացրել էի առաջին կարգ, մի շարք մրցաշարերում դարձել էի մրցանակակիր՝ Շախմատի տան, Երևանի, Հայաստանի առաջնություններում: Մոտենում էր մասնագիտական կողմնորոշման տարիքը, երկմրտանքի առաջ էի՝ ընտրել շախմատը, թե՞ տնտեսագիտությունը: Այս շրջանում էր՝ 2005 թվականին, երբ մասնակցեցի Հայաստանի մինչև 18 տարեկանների առաջնությանը: Վերջին մրցափուլում հակառակորդներիս նկատմամբ հսկայական առավելություն ունեի՝ առաջին կամ երկրորդ մրցանակակիր դառնալու հնարավորություն, սակայն վրիպեցի, ցայտնոտի մեջ ընկա, ու հաղթանակի համար պայքարն ավարտվեց: Սա, ինչ-որ իմաստով, կանխորոշեց հետագա քայլս: Մեկ տարի անց Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ուսանող դարձա:

Սակայն շախմատից երբեք չեմ հեռացել, պարզապես այն մի փոքր հետ էր մղվել: Իմ ձևավորման մեջ այն կարևոր դեր է խաղացել. կոփել է լավատեսություն, զգուշավորություն և հեռատեսություն, վայրէջքներն ու վերելքները արժանապատվորեն ապրելու կամք:

- Գիտենք, որ կյանքի մի կարևոր դպրոց էլ ես անցել՝ կատարել ես պարտքդ հայրենիքիդ առջև:

- Իրոք, զինվորական ծառայությունն ինձ համար կարևոր շրջան էր. ընդհատել եմ ուսումս ու մեկնել հայկական բանակ այն հաստատ գիտակցմամբ, որ կատարում եմ պարտքս հայրենիքիս առջև, ու զինվորական պատրաստականությունն անհրաժեշտություն է:

-Չորացրվելուց հետո դժվար չէ՞ր ուսումնառության ընթացքին վերադառնալը:

-Գուցե, բայց հաղթահարելի դժվարություն է: Ի դեպ՝ վերադարձա մաս շախմատին և մրցաշարերում հաջողությամբ հանդես եկա: Ֆիզդաստիարակության ամբիոնի վարիչ Լևոն Սամվելյանի, դասախոս Լյուդմիլա Յովհաննիսյանի հետ շարունակում եմ համագործակցել, կազմակերպել ներբուհական մրցաշարեր:

-Փաստորեն, տնտեսագիտությունն ու շախմատն այս պահին մեկտեղվել են, ամեն դեպքում, որի՞ն ես առավել լրջորեն վերաբերվում:

-Չորրորդ կուրսում եմ, դասերն ավելի թեթև են, ուստի, անկեղծ ասած, փորձում եմ երկու բնագավառում էլ աշխատանքային հմտություններս խորացնել. շախմատում՝ մաս մարզչական, տնտեսագիտության մեջ՝ հաշվապահական:

- Ո՞ւմ խաղառձն է քեզ հոգեհարազատ և ո՞ւմ՝ տնտեսագիտական հայացքները:

- Աշխարհի 9-րդ և 11-դ չեմպիոնների՝ Տիգրան Պետրոսյանի և Բոբբի Ֆիշերի: Նախընտրում եմ կոմբինացիոն ու հարձակողական խաղաոճերը: Վիշվանաթան Ամանդը նույնպես իր շախմատային մտածողությամբ հոգեհարազատ է ինձ: Տնտեսագիտության մեջ՝ Պոլ Սամուելսոն, Ադամ Սմիթ: Շատ եմ ընթերցում Ալբերտ Էյնշտեյն. նրա հայացքները, գաղափարները ինձ ուղեկցում են ու, կարծես, ճշմարիտ ուղի մատնանշում:

-Օրինա՞կ:

-Օրինակ այն, որ հարկ չկա ապագայապաշտ լինելու, ապագան սկսվում է այստեղ, այս պահին: Պետք է ապրել ներկայով, լինել հետևողական ու իրագործել նպատակները:

-Նոյեմբերի 17-ը ուսանողության միջազգային օրն էր: Ուսանողը պետք է լինի հասարակության թարմ կենսաուժը, կառուցողական միտքը: Քո կարծի՞ք...

-Օգտվելով առիթից՝ կցանկանայի շնորհավորել ուսանողներին: Որպեսզի երիտասարդը որոշիչ դեր ունենա հասարակության մեջ, նա նախևառաջ պետք է կրթված լինի, գիտելիք ունենա, պատրաստ լինի ստանձնելու այդ դերը:

-Ի՞նչ անելիքներ ունես առաջիկայում:

-Մրցաշարեր, մագիստրատուրա, հետազայում՝ գուցե մաս ապիրանտուրա:

-Սերը քո կյանքում ի՞նչ տեղ է գրավում:

- Սիրուց է ծնվում ամեն լավ բան՝ հայրենիքի, աշխատանքի, ծնողի, զավակի, կնոջ հանդեպ սիրուց: Ես էլ փորձում եմ սովորել, աշխատել, մարդկանց հետ հարաբերվել սիրով:

-Անձնական մեկ հարց, որին կարող ես չպատասխանել: Ունե՞ս սիրած էակ, մեկը, ով ոգեշնչում է քեզ ու թևավորում քո սիրառատ հոգին:

- Չեմ թաքցնի, նա մի համեստ, խելացի ու պայծառ աղջիկ է, սովորում է կոնսերվատորիայում:

Զրուցեց ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԸ

Ավարտվեցին հանրապետական ուսանողական մարզական խաղերը

Նոյեմբերի 20-ին ավարտվեցին հանրապետական ուսանողական մարզական խաղերը, որոնք սկիզբ էին առել մարտի 22-ին և ընթանում էին երկու փուլով:

Առաջին փուլում մեր համալսարանի հավաքականները, ըստ մարզաձևերի, գրանցեցին հետևյալ պատկերը.

- Վոլեյբոլ՝**
աղջիկներ և տղաներ՝ 4-րդ հորիզոնական, սեղանի թենիս՝
աղջիկներ 1-ին, տղաներ՝ 2-րդ հորիզոնական,
- Շախմատ՝**
աղջիկներ՝ 3-րդ, տղաներ՝ 2-րդ հորիզոնական:

- Երկրորդ փուլում՝
- բասկետբոլ՝**
աղջիկներ՝ 8-րդ, տղաներ՝ 4-րդ հորիզոնական,
- ֆուտբոլ՝**
2-րդ հորիզոնական,
- ձեռքի գնդակ՝**
2-րդ հորիզոնական:

Նշենք, որ մրցումներ էին անցկացվում նաև լող և առլետիկական կրոսավազք մարզաձևերից: Առաջինում անհատական մասնակցությունը մերոնց հաջողություն չբերեց, իսկ երկրորդն անցավ առանց ՀՊՏՀ մասնակցության:

Մեզ հետ գրույցում ֆիզդաստիարակության ամբիոնի վարիչ Լևոն Սամվելյանը հպարտությամբ նշեց, որ սեղանի թենիսիստուլիները չեմպիոնի տիտղոսը չեն գիջում արդեն երրորդ տարին անընդմեջ, իսկ ձեռքի գնդակ մարզաձևում վերջապես կարողացանք մրցանակային տեղ նվաճել: Բուհի մասնակցությունը հիշյալ խաղերում նա գնահատեց բավարար:

Աշխարհում և Հայաստանում տեղի ունեցող մշակութային իրադարձությունների ընտրանին «Տնտեսագետը» այսուհետ ամեն ամիս կներկայացնի «Մշակութային լրահոս» խորագրով:

Հռոմի Բրասկի թանգարանում բացվել է «Դվին.մայրաքաղաք Եվրոպայի և Ասիայի միջև» խորագիրը կրող ցուցահանդեսը: Հայաստանը ներկայանում է իր նշանավոր մայրաքաղաքներով՝ Դվինով ու Անիով, որոնք «Մետաքսի ճանապարհի» հանգըրվաններից էին և ունեին սերտ հարաբերություններ Արևմուտքի և Արևելքի երկրների հետ թե՛ անտիկ շրջանում, թե՛ միջնադարում: Ցուցահանդեսը կգործի 2011թ. նոյեմբերի 8-ից մինչև 2012 թ. հունվարի 29-ը:

Հայտարարվել է «Օսկարի» մրցանակաբաշխությանը ներկայացված լիանետրաժ 18 մուլտֆիլմերի ցուցակը:

Մրցանակի հավակնողների հնգյակում են «Գնոմեո և Ջուլիետա», «Կոշկավոր կատու», «Կունգ ֆու Պանդա-2», «Վինի արջուկը և նրա ընկերները», «Ռիո» մուլտֆիլմերը:

Միշել Լեգրանը սուրբծննդյան հատուկ ալբոմ է ձայնագրել, որտեղ հանրահայտ կատարողների շարքում երգել է նաև Ֆրանսիայի առաջին տիկին Կարլա Բրունի-Սարկոզին: Վերջինիս հետ ալբոմի ձայնագրմանը մասնակցել են Միկան, Էմիլի Սիմփսոնը, Իզաբել Փոփը, Մատիե Շեդիդը և ուրիշներ:

Հայկական Երուսաղեմի Հայոց պատրիարքության գանձատուն են վերադարձել հանճարեղ թորոս Ռուլինի երկու գլուխգործոցները, որոնք շուրջ 100 տարի առաջ, դեռևս մեզ անհայտ հանգամանքներում, պոկվել-գողացվել են Կեռան թագուհու՝ իր ամուսնու համար պատվիրված ավետարանից: Գլուխգործոցները որպես նվեր են վերադարձվել ազգությանը հույն Թանասիս Մարտինոս անունով բարերարից՝ Ներսես քահանա Ներսեսյանի միջնորդությամբ:

Սիյուռքահայ դերասանուհի Նորա Արմանին Հայոց ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցին նվիրված վեպ է գրում, որտեղ կպատմի թուրքական բռնապետության հետևանքով աշխարհով մեկ սփռված իր գերդաստանի անդամների մասին:

Աշխարհահռչակ հույն երաժիշտ Յանին ընթացիկ տարում բազմաթիվ համերգներ անցկացրեց աշխարհով մեկ՝ Արևելյան Եվրոպայում, Միջին Արևելքում և Կենտրոնական Ասիայում, իսկ 2012 թվականին երաժիշտը մի շարք նոր անակնկալներ է պատրաստել. նա կվերադառնա ԱՄՆ և Կանադա, որտեղ էլ կներկայացնի վերջին՝ «Ճշմարտության հպումը» ալբոմը:

Բեռլինի ֆիլհարմոնիայի կամերային դահլիճում տեղի ունեցավ Տիգրան Մանուրյանի՝ Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված «Ռեքվիեմի» համաշխարհային պրեմիերան՝ RIAS կամերային երգչախմբի, Մյունխենի կամերային նվագախմբի, մենակատարներ Քրիստինա Քայզերի (սոպրանո), Էնդրյու Ռեդմոնդի (բարիտոն), դիրիժոր Ալեքսանդր Լիբերայիսի կատարմամբ:

2012 թվականի համերգները կմեկնարկեն ապրիլի 20-ին Մայամիում, այնուհետև նվագախումբը կմեծի Նեապոլ, Սարասոտա, Իդիանապոլիս, Չիկագո, Կոլումբիա, Ատլանտա, Քլեյվլանդ, Բուֆֆալո, իսկ հունիսի 8-ին կլինի արդեն Վիեննայում:

Ըստ համացանցի

Բերթոլդ Բրեխտ

Ի՞նչ է բանկի կողպուտը՝ բանկի հիմնադրման համեմատությամբ...

Սալվադոր Դալի

Նոր կրոնի ստեղծումը հաշված վայրկյանների գործ է, միայն թե լինի բանկիրների ցանկությունը:

Ջորջ Օրուել

Հարկերի ֆոնին հայրենասիրության մասին խոսելն անմտություն է...

Ջոն Բեյնս

Հարկերից խուսանավումը միակ՝ ինքնածախսածածկող ինտելեկտուալ զբաղմունքն է...

Օ'Յենրի

Ամենադժվարը առաջին միլիոնը վաստակելն է:

Եթե ձեզ հաջողվում է համրել ձեր փողերը, նշանակում է դուք միլիարդ չունեք:

Ժան Ժակ Ռուսո

Քո կողմից տնօրինվող փողը ազատության միջոց է, քո կողմից հետապնդվող՝ ստրկության...

Պիտեր Ուստինով

Փիլիսոփաներին փողն ավելի շատ է հետաքրքրում, քան ֆինանսիստներին, այն պարզ պատճառով, որ վերջիններս այն չունեն:

Իդեալիստն այն մարդն է, ով օգնում է հարուստ դառնալ մյուսներին:

Պիտեր Դրաքե

Ընկերությունների ավանդույթները նման են երկրների ավանդույթներին. երբեք մի փորձեք ինչ-որ բան փոխել: Փոխարենը՝ օգտագործեք այն, ինչ ունեք:

Նորարարությունը ձեռներեցության հիմնական գործիքն է, որը թույլ է տալիս կարողություն կուտակելու նոր հնարավորություններ ապահովել:

Հաճախ այն, ինչ կոչում ենք «մեներջմենթ», խանգարում է մարդկանց աշխատել:

Այն մարդիկ, ովքեր ռիսկի չեն դիմում, սխալվում են տարին առնվազն երկու անգամ, իսկ նրանք, ովքեր դիմում են, նույնպես սխալվում են տարին առնվազն երկու անգամ:

Բետտի Չարլզ Ֆորբս

Բիզնեսը նման է ավտոմեքենայի. արդյունքի հասնելու համար այն պետք է կարողանալ ճիշտ վարել:

Սովերային բիզնեսը երբեք արևային կյանք չի ունենում:

Նա, ով միլիոններ է աշխատել խղճի գնով, դատապարտված է անհաջողության:

Աշխատանքը կյանքի գլխավոր ուտեստն է, հաճույքները՝ աղանդերը:

Ավելի լավ է առաջին կարգի վարորդ լինել, քան տասներորդ կարգի տնօրեն:

Նա, ով իր ողջ կարողությունները ներդրել է գործի մեջ այն գիտակցությամբ, որ առավելագույնն է արել, արդեն իսկ հաջողության է հասել, թեև ողջ աշխարհը կարող է նրան ձախողակ համարել:

Ջոն Սեյնարդ Բեյնս

Շարունակական սղաճի պայմաններում կառավարությունը կարող է գաղտնի և աննկատորեն բռնագրավել քաղաքացիների ունեցվածքի մեծ մասը:

Կապիտալիզմի հիմքում ընկած է այն գաղափարը, որ ամենաբարոյական մարդիկ կարող են դիմել ամենաանբարոյական միջոցների՝ հանուն մարդկության:

Երկարաժամկետ հատվածում գաղափարները, և ոչ թե մարդիկ են դեկավարում աշխարհը:

Հաջող ներդրումների էությունը ուրիշներից ակնկալիքներ ունենալն է:

Կարլ Մարքս

Արժեք կարող է դառնալ միայն այն, ինչն օգուտ է բերում:

Բուրժուական հասարակության մեջ կապիտալն անկախ է և օժտված է անհատականությամբ, մինչդեռ մարդիկ զուրկ են այդ հատկանիշներից:

Վաճառքի մարդուն ձուկ, և նա մեկ օրում կուտի այն, սովորեցրու նրան ձուկ որսալ և կփլուզես քո ամբողջ բիզնեսը:

Օգտակար առարկաների արտադրության ավելացման դեպքում կարող են ավելանալ նաև անօգտակար մարդիկ:

Բանականությունը միշտ էլ գոյություն է ունեցել, պարզապես միշտ չէ, որ ունեցել է բանական ձև:

Մայքլ Պորտեր

Ռազմավարությունն այնպիսի բան է, որը պետք է շարունակական լինի. այն չի կարող անընդհատ փոփոխվել:

Եթե փորձում եք անել այն, ինչ անում են ձեր մրցակիցները, ապա դուք ունեք հաջողության հասնելու բոլոր հնարավորությունները:

Նորարարությունը տնտեսության ծաղկման հիմնասյունն է:

Ընկերությունները պետք է մի քիչ «խենթորեն» գործեն. մի կողմից առաջնորդվեն հստակ ռազմավարությամբ, մյուս կողմից՝ շարունակաբար կատարելագործվեն:

Եթե շահութաբեր լինելուց բացի, ձեր հիմնական նպատակն է մեծ ընկերություն դառնալը և արագ հաջողության հասնելը, ապա դուք անպայման բազմաթիվ խնդիրների առաջ կկանգնեք:

Յուրաքանչյուր ռազմավարության իմաստն է հստակ հասկանալ, թե ինչ չպետք է անել:

Առողջ ռազմավարությունը սկիզբ է առնում այն ժամանակ, երբ քո առջև ճիշտ նպատակներ ես դնում:

Յուրաքանչյուր ընկերության հիմնական ռազմավարը պետք է լինի այդ ընկերության գործադիր տնօրենը:

Պատրաստեց ՌՈՒԶԱՆ ՍԱՀԱԿՅԱՆԸ

ՍՈՒՐԵՆ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

Կյանքից հեռացավ պատմական գիտությունների թեկնածու, ՀՊՏՀ պատմության և քաղաքագիտության ամբիոնի դոցենտ Սուրեն Ստեփանի Ստեփանյանը:

Ծնվել է 1931 թ. Տավուշի մարզի Նոյեմբերյանի ենթաշրջանի Կոթի (Շավարշավան) գյուղում: Ուսանել է երկու բուհում՝ 1954-1958 թթ. Երևանի օտար լեզուների պետական մանկավարժական ինստիտուտում, ապա՝ 1958-1961 թթ. Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետում:

Բեղուն և բազմաբովանդակ է եղել Սուրեն Ստեփանյանի աշխատանքային գործունեությունը: 1961թ. նա որպես անգլերենի ուսուցիչ աշխատել է Հրազդան քաղաքի միջնակարգ դպրոցում, ապա նշանակվել Լուսակերտի պրոֆտեխնիկական ուսումնարանի տնօրենի տեղակալ, այնուհետև «Գիտելիք» ընկերության Հրազդանի մասնաճյուղի պատասխանատու քարտուղար: 1966թ. Ս. Ստեփանյանը շարունակել է աշխատանքային գործունեությունը հանրապետության ներքին գործերի համակարգում: 1969-ից նրա աշխատանքային կենսագրությունը մեկընդմիշտ կապվել է մայր բուհի՝ ԵՊՀ-ի, իսկ 1975-ից՝ նորաստեղծ Երևանի ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտի հետ:

Բազմալսատակ գիտնական մանկավարժը պատմության և քաղաքագիտության ամբիոնի առաջատար և հեղինակավոր դասախոսներից էր: Չորս տասնամյակ և ավելի դոցենտ Ս. Ստեփանյանը գիտական և ուսումնադաստիարակչական աշխատանքներ է կատարել և մեծ կյանք ճանապարհել ուսանողների բազմաթիվ սերունդներ: Նա պահանջկոտ էր, միաժամանակ՝ ուշադիր, հոգատարունեղող: Վայելում էր ուսանողության և համալսարանի համակազմի հարգանքն ու սերը:

Գիտահետազոտական աշխատանքների բնագավառում ուներ իր հետաքրքրությունների շրջանակը: Նրան հոգեհարազատ էին հայկական հարցի և միջազգային հարաբերությունների պատմության հիմնահարցերը: Պատահական չէր, որ «Հայոց պատմություն» առարկայից գատ, նա այդ թեմայով կարդում էր հատուկ դասընթաց:

Ս. Ստեփանյանը եռանդուն էր, լի երիտասարդական վայունգով ու կենսատու էներգիայով, իր գործը կատարում էր սիրով, անտրտուճ, պատասխանատվության զգացումով: Նա ջերմ, համերաշխ ընտանիքի և չորս արժանավոր զավակի հայր էր:

Դոցենտ Ս. Ստեփանյանի բարի անունը և լուսավոր հիշատակը միշտ վառ կմնան նրան ճանաչողների սրտերում:

ՀՊՏՀ ՌԵԿՏՈՐՍ ՊՐԵՍՄԻՅԱՆ ԵՎ ԶԱՂԱՔԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱՄԲԻՈՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԿԱՆԻՇՎԱՅԻՆ ՑԱՆԿԸ` ԸՍՏ

<http://www.hbr-russia.ru/books/>-ի

1. Գլեբ Արխանգելսկի «Թայմ-դրայվ»
2. Սթիվեն Ռ. Կովի «Բարձր արդյունավետությամբ մարդկանց յոթ հմտությունները: Անհատի զարգացման հզոր գործիքները»
3. Ջիմ Քոլինզ «Լավից դեպի հզորը: Ինչո՞ւ որոշ ընկերություններ թռիչք են ապրում, իսկ մյուսները` ոչ»
4. Թեոդոր Դրայզեր «Ֆինանսիստը», «Տիտանը», «Չանճարը» եռապատումը
5. Էլիյախու Մ. Գոլդրատ, Ջեֆ Քոքս «Նպատակը` անընդհատ կատարելագործման գործընթաց»
6. Ռիչարդ Բրենսոն «Կորցնելով անմեղությունը»
7. Չայն Ռենդ «Ատլանտը շտկեց ուսերը»
8. Քելլ Ա. Նորդստրեմ, Յոհաննես Ռիդեստրալե «Բիզնես ֆանկ ոճով: Կապիտալը` պար է գալիս տաղանդի դուդուկի տակ»:
9. Գլեբ Արխանգելսկի «Ժամանակի կազմակերպումը. անհատական արդյունավետությունից մինչև կազմակերպում»
10. Լի Յակոկկա «Մենեջերի կարիերան»
11. Ու. Չան Կիմ, Ռենե Մոբորն «Կապույտ օվկիանոսի ռազմավարությունը»
12. Ջեք Թրաուտ, Էլ Ռայս «Մարքեթինգային պատերազմներ»
13. Ջեք Ուելչ, Ջոն Բիրն «Ջեք: Տարիներս GE-ում»
14. Մայքլ Պորտեր «Մրցակցային առավելություն: Ինչպե՞ս հասնել մեծ արդյունքի և ապահովել նրա կայունությունը»
15. Ջիմ Քոլինզ, Ջերի Փորաս «Չավերժ կառուցվածները: Ապագան կանխատեսող ընկերությունների հաջողությունը»
16. Նիկոլո Մաքիավելի «Տիրակալը»
17. Փիթեր Սենգե «Չինգերորդ դիսցիպլին: Ինքնուսուցվող կազմակերպությունների փորձն ու մշակույթը»
18. Կարլ Սյուել, Պոլ Բրաուն «Չաճախորդներ ողջ կյանքի համար»
19. Թոմաս Ջ. Փիթերս «Պատկերացրեք` գործարարության առավելությունները փլուզումների դարաշրջանում»
20. Փիթեր Ֆ. Դրուբեր «Մենեջմենթի հանրագիտարան»
21. Սեմ Ուոլթոն, Ջոն Չյուի «Պատրաստված է Ամերիկայում: Ինչպե՞ս ստեղծեցի Wal-Mart-ը»
22. Ջեկ Թրաուտ «Պարզության ուժը»
23. Մանֆրեդ Քետս դը Վրիս «Առաջնորդման միստիկան: Չգացական ինտելեկտի զարգացումը»
24. Փիթեր Ֆ. Դրուբեր «Մենեջմենթի խնդիրները XXI դարում»
25. Էրիկ Ֆրոմ «Ունենա՞լ, թե՞ լինել»
26. Քլեյթոն Մ. Քրիստենսեն «Նորարարի երկընտրանքը: Ինչպե՞ս են ուժեղ ընկերությունները «վախճանվում» նոր տեխնոլոգիաների պատճառով»
27. Մալքոլմ Գլադուել «Բեկումնային պահ: Թե ինչպես են աննշան փոփոխությունները հանգեցնում ծավալուն վերափոխումների»

Ամեն տարի տպագրվում են գործարարությանը, կառավարման և առաջնորդման հարցերին վերաբերող հազարավոր գրքեր: Դրանց մեջ օգտակարը գտնելու ամենակարճ և դյուրին եղանակն է` իմանալ, թե ինչ են խորհուրդ տալիս մյուսները: <http://www.hbr-russia.ru/books/> հասցեով կայքէջը ներկայացնում և առաջարկում է գործարար գրականության իր վարկանշային ցուցակը, որն ստեղծվում է ընթերցողների քվեարկությամբ:

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ՋՈՒԳԱԴԻՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՆԱՊՈԼԵՈՆ-ԲՈՆԱՊԱՐՏ

Նապոլեոնը ծնվել է 1760 թվականին, Հիտլերը՝ 1889-ին:

Տարբերությունը՝ 129 տարի:

Նապոլեոնը Վիեննա է մտել 1809 թվականին, Հիտլերը՝ 1938-ին:

Տարբերությունը՝ 129 տարի:

Նապոլեոնը իշխանության գլուխ է անցել 1804 թվականին, Հիտլերը 1933-ին:

Տարբերությունը՝ 129 տարի:

Նապոլեոնը պատերազմ է սկսել Ռուսաստանի դեմ 1812 թվականին, Հիտլերը՝ 1941-ին:

Տարբերությունը՝ 129 տարի:

Նապոլեոնը տանուլ է տվել պատերազմը 1816 թվականին, Հիտլերը՝ 1945-ին:

Տարբերությունը՝ 129 տարի:

Երկուսն էլ իշխանության գլուխ են անցել 44 տարեկան հասակում:

Տարբերությունը՝ 129 տարի:

ԼԻՆԿՈՆՆ-ՔԵՆԵԴԻ

Լինկոլնը ԱՄՆ-ի նախագահ է դարձել 1860 թվականին, Քենեդին՝ 1960-ին:

Տարբերությունը 100 տարի:

Երկուսն էլ սպանվել են իրենց կանանց ներկայությամբ:

Լինկոլնի հետնորդը Ջոնսոն էր, Քենեդու հետնորդը նույնպես Ջոնսոն էր:

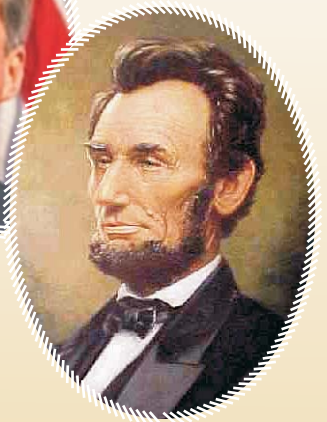
Առաջին Ջոնսոնը ծնվել է 1808 թվականին, երկրորդը՝ 1908-ին:

Տարբերությունը՝ 100 տարի:

Լինկոլնի ենթադրյալ սպանողը՝ Ուիկեր, ծնվել է 1829 թվականին, Քենեդու ենթադրյալ սպանողը՝ Օսվալդը, 1929-ին:

Տարբերությունը՝ 100 տարի:

Լինկոլնի քարտուղարը եղել է Քենեդի, որը խորհուրդ է տվել սպանության օրը թատրոն չգնալ, Քենեդիի քարտուղարը եղել է Լինկոլն, որը խորհուրդ է տվել հետաձգել Դալլասյան ուղևորությունը:

Աշխարհում ամենից շատ՝ 27 անգամ, ամուսնացել է Կալիֆորնիացի նախկին բապտիստ, հոգևորական Գլինն Սկոտտի Ուոլֆը (ծնվ. 1908 թ.): Առաջին անգամ նա ամուսնացել է 1927 թվականին: Վերջին կինը (ծնվ. 1970 թ.) ծագումով ֆիլիպինցի Դեյզի Դելգադոն էր, իսկ ամենատարեց կինը 38 տարեկան էր: Այդ ամուսնություններից ծնվել է 41 երեխա: Ուոլֆն ունեցել է ընդամենը 25 զոքանջ, որովհետև իր կանանցից երկուսի հետ ամուսնացել էր երկրորդ անգամ:

Երբեք չամուսնացած հանրահայտ մարդկանց թվում են Ջեյն Օսթենը, Բեթհովենը, Շոպենը, Էմիլի Դիքենսոնը, Հենրի Ջեյմսը, Թուլուզ Լոտրեկը, Թորոն, Վոլտերը, Շոպենհաուերը:

Աշխարհի ամենալուռ վայրը հեռախոսային «Բելլ» ընկերության ձայնամեկուսիչ սենյակն է, որտեղ կլանվում է ձայնային հաճախականության 99,98 տոկոսը:

Ամենապայծառ աստղագիտական օբյեկտը հայտնաբերել է գերմանացի աստղագետ Գ. Կյուրը: Օբյեկտը գտնվում է 10 միլիարդ լուսատարի հեռավորության վրա:

Ըստ համացանցի

ԱՄԱՆՈՐ. ՄԻՐՎԱԾ ՈՒ ՄՊԱՍՎԱԾ ՏՈՆ

ԳԻՏԵՔ ՈՐ...

Ամանորով նշվում է տարվա սկիզբը: Տարին ժամանակի սահմանն է, որը վերցված է բնությունից: Դա այն ժամանակաշրջանն է, որի ընթացքում երկիր մոլորակը կատարում է մեկ լրիվ պտույտ Արեգակի շուրջը: Երկրի կատարած շրջապտույտը հավասար է 934 միլիոն կիլոմետրի, որն անցնում է մեծ արագությամբ. հիշենք, որ մեկ վայրկյանում անցնում է 30 կիլոմետր: Այդ ժամանակամիջոցը կոչվում է տարի: Դրանով մարդիկ չափում են օրերը, կյանքը, իրենց գործերի պատմությունը, որպեսզի իմանան, թե ինչի են հասել տվյալ ժամանակամիջոցում՝ մեկ տարում: Տարվա գաղափարը առաջին անգամ ծագել է Հին Արևելքի մշակութային կենտրոններից մեկում՝ Եգիպտոսում: Այն կապվել է Նեղոս գետի վարարման հետ: Դրանով էին պայմանավորված եգիպտացիների կյանքը, երկրագործական աշխատանքները: Նեղոսի վարարման սկիզբը համընկնում էր Սիրիուս աստղի երևալու հետ: Եվ ահա այդ աստղի և Նեղոսի վարարման միջև ընկած ժամանակաշրջանն էլ կոչեցին «տարի»:

Չմեռ պապիկը կամ ինչպես արևմուտքում են անվանում, Սանտա Կլաուսը, իրականում հոգևորական է եղել: Նա Ս. Նիկողայոս Հայրապետն էր, ով ժամանակին շրջում էր տնետուն և չքավոր ընտանիքների պատուհաններին գունար կամ նվերներ էր դնում:

Ս. Նիկողայոս Հայրապետը ծնվել է Փոքր Ասիայի Լիկիա գավառի Բաթարա քաղաքում (ներկայիս Անթալիայի մոտակայքում): Փոքր հասակից նա կորցնում է մեծահարուստ և բարեպաշտ ծնողներին և մեծանում իր քեռու՝ Նիկողայոս Երեց եպիսկոպոսի խնամքի ներքո: Ավետարանական պատգամը՝ «Վաճառիր ունեցվածքդ և բաժանիր աղքատներին» (հմտ. Մտթ. ժԹ 21), իր կյանքի նշանաբանն է դարձնում՝ իր խնամքը տարածելով աղքատների, հիվանդների, բանտարկյալների և որբերի վրա: Ժողովրդի կամքով դառնում է Չմյունհիայի եպիսկոպոսը: Հալածանքների ընթացքում նա աքսորվում է, սակայն չի դադարում ամենուր Ավետարանը քարոզելուց: Խաղաղություն վերահաստատվելուն պես վերադառնում է իր աթոռը, մասնակցում 325 թ. Նիկիայի Տիեզերաժողովին: Սուրբ Նիկողայոս Հայրապետը մահացել է 326թ.: Ընդհանրական Եկեղեցու ամենափրված սրբերից է՝ առավելաբար հայտնի Սանտա Կլաուս անվամբ:

Ահա թե ինչու Չմեռ պապիկի նվերները մանուկներն իրենց անմեղությամբ ընդունում են որպես պարզ և ստոծուց:

Այսօրվա մեր ընդհանուր պատկերացումներում Չմեռ պապը շատ ընդհանրություններ ունի ամերիկյան Սանտա Կլաուսի հետ: Իսկ հին հայերն ունեցել են իրենց Չմեռ պապը՝ հանձին Մեծ Պապուկի: Այս ավանդույթը սկիզբ է առել IV դարում և առնչվում է Սահակ Պարթևի անվան հետ: Նա, որպես կանոն, ներկայանում է գավազանով, քուրքով, ոչխարի մորթով: Միգուցե Մեծ Պապուկից է ծագել նաև մեր ժամանակների «հերոս» Մեշուկ պապին:

Տարբեր ժողովուրդներ տարբեր ամիսներ են համարել տարվա առաջին ամիսը, և տարբեր է եղել նրանց նոր տարին: Այսպես, օրինակ, հին պարսիկների նոր տարին սկսվում էր գարնան օրահավասարից և կոչվում էր «Վարդի և գինու» օր: Հետագայում այն ընդունվեց մահմեդական աշխարհի կողմից և ստացավ «Նոյրուզ» անունը, որն այսօր էլ նշում են մեծ շուքով: Ռուսները Նոր տարին նշում էին սեպտեմբերի 1-ին, անգլիացիները՝ մարտի 26-ին, իսկ Ֆրանսիայում այն զուգահեռաբար էր Ձատկի տոնին:

Հայերը Նոր տարին կամ Ամանորը նշում էին տարվա առաջին ամսին՝ օգոստոսին. այն կոչվում էր «Նավասարդ»: Ամանորը հայկական դիցարանում նոր տարին անձնավորող, «նոր պտուղների ամենաբեր» համարվող աստվածն էր:

Նման բազմազանությունը ժողովուրդների տնտեսական և մշակութային փոխհարաբերություններում դժվարություններ էր առաջացնում, ուստի XVI դարի վերջերից սկսած՝ որոշվեց նոր տարվա սկիզբը համարել հունվարի 1-ը: Նոր տոմարը մտցվել է Հռոմի պապ Գրիգոր 13-րդի կողմից, Հին Հուլյան օրացույցի փոխարեն և կոչվել «Նոր» կամ «Գրիգորյան»: Երկու տոմարների միջև տարբերությունը կազմում է տասներեք օր:

Թեև միջազգայնորեն հունվարի 1-ը պաշտոնապես ընդունված Նոր տարին է, այնուհանդերձ Միջին և Մերձավոր Արևելքի մի շարք երկրներում՝ Իրանում, Աֆղանստանում, արաբական որոշ երկրներում շարունակում են պահպանել իրենց ավանդական Նոր տարին:

ԾԵՍԵՐ ՈՒ ՍՈՎՈՐՈՒՅԹՆԵՐ

Նոր տարին հայերի ամենասիրելի տոնն է: Այսօր էլ Հայաստանի տարբեր շրջաններում այն դիմավորում են դրսում՝ խարույկների շուրջ, որը հիշեցնում է բնապաշտական ժամանակաշրջանի հայոց Նոր տարին, երբ ժողովուրդը, ի թիվս այլ աստվածների, տուրք էր տալիս արևի Միհր աստծուն:

Հայերը մաքրում էին տունը, բակը, գոմը: Այս արարողություններին մասնակից էին ընտանիքի բոլոր անդամները: Հունվարի 1-ին բերած ջրով լվացվում էր ամբողջ ընտանիքը, որն այդ նպատակով հավաքվում էր թոնրի շուրջը: Այսօր էլ տարեմուտից առաջ ամբողջ տունը մաքրվում և թարմացվում է:

Գիշերը շատերի տներում ճրագ էր վառվում, որպեսզի տան հաջողությունը չփախչեր: Այդ օրը խուսափում էին որևէ մեկին պարտք տալ, հատկապես՝ թթմոր, դրամ, առհասարակ ծախս չէին անում: Առավոտյան տան դուռը առաջինը տան մեծն էր բացում, որպեսզի շատ տարիներ իր տնից անպակաս լիներ: Առավոտյան վաղ նոր բերած ջուրը հեղում էին տան անկյուններում՝ տան առատությունն ապահովելու համար: Միմյանց նվերներ էին տալիս, հատկապես մեծերը՝ փոքրերին: Տան դուռը երբեք չէր փակվում:

Տարեմուտի կեսգիշերին գնում էին ջուր բերելու: Աղբյուրի մոտ լվացվում էին ջրով, կորկոտ ու լոբի էին լցնում ջուրը, ջրում թրջում էին տարեհացը, անպայման ջուր էին տանում տուն: Ընդ որում, տուն էին գնում առանց հետ շրջվելու:

Երեխաների խմբերը պարելով շրջում էին փողոցներով և որևէ մեկի տանը մոտենալիս սկսում էին երգել: Երգերի տեքստերը պարունակում էին բարենաղթություններ, ընտանիքի անդամների գովք և տոնական ճաշատեսակների խնդրանք: Նրանք գոտիներով երգիկից փոքր պարկեր էին իջեցնում, որոնց մեջ տան մամիկը կախված տոպրակի մեջ դնում էր մրգեր, հատուկ այդ նպատակով թխված խմորեղեն, ընդեղեն, չամիչ և այլն: Երեխաները, ստանալով անուշեղենները, դրանց փոխարեն հայցում էին երկնքի բարի ուժերի հաճությունը: Իսկ Ամանորին աղջիկները ժապավենով իրար ամրացված կարմիր խնձորների փունջ էին ուղարկում իրենց փեսացուների տուն: Դա նշանակում էր, որ աղջիկը պատրաստ է այդ տղամարդու կինը դառնալ և նրա համար զավակներ ունենալ: Իսկ ի պատասխան աղջիկների փոխադարձ սիրո՝ տղաներն այդ խնձորի

մեջ ոսկյա դրամներ էին մտցնում և ուղարկում հասցեատիրոջը:

Տոնը շնորհավորելու ավանդույթի համաձայն՝ տնեցիներն ու այցելուները տուն մտնում էին աջ ոտքը առաջինը ներս դնելով, այլապես ձախորդություններն անպակաս կլինեին: Տարվա առաջին օրը՝ լուսաբացին, տանտիկինը դուրս էր գալիս և յուղ քսում տան պատի այն հատվածին, որտեղ պիտի դիպչեր արևի առաջին շողը: Կամ կարմիր շոր էր փռում տան շենի դիմաց, քանի որ տան շենը համարվել է այն ջրբաժանը, որտեղ հանդիպում են բարի ու չար ուժերը: Մեղրով խաչ էին նկարում նաև գոմի պատին՝ ի նշան առատության: Ծերունիները տան դրսի պատին իրենց բնորոշող առարկաներ էին նկարում, հաճախ՝ այլուրով:

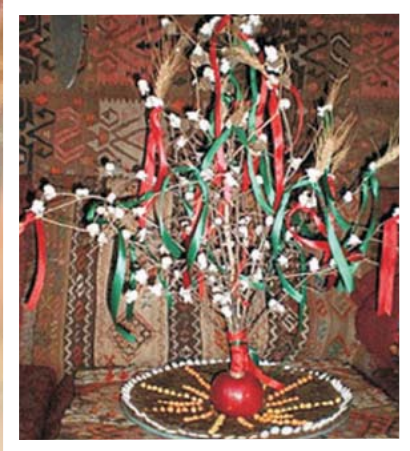
Ամանորի սեղանը տարբերվում էր մերօրյա տոնական սեղանից: Ավանդական Նոր տարին ուսիս օր չէ, այն պաս օր է: Եվ որքան էլ առատ լինեք սեղանը, մսեղեն կերակրատեսակները բացառվում էին: Գերապատվությունը տրվում էր հատիկեղենին՝ լոբի, ոսպ և այլն, չրերին, ընկուզեղենին, քաղցրավենիքին: Հատիկը առհասարակ բոլոր մշակույթներում խորհրդանշում է կյանքն ու պտղաբերությունը, մահն ու վերածնունդը: Ամանորի սեղանի զարդն էր լոբին՝ իր տարատեսակներով, հատկապես՝ Լոբիում: Լոբին իր պատյանով նման է ընտանիքի, իսկ հատիկը՝ սաղմն է, էմբրիոնը՝ կրկին նորացվող կյանքի և հավերժության գաղափարը:

Նոր տարվա կարևորագույն ուտեստն էր տարեհացը, որի մեջ դրվում էր «դովլաթը»՝ գուշակության դրամը: Տարեհացը զարդարում էին ամենատարբեր խորհրդանշաններով՝ հիմնականում՝ տիեզերական, բաժանում էին 12 մասի: Ընտանիքի անդամներից ում բաժին ընկներ «դովլաթը», նրա համար էլ տարին համարվում էր հաջողակ: Հավատում էին, որ եթե տարեհացը կտրելիս դանակը դեմ առնի կոպեկին, շատ վատ բան է սպասվում եկող տարուն:

Առատ էին մրգերը՝ կրկին որպես պտղաբերության և արգասավորության խորհրդանշան: Ամանորի տոնածիսական համալիրի մեջ կարևորագույն տեղ են զբաղեցրել ասիլիկ-վասիլիկները կամ ուղղակի վասիլները, երբեմն՝ բասիլները: Սրանք մարդակերպ փոքրիկ գաթաներ էին, կարող էին ունենալ նաև առարկաների ու կենդանիների տեսք՝ եզների, քսակի, կովի պտուկների: Վասիլիկները թխվում

ԶԹՄԱԾՔ ԶՆ ԶՄ, ՁՕՍԱՄՕՃԱ ԶՔԷՁԾՁՕՐ

էին թոնիրներում և ըստ նրանց ուռչելու, փքվելու աստիճանի՝ որոշում էին, թե ինչ է լինելու հաջորդ տարում:

Հայ իրականության մեջ տոնածառ, որպես այդպիսին, չի եղել, բայց հին հայերը ունեցել են ծառերի պաշտամունք: Հիմա էլ ծիսավայրերում զարդարվող «ցանկությունների ծառերը» հայոց հին «տոնածառերի» մնացուկներն են:

Հնուց ի վեր հայերը եղևնու փոխարեն Ամանորին զարդարել են ձիթապտղի կամ խնկի ծառը, ընդ որում՝ զարդերը եղել են բնության պարզևներ և բացառապես՝ բնական:

Նոր տարվա երեկոյան ձիթենու համեմատաբար հաստ ճյուղը խրել են նախապես թխված մեծ հացի կամ բաղարջի մեջ: Այդ ճյուղը «Կաղանդի ծառ» է կոչվում: Տան անդամները նախ ընկուզեղենով զարդարում էին ճյուղը, այնուհետև տանտերը ճյուղը տանում էր եկեղեցի, քահանային օրհնել տալիս, հետ բերում տուն և ամրացնում գերանին: Տոնածառի խաղալիքները հասկերից, ընկուզներից (թվով յոթ) պատրաստված զարդարանքներ էին, որոնց վրա կախվում էին չարխափաններ, ինչպես նաև՝ մարդակերպ և կենդանակերպ թխվածքներ: Նոր տարվա ծառը զարդարում էին խնձորով, որը խորհրդանշում է պտղաբերություն, ցորենի հասկերով՝ ի նշան առատության, ինչպես նաև լոբու պատիճներով, որոնք ավանդաբար խորհրդանշում են ընտանիքի ամրությունը, նաև՝ մրգերով, կոպեկներով, փշերով՝ ուղղված չարի դեմ, փոքրիկ քսակներով՝ որպես առատության ու լիության խորհրդանիշ:

Կենաց ծառի կողքին կար ևս մեկ, սակայն ավելի փոքր ծառ, որի վրա մոմեր էին դրվում: Այդ ծառը կոչվում էր «Չաթալ ծառ»: Այն պարտադիր ամեն տարի Կենաց ծառի կողքին պետք է դրված լիներ: Չաթալ ծառի վրա ընտանիքի յուրաքանչյուր անդամ պետք է իր համար մոմ վառեր:

Մերսիկացիները, ըստ սովորության, այն սենյակում, որտեղ հավաքվում են հյուրերը, կախում են քաղցրավենիքով լի մեծ աման, որն անվանում են Պինատ՝ զարդարված զազանների ու հրեշների նկարներով: Հյուրերի աչքերը կապում են, մահակը տալիս ձեռքը: Նա, ում հաջողվում է ջարդել ամանը, Նոր տարվա ընթացքում առանձնապես երջանիկ կլինի:

Անգլիայում և Ուելսում Նոր տարին տոնելը դարձել է երկրորդական, քանի որ Ծննդյան տոները նշում են ավելի ոգևորված ու խանդավառված:

Գերմանացիների և ավստրիացիների համար հաջողության խորհրդանիշ են համարվում ծխնելույզ մաքրողն ու խոզը: Նոր տարվա օրը, եթե փողոցում ծխնելույզ մաքրող էր երևում, բոլորը վազում էին նրա հետևից՝ աշխատելով քսվել նրան ու մրտավել: Նոր տարվա սեղանի համար խոզ տապակելու սովորությունը մինչև հիմա էլ պահպանվել է:

Իտալացիները Նոր տարվա գիշերն իրենց բնակարաններից բակ կամ փողոց են նետում ճաքած ամանեղենը, հնացած իրերն ու կահույքը: Փոքրիկներին հեքիաթ են պատմում կախարդ Բեֆանի մասին, ով վառարանի ծխնելույզով մտնում է տուն և երեխաներին նվերներ բերում:

Իրանում Նոր տարվա տոնը զարման գալուստի տոնն է: Այն սկսվում է մարտի 22-ի կեսգիշերին: Քաղաքներում ու գյուղերում որոտում են թնդանոթների ու հրացանների կրակոցները: Այդպահին բոլորն իրենց ձեռքում պահում են արծաթե մետաղադրամներ: Նոր տարվա առիթով փոխվում է նաև տան կավե ամանեղենը: Հինը ջարդում են և նորն են գնում: Տոնակատարությունը տևում է մի ամբողջ շաբաթ:

Հիմնավորց սովորության համաձայն՝ բիրմացիները Նոր տարուն իրար վրա ջուր են լցնում դույլերով, թրջում են թե՛ ծանոթների, թե՛ անծանոթներին. դրանից ոչ ոք չի նեղանում:

Հունաստանի որոշ գյուղերում հունվարի 8-ին իշխանությունն անցնում է կանանց ձեռքը: Այդ օրը կանայք զբաղվում են տղամարդկանց գործերով. հավ, ճագար ու գառ են մորթում, սրճարանում նստում են մի բաժակ գինու շուրջ: Տղամարդիկ հանձն են առնում խոհանոցային գործերը և երեխաների խնամքը: Դա տևում է ընդամենը մեկ օր:

Ճապոնիայում Նոր տարվա կեսգիշերին քաղաքների ու գյուղերի եկեղեցիների զանգերը 108 հարված են տալիս: Այդ ծայրը հաղորդվում է ռադիոյով: Չանգի վերջին հարվածից հետո բոլորը քնում են, որպեսզի լուսաբացին դուրս գան փողոց և Նոր տարին դիմավորեն ծագող արևի առաջին ճառագայթների հետ:

Չինացիների Նոր տարվա սեղանին կարճ կտրած մարգիզներ են լինում:

Վիետնամցիները Նոր տարվա գիշերը բարեկամներին կիսածաղկած դեղձենու ճյուղեր են նվիրում: Ընտանիքներն իրենց բարեկամներով երկար նստում են խարույկի մոտ, հեքիաթներ, հետաքրքիր դեպքեր կամ պատմություններ պատմում: Ընդունված է, որ Նոր տարվա օրը նրանք մեկ տարով մեծանում են:

Ֆինլանդիայում աղջիկները Նոր տարվա գիշերը ուսի վրայով կոշիկ են գցում, և եթե այն ընկնում է քիթը դեպի դուռը, ուրեմն այդ տարում ամուսնանալու են: Նոր տարվա նվերները դնում են սեղանի վրա՝ շրջված ափսեների տակ:

Պատրաստեց ՌՈՒԶԱՆ ՍԱՀԱԿՅԱՆԸ

ԱՍՏՂԱԳԻՏԱԿ

Մոլորակների դասավորությունը մատնանշում է, որ 2012 թվականի հիմնական միտումը լինելու է ունեցվածքի հետ կապված հարցերի և վեճերի հանգուցալուծումը՝ սեփականության իրավունքի վերանայում՝ ձեռքբերում, կորուստ: Ցավոք, այսօրինակ իրավիճակում կարող են ծագել բախումներ, որոնք դատական ավարտ կունենան: Հետևաբար, եղե՛ք համբերատար, ձեզանից կպահանջվի վճռականություն, կամք, ոչ ստանդարտ իրավիճակներում գործելու և որոշումներ ընդունելու կարողություն: Մի՛ մոռացեք ձեր մտերիմներին ու ընկերներին. հնարարավոր է, որ նրանք կարիք ունենան բարոյական աջակցության և օգնության:

2012 թվականի աստղագուշակում երկնային մարմինների դիրքը վկայում է այն մասին, որ տարին հագեցած է լինելու անսովոր, անսպասելի դեպքերով: Նպատակների իրագործումը դյուրին չի լինելու. պատրաստվե՛ք հաղթահարելու խոչընդոտները: Նրանք, ովքեր այս ծանապարհը մինչև վերջ կանցնեն, տարեվերջին կքաղեն դրա պտուղները:

Այս աստղագուշակում դուք կգտնեք ձեզ հուզող հարցերի պատասխանները, որոնք կվերաբերեն ձեր ֆինանսական կարողությանը, աշխատանքին, առողջությանը, սիրուն և ընտանեկան հարաբերություններին:

2012-Ը՝ ՍԵՎ ՎԻՇԱՊԻ ՏԱՐԻ

Ըստ աստղագիտական կարևորագույն ցուցանիշների՝ ռուս աստղագուշակ և հոգեբան Պավել Գլորբան առաջարկում է 2012 թվականի ընդհանուր և անհատական աստղագուշակը՝ կենդանակերպի նշանների համար:

ԽՈՅ

Տարվա ընթացքում ձեր առողջությունն ամուր կլինի, մրսածությունը հիվանդության չի վերածվի:

Սպասվում է աշխատանքային առաջխաղացում, որը, սակայն, ձեզանից կպահանջի վճռական քայլեր. պետք չէ ձեռքերը ծալած նստել: Դրական ազդեցություն կունենան նոր գործնական ծանոթությունները, որոնց հավանականությունը մեծ է տարվա առաջին կեսին:

Ֆինանսական խնդիրներում ցանկալի է խուսափել կասկածելի գործարքներից: Եկամտի հնարավոր աճ կնկատվի ապրիլին ու մայիսին: Բարձր ռիսկայնության ամիսներ են նոյեմբերն ու դեկտեմբերը:

Սիրո ոլորտը կլինի հաջողակ: Ընտանեկան զույգերը կվայելեն երկրորդ մեղրամիսը, իսկ միայնակները հնարավորություն կունենան հանդիպելու իրենց երկրորդ կեսին:

ՅՈՒԼ

Խորհուրդ է տրվում ուշադրություն դարձնել մարսողական խնդիրներին, հատկապես տոն օրերին՝ առատ սեղանների շուրջ: Օրգանիզմի դիմադրողականությունն ամրապնդելու լավագույն միջոցը առողջ կենսակերպն է:

Աշխատանքային ասպարեզում մեծ հաջողություններ ակնկալել չէք կարող. դիրքի բարձրացում հնարավոր է միայն փետրվար ամսին: Գործազուրկներն այս ժամանակամիջոցում հնարավորություն ունեն աշխատանք գտնելու: Մի՛ վիատվեք, փոփոխությունները բարեփոխումներ են բերում:

Հնարավոր է՝ այս տարի խոշոր դրամագլուխ ստանաք. կարող է լինել ժառանգություն կամ շահույթ: Հունիսից դեկտեմբերին զգուշացեք ֆինանսական խնդիրներում:

Ընտանիքին ու բարեկամներին աշխատեք ժամանակ և ուշադրություն նվիրել: Ամառը գերազանց ժամանակաշրջան է հարսանիքի համար:

ԵՐԿՎՈՐՅԱԿ

Առողջական խնդիրներ չեն ծագի, սակայն աշխատեք ձեզ չծանրաբեռնել, այլապես վտանգ կա, որ մինչև տարեվերջ առողջության պաշարը չի բավականացնի: Պարբերաբար զբաղվեք լիցքային վարժություններով:

Աշխատանքում արմատական փոփոխությունների մի սպասեք, հավանականությունը մեծ է, որ կարող եք հարաբերությունները փչացնել գործընկերների հետ: Վերահսկե՛ք ձեր զգացմունքները:

Եկամուտները կլինեն կայուն, ֆինանսական կորուստներ չեն գրանցվի:

Սիրո հարցում առանձնակի փոփոխություններ չեն սպասվում: Ամեն ինչ կընթանա հանգիստ, առանց պոռթկումների: Չամուսնացածները տարվա երկրորդ կեսին շրջապատված կլինեն երկրպագուներով, ամուսնացածները պետք է շատ ժամանակ հատկացնեն ընտանեկան գործերին:

ԽԵՑԳԵՏԻՆ

Մեծ թվով տոնակատարությունների ու խրախճանքների, առատ սեղանների արդյունքում ձեր օրգանիզմը վնասներ չի կրի: Ընկճախտ և վատ տրամադրություն կառաջանան գարնանային, ամառային ամիսներին: Սակայն առողջ կենսակերպը հարցի լուծում է:

Գրավիչ իրադարձություններ և առաջխաղացման փայլուն հեռանկարներ են բացվում ձեր առջև, պահանջվում է լավ աշխատել: Տարվա երկրորդ կեսին ձեր աշխատանքը կգնահատվի: Դրամի պակաս չեք զգա, ձեռք կբերեք այն, ինչի մասին վաղուց եք երազել: Այնուհանդերձ, հաշվարկեք և պլանավորեք բոլոր ծախսերը:

Սիրային ճակատում իրադարձությունների մի՛ սպասեք, սակայն հոկտեմբերին հնարավոր է ռոմանտիկ ծանոթություն: Աշխատե՛ք պահը չկորցնել:

ԱՌՅՈՒԾ

Ձեզ կթվա, թե առողջության պաշարն անսպառ է, սակայն վտանգ կա անքնության, նյարդային հյուծման, սթրեսի: Շատ ժամանակ տրամադրեք հանգստին, մի՛ լարվեք: Ամառային կազդուրումը օգտակար կլինի:

Տարվա առաջին կեսին զգուշացեք աշխատանքային կասկածելի նախագծերի մեջ ներքաշվելուց: Երկրորդ կեսին ձեզ սպասվում է իսկական թռիչք, ի դեպ՝ առանց առանձնահատուկ ջանքերի:

Աշխատեք պարտք չտալ, հնարավոր է հետ չստանաք: Ուշադի՛ր եղեք հարկերի վճարման, ինչպես նաև ապահովագրության և կտակի հարցերում:

Կարժանանաք հակառակ սեռի ներկայացուցիչների շռայլ ուշադրությանը: Հնարավոր է՝ կհանդիպեք ձեր երկրորդ կեսին և կունենաք գլխապտույտ սիրավեպ:

ԿՈՒՅՍ

Առողջական լուրջ խնդիրներ չեք ունենա: Հունվար-փետրվար ամիսներին հարկ է խմել վիտամիններ և խոտաբույսեր:

Փետրվարից ապրիլ ընկած ժամանակահատվածում լուրջ հաջողություններ են սպասվում աշխատանքում և բիզնեսում: Գործընկերների հետ հարաբերություններում զգուշավոր եղեք, ձեր հաջողությունը կարող է նախանձ և անբարեհաճ վերաբերմունք առաջացնել:

Մագնիսի պես ձեզ եք ձգելու մեծ գումարներ: Գլխավորն այն է, որ չշռայլեք: Ավելի լավ է կուտակեք և ձեռք բերեք բնակարան, մեքենա: Գումարը պահեք անվտանգ տեղում:

Որոշ բարոյություններ կլինեն հարազատների, մտերիմների հետ հարաբերություններում, այն պատճառով, որ ավելի շատ ժամանակ եք տրամադրում աշխատանքին: Չամուսնացածների համար մեծ է իրենց կեսին գտնելու հավանականությունը:

ԿՇԵՌԲ

Հիվանդությունները կշրջանցեն ձեզ, սակայն ցանկալի է, որ աշնանը ձեռք առնենք կանխարգելիչ միջոցառումներ, քանի որ զգացնել կտան հոգնածությունն ու թուլությունը:

Կքաղեք նախորդ տարվա ջանասեր աշխատանքի պտուղները: Հաջողակ տարի է ստեղծագործական ու հասարակական ճանաչման համար:

Ֆինանսական հարցերում ունկնդիր եղեք ներքին ձայնին: Թեև այս իմաստով դժվարություն չեք ունենա, բայց կա խաբված լինելու վտանգ: Եկամտի աճ կգրանցվի մարտ-ապրիլին և օգոստոսին: Նոյեմբերին եղե՛ք առավել զգուշավոր:

Սիրային ճակատում ամեն ինչ սահուն ու խաղաղ է լինելու: Ռոմանտիկ հարաբերություններ կձևավորվեն փետրվար-մարտ, հունիս-նոյեմբեր ժամանակահատվածում:

ԿԱՐԻԺ

Խաբուսիկ է այն վստահությունը, թե ձեր կենսական ուժերը և առողջությունն անսպառ են: Դա կարող է հանգեցնել տհաճ հետևանքների: Մեծ է վնասվածքների հավանականությունը: Ռիսկային խմբում են վարորդները և էքստրեմալ սպորտի սիրահարները:

Աշխատանքում առաջխաղացման հավանականությունը քիչ է: Համեմատաբար բարենպաստ են մայիսը և հունիսը: Ստեղծագործական մասնագիտությունների տեր անձանց սպասվում է հաջողություն և տաղանդի համընդհանուր ճանաչում:

Ունեք բոլոր հնարավորությունները կայուն և բարձր եկամտի: Գումար կհայթայթեք տարբեր աղբյուրներից:

Ամուսնացած կարիճները կվայելեն թեթև ու ներդաշնակ ընտանեկան կյանք, չամուսնացածները՝ հրաշալի ռոմանտիկ հարաբերություններ:

ԱՂԵՂՆԱՎՈՐ

Զգույշ վերաբերվեք ձեր առողջությանը, այլապես օգոստոս-նոյեմբեր ամիսներին կսրվեն խրոնիկական հիվանդությունները: Սնվեք մրգով ու բանջարեղենով, մերսումներ ստացեք, հաճախեք լողավազան: Հիշեք՝ առողջ մարմնում՝ առողջ հոգի:

Ձեզ սպասվում է ոչ թե ծառայողական աճ, այլ իսկական թռիչք: Ապահովված են ձեր կայուն եկամուտը և բարգավաճումը: Ֆինանսական հարցերում առանձնապես շրջահայաց եղեք հոկտեմբերին, հնարավոր է խոշոր դրամազուլուխ կորցնեք:

Տարվա երկրորդ կեսին հավանական են լուրջ բախումներ և տարածայնություններ ձեր երկրորդ կեսի հետ, որոնք հետո կհարթվեն:

ԱՅԾԵՂՋՅՈՒՐ

Առողջական խնդիրները բարվոք կլինեն, սակայն շատ մի տարվեք աշխատանքով, որպեսզի չառաջացնեք ինքնազգացողության հետ կապված խնդիրներ՝ գլխացավ, անքնություն: Սովորե՛ք լիցքաթափվել: Հատկապես ամռանը գերլարումը ցանկալի չէ:

Աշխատանքային միօրինակությունը ձեզ այն աստիճանի կհոգնեցնի, որ տարվա երկրորդ կեսին ավելի աշխատունակ կդառնաք, ինչը կապահովի վերընթաց: Նոր պարտականությունները և պաշտոնի բարձրացումը ձեզ հնարավորություն կտան ինքնադրսևորվելու: Գործուղումներից խուսափեք գարնանը և ամռանը:

Ֆինանսական հարցերում դժվարություններ կլինեն: Ձեր նկրտումները կհանգեցնեն եկամտի նոր աղբյուրների փնտրտուքի: Կենտրոնացե՛ք դրանցից ամենահեռանկարայինի վրա: Վերահսկե՛ք

ծախսերը:

Սպասվում են փոփոխություններ սիրային ոլորտում: Հնարավոր է բաժանում նախկին զուգընկերոջից, սակայն հնարավոր է, որ նախկին հարաբերությունները նոր հարթություն մղվեն և ավարտվեն ամուսնությամբ: Սատարե՛ք ձեր զուգընկերոջը բարդ իրավիճակներում:

ԶՐՅՈՍ

Մի՛ ծուլացեք, հետազոտվե՛ք և հետևե՛ք առողջությանը: Բուժե՛ք նյարդերը, հրաժարվե՛ք վնասակար սովորություններից և առողջ կենսակերպ վարե՛ք:

Նրանք, ովքեր ջանասիրաբար աշխատել են նախորդ տարին և ինչ-որ բանի ձգտել, 2012թ-ին հավանաբար կհասնեն իրենց նպատակին: Մի՛ վախեցեք փոփոխություններից, առաջ ընթացեք, աշխատեք, ուշադրություն մի դարձրեք գործընկերների նախանձին:

Հաստատուն ու կայուն եկամուտները տարվա երկրորդ կեսին կաճեն: Հնարավորություն կունենաք խոշոր գնում կամ ներդրում կատարելու:

Չամուսնացած ջրհոսների հաջողությունն ու ձախողումը սիրո հարցում միմյանց կհերթազայեն: Իսկ ընտանեկան կյանքը խոստանում է լինել հանգիստ ու խաղաղ:

ԶՈՒԿ

Աղետամոքսային հիվանդությունները գլուխ կբարձրացնեն: Անհրաժեշտ է բուժվել, խուսափել հուզումներից: Հնարավոր են ավերգիկ երևույթներ: Կարգավորե՛ք սնունդը:

Վայելե՛ք ձեր սիրելի աշխատանքը: Չարժե ակնկալել լուրջ փոփոխություններ: Առաջընթաց հավանական է տարվա երկրորդ կեսին:

Գործերում կլինեք հաջողակ, ինչը կապահովի կայուն եկամուտ: Բոլոր ձեռնարկումները լավ ավարտ կունենան: Այնպես որ, ձեռքերը ծալած մի՛ նստեք, կարող եք զբաղվել գործարարությամբ:

Հաջող ամուսնությունը ձեր դեպքում շատ հավանական է: Ընտանեկան կյանքը խաղաղ կընթանա, չամուսնացած ձկները մի քանի գլխապտույտ սիրավեպ կունենան, որոնցից մեկը կարող է վերածվել ուժեղ զգացմունքի և լուրջ հարաբերությունների:

Պատրաստեց ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԸ